

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA / MOLDOVA STATE UNIVERSITY**

**Facultatea Istorie și Filosofie / Faculty of History and Philosophy**

**Departamentul Filosofie și Antropologie / Department of Philosophy and Anthropology**

**Centrul de Cercetări în Filosofie Teoretică, Filosofie Practică și Epistemologie aplicată /**

**Research Center in Theoretical Philosophy, Practical Philosophy and Applied Epistemology**

***Conferința Științifică Internațională / International Scientific Conference***

**ȘCOALA INTERNAȚIONALĂ DE METODOLOGIE ÎN ȘTIINȚELE SOCIO-UMANE**

**Ediția a V-a – 2022**

***EDUCAȚIE ȘI GÂNDIRE CRITICĂ***

**PROGRAMUL CONFERINȚEI**

**INTERNATIONAL METHODOLOGICAL SCHOOL IN SOCIAL AND HUMAN  
SCIENCES**

**The Fifth Edition – 2022**

***EDUCATION AND CRITICAL THINKING***

**PROGRAMME AND ABSTRACTS**

**Chișinău, 17-18 noiembrie 2022**

**Chisinau, November 17-18, 2022**

CZU 082:378=135.1=111

Ș 38

Conferința Internațională – Școala Internațională de metodologie în științele socio-umane – se desfășoară în cadrul proiectului: *Abordarea epistemologică a dezvoltării personale și a educației pentru societate: de la strategiile transdisciplinare la finalitățile pragmatice ale societății actuale din Republica Moldova*. Prioritatea temei – *Provocări societale* – este înscrisă în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul 20.80009.1606.08 / „Program de Stat” (2020-2023)

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

**Conferință Științifică Internațională "Școala Internațională de metodologie în științele socioumane":** Ediția a 5-a – 2022 "Educație și gândire critică" : Programul conferinței = International Scientific Conference "International Methodological School in Social and Human Sciences" : The 5th Edition – 2022 "Education and critical thinking" : Programme and abstracts, Chișinău, 17-18 noiembrie 2022 / comitetul științific al conferinței: Mircea Dumitru (România), Otilia Dandara (Moldova) [et al.] ; comitetul de organizare: Eugenia Bogatu (președinte) (Moldova), Laura Pricop (România) [et al.]. – Chișinău : S. n., 2022 (CEP USM). – 113 p.

Antetit.: Univ. de Stat din Moldova, Facultatea Istorie și Filosofie, Dep. Filosofie și Antropologie, Centrul de Cercet. în Filosofie Teoretică, Filosofie Practică și Epistemologie aplicată. – Texte : lb. rom., engl. – 70 ex.

ISBN 978-9975-159-95-1.

082:378=135.1=111

Ș 38

**ISBN 978-9975-159-95-1**

## COMITETUL ȘTIINȚIFIC AL CONFERINȚEI:

Mircea Dumitru, academician, prof. univ. dr., Universitatea din București, directorul Institutului de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru” al Academiei Române – președinte

Ștefan Afloroaei, membru corespondent al Academiei Române, prof. univ. dr., Departamentul Filosofie, Facultatea Filosofie și Științe Social-Politice, Universitatea „Al.I.Cuza”, Iași

Otilia Dandara, prof. univ. dr. hab., prim-prorector, prorector pentru activitatea didactică și studențească, Universitatea de Stat din Moldova

Lucian Ciolan, prof. univ. dr., prorector, proiecte de dezvoltare, învățare continuă și infrastructură educațională, Universitatea din București

Sorin Costreie, conf. univ. dr., prorector Relații Publice & Rețele Universitare, Universitatea din București

Eudochia Saharneau, prof. univ. dr. hab., departamentul Filosofie și Antropologie, Facultatea Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova

Sergiu Matveev, conf. univ. dr., decanul Facultății Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova

Viorel Vizureanu, prof. univ. dr., decanul Facultății Filosofie, Universitatea din București, Institutul de Filosofie și Psihologie „C.Rădulescu-Motru” al Academiei Române

Marin Bălan, dr., Departamentul Filosofie Practică și Istoria Filosofiei, Facultatea de Filosofie, Universitatea din București

Laura Pricop, CS.III, dr. Departamentul de Științe Socio-Umane Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Petru Bejan, prof. univ. dr., director al Departamentului Filosofie, Facultatea Filosofie și Științe Social-Politice, Universitatea „Al.I.Cuza”, Iași

Constantin Cucoș, prof. univ. dr., Departamentul pentru pregătirea personalului didactic, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Ovidiu Pânișoară, prof. univ. dr., director al Departamentului de Formare a profesorilor, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea din București

Svetlana Coandă, conf. univ. dr. hab., departamentul Filosofie și Antropologie, Facultatea Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova

Constantin Stoenescu, prof. univ. dr., directorul Departamentului de Filosofie Teoretică, Facultatea Filosofie, Universitatea din București

Romulus Brâncoveanu, prof. univ. dr., Facultatea Filosofie, Universitatea din București

Viorel Cernica, prof. univ. dr., Facultatea de Filosofie, Universitatea din București

Cristian Iftode, conf. univ. dr., Director al Departamentului de Filosofie Practică și Istoria Filosofiei, Facultatea de Filosofie, Universitatea din București

Ioan Guțu, conf. univ. dr., director al Departamentului de Lingvistică romanică și comunicare interculturală, Universitatea de Stat din Moldova

Bogdan Popoveniuc, prof. univ. dr., director al Școlii Doctorale de Științe Socio-Umane, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

Roxana Patras, CS I, dr. Departamentul de Științe Socio-Umane, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Al.I.Cuza”, Iași

Eugenia Bogatu, conf. univ. dr., Departamentul Filosofie și Antropologie, Facultatea Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova

Nelly Țurcan, prof. univ. dr. hab., Departamentul de Comunicare și Teoria Informării, Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării, Universitatea de Stat din Moldova

Traian Dinorel Stănciulescu, prof. univ. dr., Departamentul de Științe ale Comunicării și Relații Publice, Facultatea Filosofie și Științe Social-Politice, Universitatea „Al.I.Cuza”, Iași

Adrian Niță, dr., Institutul de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru” al Academiei Române

Vlad Pâslaru, prof. univ. dr. hab., Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al Academiei de Științe a Moldovei

Constantin Șchiopu, dr. hab., prof. univ., Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Gheorghe Bobâna, prof. univ. dr. hab., Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova

Dumitru Dodul, conf. univ. dr., director al Departamentului de Filosofie și Antropologie, Universitatea de Stat din Moldova

Marius Dumitrescu, prof. univ. dr., Departamentul de Filosofie, Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași

George Bondor, prof. univ. dr., Departamentul de Filosofie, Facultatea Filosofie și Științe Social-Politice, Universitatea „Al.I.Cuza”, Iași

Gheorghe-Ilie Fârte, prof. univ. dr., Departamentul de Științe ale Comunicării și Relații Publice, Facultatea Filosofie și Științe Social-Politice, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași

Felicia Ceaușu, CS III dr., Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gh. Zane”, Academia Română, Filiala Iași

Ludmila Roșca, dr. hab., conf. univ., Universitatea de Stat din Moldova

Ecaterina Lozovanu, conf. univ. dr., director al Departamentului de Științe Socio-Umane, Universitatea Tehnică a Moldovei

Adriana Neacșu, prof. univ. dr., Facultatea de Științe Sociale, Universitatea din Craiova

Ionuț Răduică, dr., Facultatea de Științe Sociale, Universitatea din Craiova

Anghelina Suceveanu, conf. univ. dr., Departamentul Filosofie și Antropologie, Universitatea de Stat din Moldova

Angela Zelenschi, conf. univ. dr., Catedra Management și Comunicare Profesională, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Natalia Cojocaru, conf. univ. dr., Departamentul Psihologie, Universitatea de Stat din Moldova

Marius Cucu, dr., Facultatea Istorie și Geografie, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

## COMITETUL DE ORGANIZARE

|                        |                                                |
|------------------------|------------------------------------------------|
| Eugenia Bogatu         | Universitatea de Stat din Moldova – președinte |
| Eudochia Saharneanu    | Universitatea de Stat din Moldova              |
| Laura Pricop           | Universitatea „A. I. Cuza”, Iași               |
| Miruna Andreea Balosin | Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca        |
| Marin Bălan            | Universitatea din București                    |
| Marinela Rusu          | Academia Română, Filiala Iași                  |
| Dumitru Dodul          | Universitatea de Stat din Moldova              |
| Tatiana Mărgărint      | Universitatea de Stat din Moldova              |
| Alexandru Lupușor      | Universitatea de Stat din Moldova              |
| Angela Popa            | Universitatea de Stat din Moldova              |
| Dina Barcari           | Universitatea de Stat din Moldova              |
| Cristina Ursu          | Universitatea de Stat din Moldova              |
| Mihail Duca            | Universitatea de Stat din Moldova              |
| Sorin Guragata         | Universitatea de Stat din Moldova              |

## **Instituții partenere**

Universitatea din București

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași

Institutul de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru”, Academia Română

Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane” Iași, Academia Română

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca

Universitatea din Sherbrooke, Canada

## **PROGRAMUL CONFERINȚEI / CONFERENCE PROGRAMME**

**Joi, 17 noiembrie 2022**

**Thursday, November 17, 2022**

### **DESCHIDERE OFICIALĂ A CONFERINȚEI ȘTIINȚIFICE / OFFICIAL OPENING OF THE CONFERENCE**

(08.30-08.45 sala senatului, corp central / the senate hall, central building)

Linkul conferinței: [meet.google.com/oza-vhbd-zkt](https://meet.google.com/oza-vhbd-zkt)

**Eugenia BOGATU**, conf. univ. dr., directorul proiectului *Abordarea epistemologică a dezvoltării personale și a educației pentru societate: de la strategiile transdisciplinare la finalitățile pragmatice ale societății actuale din Republica Moldova*, înscris în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul 20.80009.1606.08 / „Program de Stat” (2020-2023)

**Otilia DANDARA**, prof. univ. dr. hab., prim-prorector, prorector pentru activitatea didactică și studențească, Universitatea de Stat din Moldova

**Aurelian PLOPEANU** CS II dr. habil., directorul departamentului de Științe Socio-Umane, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

**Dumitru DODUL**, conf. univ. dr., directorul departamentului de Filosofie și Antropologie, Universitatea de Stat din Moldova

## CONFERINȚE PLENARE / PLENARY CONFERENCES

09.00 -10.00

Linkul conferinței: [meet.google.com/oza-vhbd-zkt](https://meet.google.com/oza-vhbd-zkt)

**Viorel Vizureanu** (Universitatea Bucuresti, Institutul de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru”), PERSPECTIVE ISTORICE ASUPRA GLOBALIZĂRII / HISTORICAL PERSPECTIVES ON GLOBALIZATION

**Moderator: Laura Pricop** (Universitatea „A. I. Cuza”, Iași)

16.00 - 17.00

Linkul conferinței: [meet.google.com/oza-vhbd-zkt](https://meet.google.com/oza-vhbd-zkt)

Sala 530, corp central

**John Symons** (University of Kansas, USA), BINE DE ȘTIUT! NORME ȘI METODE FORMALE ÎN GÂNDIREA CRITICĂ / GOOD TO KNOW! NORMS AND FORMAL METHODS IN CRITICAL THINKING

**Moderator: Alexandru Lupușor** (Universitatea de Stat din Moldova)

### SECȚIUNEA / SECTION

#### EDUCAȚIA GÂNDIRII CRITICE / THE EDUCATION OF CRITICAL THINKING

Link: [meet.google.com/oza-vhbd-zkt](https://meet.google.com/oza-vhbd-zkt)

**Ora 10.00 – 16.00**

**Pauză 13.00 –14.00**

**Moderator / Chairperson: Constantin Stoenescu** (Universitatea din București)

- Petru Bejan** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), „ECOLOGIZAREA” DISCURSULUI PUBLIC - POSIBILITATE SAU UTOPIE? / "ECOLOGIZATION" OF PUBLIC DISCOURSE - POSSIBILITY OR UTOPIA?
- Vasile Flueraș** (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca), „PREDAREA” GÂNDIRII ÎN ȘCOALĂ. REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE / "TEACHING" THINKING IN SCHOOL. REALITIES AND PERSPECTIVES
- Constantin Stoenescu** (Universitatea Bucuresti), DUPĂ KUHN. O NOUĂ PERSPECTIVĂ ÎN FILOSOFIA EDUCAȚIEI / AFTER KUHN. A NEW APPROACH IN PHILOSOPHY OF EDUCATION

4. **Mihaela Marari** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), DEMERSUL DIDACTIC: DE LA REFLEXIE LA IMPROVIZAȚIE ȘI CREATIVITATE / DIDACTIC APPROACH: FROM REFLECTION TO IMPROVISATION AND CREATIVITY
5. **Dumitru Dodul** (Universitatea de Stat din Moldova), REDIMENSIONAREA IDENTITĂȚII CULTURALE / NAȚIONALE / RELIGIOASE ÎN LUMEA DIGITALĂ / REDIMENSIONING OF CULTURAL / NATIONAL / RELIGIOUS IDENTITY IN THE DIGITAL WORLD
6. **Alexandra Gorea** (Gimnaziul „Grigore Vieru” Ialoveni), CULTIVAREA DEPRINDERILOR DE GÂNDIRE CRITICĂ / CULTIVATING CRITICAL THINKING SKILLS
7. **Eugenia Bogatu** (Universitatea de Stat din Moldova), ASPECTE PRAGMATICE ALE EDUCAȚIEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA: PERSPECTIVE ALE GÂNDIRII CRITICE / PRAGMATIC ASPECTS OF EDUCATION IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA: PERSPECTIVES OF CRITICAL THINKING

#### SECȚIUNEA / SECTION

#### EDUCAȚIE ȘI DEZVOLTARE MORALĂ / EDUCATION AND MORAL DEVELOPMENT

Link: [Meet.google.com/tsd-gxbz-rab](https://meet.google.com/tsd-gxbz-rab)

Ora 10.00 – 16.00

Pauză 13.00 –14.00

**Moderatori / Chairpersons: Adrian Niță**

(Institutul de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru”)

1. **Laura Pricop** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), GÂNDIRE ETICĂ: ARGUMENTE MORALE PENTRU ACȚIUNI MORALE PRACTICE / ETHICAL THINKING: MORAL ARGUMENTS FOR PRACTICAL MORAL ACTIONS
2. **Adrian Niță** (Institutul de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru”, Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava), FILOSOFIE ȘI LITERATURĂ: REFLECȚII DESPRE ROLUL LOR PENTRU EDUCAȚIA MORALĂ / PHILOSOPHY AND LITERATURE: REFLECTIONS ON THEIR ROLE FOR MORAL EDUCATION
3. **Bogdan Popoveniuc** (Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava), RAȚIONAMENT ETIC ȘI GÂNDIRE CRITICĂ / ETHICAL REASONING AND CRITICAL THINKING

4. **Silvia Ginghină** (Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava), AUTONOMIE - RESPONSABILITATE ÎN DOMENIUL BIOETICII / AUTONOMY - RESPONSIBILITY IN THE FIELD OF BIOETHICS
5. **Eugen Staicu** (Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava), RAȚIUNE ȘI MORALĂ LA KANT / REASON AND MORAL IN KANT
6. **Alin Negomireanu** (Universitatea din Craiova), ROLUL REFLECȚIEI DESPRE FINITUDINEA VIEȚII PENTRU EDUCAȚIE ȘI MORALĂ / THE ROLE OF REFLECTION ON THE FINITUDE OF LIFE FOR EDUCATION AND MORALITY
7. **Ariana Bălașa** (Universitatea din Craiova), EDUCAȚIA STOICĂ DE LA SPIRITUALITATE LA CONSUMERISM / STOIC EDUCATION FROM SPIRITUALITY TO CONSUMERISM
8. **Eliza Belu** (Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”), ROLUL EDUCAȚIEI MORALE: COMUNISM *VERSUS* DEMOCRAȚIE / THE ROLE OF MORAL EDUCATION: COMUNISM *VERSUS* DEMOCRACY
9. **Ana Marin** (Universitatea din Sherbrooke, Canada), DELIBERAREA ETICĂ CA METODĂ DE DEZVOLTARE A COMPETENȚEI ETICE / ETHICAL DELIBERATION AS A METHOD OF DEVELOPING ETHICAL COMPETENCE
10. **Zoltan Zakota** (Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava), METODE ALE FILOSOFIEI ANALITICE ÎN DOMENIUL INTELIGENȚEI ARTIFICIALE / ANALYTIC PHILOSOPHY METHODS IN THE FIELD OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

## SECȚIUNEA / SECTION

### ORIENTĂRI SEMIOTICE ÎN GÂNDIREA CRITICĂ / SEMIOTIC ORIENTATIONS IN CRITICAL THINKING

Link: <https://meet.google.com/afd-mmpu-vjy>

Ora 10.00 – 16.00

Pauză 13.00 –14.00

**Moderator / Chairperson: Traian-Dinorel Stănciulescu** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

1. **Traian-Dinorel Stănciulescu** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), SPRE UN NOU ORGANON SEMIOTIC: TRIBUT ÎNVĂȚĂTORILOR / TOWARDS A NEW SEMIOTIC ORGANON: TRIBUTE TO MASTERS

2. **Felicia-Mariana Roman** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), LIMBAJUL SIMBOLIC AL VESTIMENTAȚIEI, EXPRESIE A STIMEI DE SINE. INTERPRETĂRI SEMIOTICE / THE SYMBOLIC LANGUAGE OF CLOTHING, EXPRESSION OF SELF-ESTEEM. SEMIOTIC INTERPRETATIONS
3. **Vlad Rusu** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), IPOSTAZE ALE TĂCERII ÎN LIMITELE GÂNDIRII CRITICE / POSTURES OF SILENCE WITHIN THE LIMITS OF CRITICAL THINKING
4. **Elena Lacusta** (Universitatea „Alec Russo” Bălți, Moldova), MODUL DE PERCEPERE PRIN LIMBĂ A LUMII / PERCEIVING THE WORLD THROUGH LANGUAGE
5. **Gabriela Rusu** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), CONTEXTUL SPIRITUAL SPECIFIC FILOSOFIEI WITTGENSTEINIENE: ANALIZĂ, CUNOAȘTERE ȘI GÂNDIRE CRITICĂ / THE SPECIFIC SPIRITUAL CONTEXT OF WITTGENSTEINIAN PHILOSOPHY: ANALYSIS, KNOWLEDGE AND CRITICAL THINKING
6. **Cristina Vasile** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași; Social- og Sunshedsskolem Midt og Vest Midtjylland, Danemarca), CONFRUNTAREA CU MOARTEA ÎN CONDIȚII PANDEMICE: ÎNVĂȚĂTURI ALE FILOSOFIEI PRACTICE / DEALING WITH DEATH IN PANDEMIC CONDITIONS: TEACHINGS OF PRACTICAL PHILOSOPHY

## SECȚIUNEA / SECTION

### GÂNDIRE CRITICĂ ȘI METODĂ ÎN ȘTIINȚELE SOCIO-UMANE / CRITICAL THINKING AND METHOD IN THE SOCIAL AND HUMAN SCIENCES

Link: <https://meet.google.com/thm-pdtp-ooo>

Sala 530 corp central

Ora 10.00 – 16.00

Pauză 13.00-14.00

**Moderator / Chairperson: Ludmila Roșca** (Universitatea de Stat din Moldova)

1. **Ecaterina Lozovanu** (Universitatea de Stat din Moldova), REFLECȚII ASUPRA UNOR ASPECTE ALE FILOSOFIEI CONTEMPORANE / REFLECTIONS ON SOME ASPECTS OF CONTEMPORARY PHILOSOPHY

2. **Elena Taragan** (Biblioteca Municipală „Bogdan Petriceicu Hașdeu” Chișinău), NECESITATEA GÂNDIRII CRITICE ÎN STUDIUL ECONOMIEI / THE NEED FOR CRITICAL THINKING IN THE STUDY OF THE ECONOMY
3. **Svetlana Coandă** (Universitatea de Stat din Moldova), REFLECȚII CU PRIVIRE LA VIRTUȚILE OMULUI DE ȘTIINȚĂ / REFLECTIONS ON THE VIRTUES OF THE SCIENTIST
4. **Ludmila Roșca** (Universitatea de Stat din Moldova), GÂNDIREA CRITICĂ - OBIECTIV CENTRAL AL EDUCAȚIEI INTERDISCIPLINARE / CRITICAL THINKING - CENTRAL OBJECTIVE OF INTERDISCIPLINARY EDUCATION
5. **Veronica Guja** (Centrul de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo” Chișinău), DINAMICA ÎNTREBARE - RĂSPUNS ÎN CADRUL ORELOR DE ISTORIE. INTENȚIA DE SOLUȚIONARE A PROBLEMELOR / DYNAMIC QUESTION-ANSWER IN HISTORY CLASSES. PROBLEM SOLVING INTENTION
6. **Viorel Guliciuc** (Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava), CENTRUL DE CERCETARE EPHEs / EPHEs RESEARCH CENTER

|               |                                                                 |
|---------------|-----------------------------------------------------------------|
| 10.00 - 13.00 | Activități în secțiuni / Scientific proceedings on the sections |
| 13.00 - 14.00 | Prânz / Lunch                                                   |
| 14.00 - 17.00 | Activități în secțiuni / Scientific proceedings on the sections |

**Vineri, 18 noiembrie 2022**

**Friday, November 18, 2022**

Linkul conferinței: [meet.google.com/oza-vhbd-zkt](https://meet.google.com/oza-vhbd-zkt)

Sala 530, corp central

#### **Conferințe plenare/ Plenary conferences**

09.00 - 10.00

**Constantin Cucoș** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), STATUTUL CONDUITEI (AUTO-)REFLEXIVE ȘI CRITICE ÎN REFERENȚIALUL DE COMPETENȚE AL PROFESIEI DIDACTICE / THE STATUS OF (SELF-)REFLEXIVE AND CRITICAL BEHAVIOR IN THE COMPETENCY REFERENCE OF THE TEACHING PROFESSION

**MODERATOR: EUGENIA BOGATU** (Universitatea de Stat din Moldova)

Linkul conferinței: [meet.google.com/oza-vhbd-zkt](https://meet.google.com/oza-vhbd-zkt)

Sala 530, corp central

12.00 - 13.00

**Roxana Patras** (Institutul de cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași),  
GÂNDIRE CRITICĂ ȘI PROTOTIP ÎN STUDIILE LITERARE COMPUTAȚIONALE: SPRE UN  
PROTOTIP AL ROMANULUI DE CONSUM / CRITICAL THINKING AND PROTOTYPING IN  
COMPUTER LITERARY STUDIES: TOWARD A PROTOTYPE OF THE POPULAR NOVEL

**MODERATOR: EUGENIA BOGATU** (Universitatea de Stat din Moldova)

## **SECȚIUNEA / SECTION**

**ANALIZA CRITICĂ A INFERENȚELOR CULTURALE, POLITICE ȘI IDEOLOGICE /  
CRITICAL ANALYSIS OF CULTURAL, POLITICAL AND IDEOLOGICAL  
INFERENCES**

**Link:** [meet.google.com/oza-vhbd-zkt](https://meet.google.com/oza-vhbd-zkt)

Sala 530, corp central

**Ora 10.00 – 12.00**

**Pauză 13.00-14.00**

**Ora 14.00 – 17.00**

**Moderator / Chairperson: Miruna Andreea Balosin** (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca)

1. **Gergana Radoykova** (Universitatea din Sofia, Bulgaria), DIMENSIUNEA EUROPEANĂ A EDUCATIEI CIVICE. CAZUL BULGARIEI / EUROPEAN DIMENSION OF THE CIVIC EDUCATION. THE CASE OF BULGARIA
2. **Miruna Andreea Balosin** (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca), CĂUTAREA UNIUNII EUROPENE PENTRU O NOUĂ NARAȚIUNE. ROLUL EDUCAȚIEI ȘI CULTURII / THE EUROPEAN UNION’S SEARCH FOR A NEW NARRATIVE. THE ROLE OF EDUCATION AND CULTURE
3. **Andreea Bianca Urs** (Facultatea de Studii Europene Cluj), ROLUL GUVERNULUI PRIVAT INDIRECT ÎN REVENIREA SPECTACULOASĂ A REBELILOR M23 / THE

## ROLE OF INDIRECT PRIVATE GOVERNMENT IN THE SPECTACULAR COMEBACK OF THE M23 REBELS

4. **Elisabeta Jalaboi** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), DIPLOMAȚIA LIMBAJULUI PROTOCOLAR. STRATEGII SEMIOTICE DE COMUNIUNE / PROTOCOL LANGUAGE DIPLOMACY. COMMUNION SEMIOTIC STRATEGIES
5. **Cristinel Trandafir** (Universitatea din Craiova), IDEOLOGIE ȘI PRAXIOLOGIE. CUM TESTĂM IDEOLOGILE? / IDEOLOGY AND PRAXIOLOGY. HOW DO WE TEST IDEOLOGIES?
6. **Natan Waśniowski** (Universitatea din Varșovia), PROBLEME ALE CAMPIONATULUI EUROPEAN - CUM SĂ CREAȚI UN MONOPOL FĂRĂ A COMPROMITE CONCURENȚA / PROBLEMS OF EUROPEAN CHAMPIONSHIP - HOW TO CREATE A MONOPOLY WITHOUT COMPROMISING COMPETITION

### SECȚIUNEA / SECTION

#### CRITICĂ ȘI CRITICISM ÎN LITERATURĂ / CRITICISM AND CRITICISM IN LITERATURE

Link: [meet.google.com/dte-mstu-vjn](https://meet.google.com/dte-mstu-vjn)

Sala 530, corp central

**Ora 10.00 – 12.00**

**Pauză 13.00-14.00**

**Ora 14.00 – 17.00**

**Moderator / Chairperson: Ion Guțu** (Universitatea de Stat din Moldova)

1. **Oana-Elena Ionescu** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), GÂNDIREA CRITICĂ ȘI G. IBRĂILEANU ÎN CULTURA ROMÂNĂ / CRITICAL THINKING AND G. IBRĂILEANU IN ROMANIAN CULTURE
2. **Lucreția Pascariu** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), GÂNDIREA CRITICĂ CA FACTOR EMOTIV ÎN ROMANUL FOILETON ROMÂNESC AL SECOLULUI AL XIX-LEA / CRITICAL THINKING AS AN EMOTIVE FACTOR IN THE ROMANIAN FOILETON NOVEL OF THE 19TH CENTURY

3. **Ionela Starparu** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), SPAȚIO-TEMPORALITATEA, DIMENSIUNE A CONCRETULUI SUBSTANȚIAL, ÎN *DOCTRINA SUBSTANȚEI ȘI PATUL LUI PROCUST* / THE SPATIO-TEMPORALITY, DIMENSION OF THE SUBSTANTIAL REALITY IN *DOCTRINA SUBSTANTEI* AND *PATUL LUI PROCUST*
4. **Alexandra Olteanu** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), CRITICA SOCIALĂ CA MANIFESTARE A GÂNDIRII CRITICE ÎN ROMANUL HAIDUCESC DIN SECOLUL AL XIX-LEA / SOCIAL CRITICISM AS A MANIFESTATION OF CRITICAL THINKING IN THE 19TH CENTURY HAJDUK NOVEL
5. **Iosefina Blazsani-Batto** (Universitatea de Stat din Arizona), **Nicolae Adrian Henț** (Universitatea Charles din Praga), DEZVOLTAREA GÂNDIRII CRITICE PRIN FOLOSIREA ANALIZEI CONTRASTIVE ÎN PREDAREA LIMBII ROMÂNE CA LIMBĂ STRĂINĂ / CONTRASTIVE ANALYSIS AS A WAY TO IMPROVE CRITICAL THINKING WHEN TEACHING ROMANIAN AS A FOREIGN LANGUAGE
6. **Ion Guțu** (Universitatea de Stat din Moldova), DEZVOLTAREA GÂNDIRII CRITICE PRIN PREDAREA HERMENEUTICII TEXTULUI LITERAR LA LIMBA STRĂINĂ / DEVELOPING CRITICAL THINKING THROUGH TEACHING THE HERMENEUTICS OF LITERARY TEXT IN A FOREIGN LANGUAGE.
7. **Cristina URSU** (Universitatea de Stat din Moldova), GÂNDIREA CRITICĂ DREPT EXTENSIE A LECTURII CRITICE / CRITICAL THINKING AS AN EXTENSION OF CRITICAL READING
8. **Angela Bejan** (Universitatea „Alec Russo” Bălți), ESENȚA ACTIVITĂȚII TEATRALE ÎN CONTEXT PSIHO-PEDAGOGIC / THE ESSENCE OF THEATRICAL ACTIVITY IN A PSYCHO-PEDAGOGICAL CONTEXT
9. **Viorica Popa** (Universitatea „Alec Russo” Bălți), ARHETIPUL COPILULUI-ELEV: PROFIL REAL ȘI FICȚIONAL / THE CHILD-STUDENT ARCHETYPE: REAL AND FICTIONAL PROFILE

## SECȚIUNEA / SECTION

### AUTORITATE EPISTEMICĂ ȘI GÂNDIRE INDEPENDENTĂ / EPISTEMIC AUTHORITY AND INDEPENDENT THOUGHT

Link: <https://meet.google.com/tqy-ykrv-hcr?pli=1&authuser=0>

Sala 530, corp central

Ora 16.00 – 18.00

**Moderator / Chairperson: Ioana Grancea** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

1. **Anca Georgiana Mădăraș** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), STRUCTURILE RAȚIONALE ÎN DISCURSUL PUBLICITAR / RATIONAL STRUCTURES IN ADVERTISING DISCOURSE
2. **Roberto Ștefan Stan** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), GÂNDIREA CRITICĂ CA INSTRUMENT NECESAR ÎN JUDECAREA ȘI DISTINCȚIA FENOMENULUI DE FAKE NEWS / CRITICAL THINKING AS A NECESSARY TOOL IN JUDGING AND DISTINGUISHING THE FAKE NEWS PHENOMENON
3. **Irina Symons** (University of Kansas, USA)), ESTE AUTORUL UN GÂNDITOR CRITIC? / IS THE AUTHOR A CRITICAL THINKER?
4. **Ioana Grancea** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), VALORIFICAREA OPTIMĂ A SURSELOR DE INFORMARE ÎN SCRIEREA ACADEMICĂ DIN ȘTIINȚELE COMUNICĂRII / THE OPTIMUM VALUATION OF INFORMATION SOURCES IN ACADEMIC WRITING IN COMMUNICATION SCIENCES
5. **Zuzanna Ptasińska** (Universitatea din Varșovia), PREJUDECĂȚILE COGNITIVE CA O AMENINȚARE PENTRU GÂNDIREA CRITICĂ – UN STUDIU DE CAZ DE RETORICĂ PRO-BREXIT / COGNITIVE BIASES AS A THREAT TO CRITICAL THINKING – A CASE STUDY OF PRO-BREXIT RHETORIC
6. **Nutu Butnariu** (Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava), DISCURSUL PUBLICITĂȚII ÎN POSTMODERNISM: JEAN BAUDRILLARD / ADVERTISING DISCOURSE IN POSTMODERNISM: JEAN BAUDRILLARD

## SECȚIUNEA / SECTION

### CREATIVITATE ȘI DEZVOLTAREA ABILITĂȚILOR CRITICE / CREATIVITY AND THE DEVELOPMENT OF CRITICAL SKILLS

Link: <https://meet.google.com/afd-mmpu-vjy>

Sala 530, corp central

**Ora 10.00 – 12.00**

**Pauză 13.00-14.00**

**Ora 14.00 – 17.00**

**Moderator / Chairperson: George Bondor** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

1. **Nelly Țurcan** (Universitatea de Stat din Moldova), EDUCAȚIA GÂNDIRII CRITICE CA BAZĂ A DEZVOLTĂRII DURABILE BAZATE PE ȘTIINȚA DESCHISĂ / CRITICAL THINKING EDUCATION AS BASIS OF OPEN SCIENCE BASED SUSTAINABLE DEVELOPMENT
2. **Marin Bălan** (Universitatea București), PROCESUL GÂNDIRII CRITICE ȘI PRINCIPALELE SALE CARACTERISTICI ÎN VIZIUNEA LUI MATTHEW LIPMAN / THE PROCESS OF CRITICAL THINKING AND ITS MAIN CHARACTERISTICS IN THE VIEW OF MATTHEW LIPMAN
3. **Simona Tudoran-Sherringham** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Halstead Prep School, Anglia), CREATIVITATEA UMANĂ, DE LA INTUIȚIA FILOSOFICĂ LA RAȚIONALITATEA MATEMATICĂ - sensuri conceptual-metodologice / HUMAN CREATIVITY, FROM PHILOSOPHICAL INTUITION TO MATHEMATICAL RATIONALITY - conceptual-methodological meanings
4. **Felicia Ceașu** (Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane” Iași), NECESITATEA DEZVOLTĂRII STRATEGIILOR DE GÂNDIRE CRITICĂ ÎN SOCIETATEA ACTUALĂ / THE NEED TO DEVELOP CRITICAL THINKING STRATEGIES IN TODAY'S SOCIETY
5. **George Bondor** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), CRITICĂ ȘI EDUCAȚIE. CÂT DE CRITICĂ AR PUTEA FI GÂNDIREA CRITICĂ? / CRITICISM AND EDUCATION: HOW CRITICAL COULD BE THE CRITICAL THINKING?
6. **Eugenia Zaițev** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), COMUNICAREA ÎN VREMURILE ACTUALE / COMMUNICATION IN TODAY'S TIMES

7. **Angela Zelenschi** (Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Moldova), NECESITATEA DEZVOLTĂRII ABILITĂȚILOR *SOFT* ÎN FORMAREA ÎNȚIALĂ A OFIȚERILOR DE POLIȚIE / NECESSITY OF DEVELOPING *SOFT SKILLS* IN THE INITIAL FORMATION OF POLICE OFFICERS
8. **Tatiana Mărgărint** (Universitatea de Stat din Moldova), ASPECTE EPISTEMOLOGICE PRIVIND DREPTUL LA EDUCAȚIE A COPIILOR ÎN SITUAȚIE DE STRADĂ / EPISTEMOLOGICAL ASPECTS REGARDING THE RIGHT TO EDUCATION OF CHILDREN IN A STREET SITUATION
9. **Tatiana Dumitraș** (Centrul de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo” Chișinău), GÂNDIREA CRITICĂ ȘI CREATIVĂ ÎN FUNDAMENTAREA COMPETENȚELOR PROFESIONALE / CRITICAL AND CREATIVE THINKING IN THE FOUNDATION OF PROFESSIONAL COMPETENCES

## SECȚIUNEA / SECTION

### DEZVOLTARE UMANĂ ȘI GÂNDIRE CRITICĂ / HUMAN DEVELOPMENT AND CRITICAL THINKING

**Link:** <https://meet.google.com/ccy-pqep-efy>

Sala 530, corp central

**Ora 10.00 – 12.00**

**Pauză 13.00-14.00**

**Ora 14.00 – 17.00**

**Moderator / Chairperson:** Ionuț Răduică (Universitatea din Craiova)

1. **Natalia Cojocar** (Universitatea de Stat din Moldova), PERSPECTIVA REPREZENTĂRIILOR SOCIALE ÎN STUDIUL SCHIMBĂRIILOR ORGANIZAȚIONALE DIN INSTITUȚIILE EDUCAȚIONALE / APPROACHING ORGANIZATIONAL CHANGES WITHIN EDUCATIONAL INSTITUTIONS THROUGH THE PERSPECTIVE OF SOCIAL REPRESENTATIONS
2. **Marius Dumitrescu** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), PERSPECTIVE FILOSOFICE ASUPRA METODEI PSIHANALIZEI FREUDIENE / PHILOSOPHICAL PERSPECTIVES ON THE METHOD OF FREUDIAN PSYCHOANALYSIS
3. **Marinela Rusu** (Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gh. Zane”, Academia Română), EMOȚIILE ȘI ROLUL LOR ÎN DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII.

PERSPECTIVE MODERNE / EMOTIONS AND THEIR ROLE IN PERSONALITY  
DEVELOPMENT. MODERN PERSPECTIVES

4. **Alexandru Lupușor** (Universitatea de Stat din Moldova), DEZVOLTAREA GÂNDIRII CRITICE ÎN MODELUL EDUCAȚIONAL AL LUI JOHN DEWEY / THE DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING IN JOHN DEWEY'S MODEL OF EDUCATION
5. **Ionuț Răduică** (Universitatea din Craiova), SENTIMENTELE, ÎNTRE RAȚIONAL ȘI IRAȚIONAL: SCHOPENHAUER VS. NIETZSCHE / FEELINGS, BETWEEN RATIONAL AND IRRATIONAL: SCHOPENHAUER VS. NIETZSCHE
6. **Ala Cazacu** (Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava), UNIVERSUL VALORIC – CARTEA DE VIZITĂ A UNEI PERSOANE / THE VALUE UNIVERSE – A PERSON'S BUSINESS CARD
7. **Emanuel Florescu** (Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava), METODELE EMPIRICE/TEORETICE ÎN ȘTIINȚELE SOCIO-UMANE / EMPIRICAL/THEORETICAL METHODS IN THE SOCIAL AND HUMAN SCIENCES
8. **Maria Moisei** (), DEZVOLTAREA GÂNDIRII CRITICE LA COPII / THE DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING IN CHILDREN

## **REZUMATE/ABSTRACTS**

### **SECȚIUNEA / SECTION**

### **EDUCAȚIA GÂNDIRII CRITICE / THE EDUCATION OF CRITICAL THINKING**

#### **PERSPECTIVE ISTORICE ASUPRA GLOBALIZĂRII HISTORICAL PERSPECTIVES ON GLOBALIZATION**

**Viorel Vizureanu**

(Universitatea din București)

Înțelegerea actuală a globalizării, fie ea academică sau cotidiană, este concentrată – se poate observa cu ușurință – în mod covârșitor pe fenomene care s-au desfășurat excepțional de rapid în ultimele cinci decenii. Dincolo de acest concept predominant, unii cercetători din orizontul științelor sociale și umaniste au propus și alte diferite modele explicative privind o înțelegere mai cuprinzătoare, și, aș zice, mai complexă din punct de vedere istoric a fenomenelor asociate globalizării. Astfel, putem observa conceptualizări care propun fie o globalizare lungă și una scurtă (A. Giddens, 2009), sau unele care pot fi caracterizate ca exprimând ceva „mediu” din punct de vedere istoric, atunci când globalizarea a fost asociată începuturilor modernității (P. Sloterdijk, 2005). Unii au propus sensuri istorice diferite ale globalizării corespunzătoare unor categorii specifice de științe socio-umane (J. N. Pieterse, 2012); alții au situat germenii globalizării așa zicând în structura genetică a omului (J. Bentley, 2004). Dincolo de o analiză minimală a acestui cadru conceptual general, îmi propun în a doua parte a intervenției mele să ilustrez diversele (și surprinzătoarele) paliere hermeneutice prin care un eveniment major al Antichității, anume Imperiul lui Alexandru cel Mare (în alte analize vom întâlni drept cauze ale globalizării apariția creștinismului, Drumul Mătăsii, Imperiul Mongol al lui Ginghis Han etc.), devine „sursa” principală a procesului globalizării.

The current understanding of globalization, be it academic or of everyday life, is – this can easily be seen – overwhelmingly focused on phenomena that have unfolded exceptionally rapidly in the past five decades. Beyond this prevailing concept, some researchers from the horizon of social sciences and humanities have proposed other different explanatory models regarding a more comprehensive and, I would say, more complex understanding from the historical point of view of the phenomena associated with globalization. Thus, we can observe conceptualizations that propose either a long and a short globalization (A. Giddens, 2009), or some that can be characterized as

expressing something medium when globalization was associated with the beginnings of modernity (P. Sloterdijk, 2005). Some proposed different historical meanings of globalization corresponding to specific categories of socio-human sciences (J. N. Pieterse, 2012); others located the germs of globalization, so to speak, in the genetic structure of the human being (J. Bentley, 2004). Beyond a minimal analysis of this general conceptual framework, my aim in the second part of my intervention is to illustrate the various (and surprising) hermeneutic levels through which a major event of Antiquity, namely the Empire of Alexander the Great (in other analyses, we will meet, as causes of globalization, the emergence of Christianity, the Silk Road, the Mongol Empire of Genghis Khan, etc.), becomes the primary “source” of the globalization process(es).

**Cuvinte cheie:** procesul globalizării, globalizare lungă, globalizare scurtă, modernitate, Imperiul lui Alexandru cel Mare.

**Key words:** globalization process, long globalization, short globalization, modernity, Empire of Alexander the Great.

## **BINE DE ȘTIUT! NORME ȘI METODE FORMALE ÎN GÂNDIREA CRITICĂ GOOD TO KNOW! NORMS AND FORMAL METHODS IN CRITICAL THINKING**

**John Symons**

(University of Kansas, USA)

Această discuție explorează relația dintre o educație în gândirea critică și metodele formale. Unele subiecte includ părtiniri cognitive și euristică și raționament statistic.

This talk explores the relationship between an education in critical thinking and formal methods. Some topics include cognitive biases and heuristics and statistical reasoning.

**Cuvinte cheie:** educație, gândire critică, metode formale, euristică, raționament statistic.

**Key words:** education, critical thinking, formal methods, heuristics, statistical reasoning.

## **„ECOLOGIZAREA” DISCURSULUI PUBLIC -POSIBILITATE SAU UTOPIE?** **"ECOLOGIZATION" OF PUBLIC DISCOURSE - POSSIBILITY OR UTOPIA?**

**Petru Bejan**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iasi)

Putem vorbi de „standarde” acceptabile ale intervențiilor publice? Cum am putea determina calitatea unui bun discurs? Care sunt indiciile comunicării eficiente? Dar ale celei eșuate? Este posibilă o „ecologizare” a discursului public? Dacă da, care ar fi strategiile sau pașii de urmat? Ce este „stilul” discursiv? Poate fi acesta „antrenat” sau educat?

Can we speak of acceptable "standards" of public interventions? How could we determine the quality of a good speech? What are the signs of effective communication? What about the failed one? Is a "greening" of public discourse possible? If so, what would be the strategies or steps to follow? What is discourse 'style'? Can this be "trained" or educated?

**Cuvinte cheie:** educație, comunicare, discurs public, estetizare, stil, persuasiune.

**Key words:** education, communication, public discourse, aestheticization, style, persuasion.

## **„PREDAREA” GÂNDIRII ÎN ȘCOALĂ. REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE** **"TEACHING" THINKING IN SCHOOL. REALITIES AND PERSPECTIVES**

**Vasile Flueraș**

(Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca)

Omenirea se află în fața unui impresionant salt înainte confruntându-se cu cele mai profunde transformări social-culturale și restructurări creatoare din toate timpurile. În acest context nu putem să nu remarcăm criza prin care umanitatea trece, criză generată de **CRIZA GÂNDIRII** și de goana sa înspre necunoscut, fără o viziune sau o direcție certă, fapt ce poate avea ca final o distrugere totală – biologic, material și spiritual - fără ca umanitatea să-și mai poată reveni vreodată. În condițiile în care totul este pregătit pentru autodistrugere sau renaștere, (re)gândirea gândirii prin predarea/ exersarea acesteia în școală, a gândirii critice, a gândirii laterale, a filosofiei pentru copii, începând de la cele mai fragede vârste, printr-un **PROGRAM COERENT, NEARTIZANAL, ÎNTEMEIAT ȘTIINȚIFIC**, în care gândirea să fie obiect de studiu, iar predarea gândirii o

realitate în instituțiile școlare de pe mapamond, poate fi o soluție salvatoare la provocările lumii actuale. Nu trebuie uitat faptul că gândirea practică în acest moment este o gândire *din și pentru* trecut, bazată pe amânări și o superficială abordare a problemelor contemporane, evitând soluțiile radicale în raport cu gravitatea reală a situației din acest moment. Nu este prea târziu pentru a ne schimba modul de a gândi!

Humanity is facing an impressive leap forward facing the most profound socio-cultural transformations and creative restructurings of all times. In this context, we cannot fail to notice the crisis that humanity is going through, a crisis generated by the THINKING CRISIS and its rush towards the unknown, without a clear vision or direction, a fact that can end in total destruction - biologically, materially and spiritually - without humanity ever being able to recover. In conditions where everything is prepared for self-destruction or rebirth, (re)thinking thinking by teaching/practicing it in school, critical thinking, lateral thinking, philosophy for children, starting from the youngest ages, through a PROGRAM COHERENT, NON-ARTISAN, SCIENTIFICALLY BASED, in which thinking is the object of study, and the teaching of thinking a reality in school institutions around the world, can be a saving solution to the challenges of today's world. It must not be forgotten that the thinking practiced at this moment is a thinking from and for the past, based on postponements and a superficial approach to contemporary problems, avoiding radical solutions in relation to the real gravity of the situation at this moment. It's not too late to change our way of thinking!

**Cuvinte cheie:** criza gândirii, gândirea, gândirea practică, filosofia pentru copii, instituții școlare.

**Key words:** crisis of thinking, thinking, practiced thinking, philosophy for children, school institutions.

## **DUPĂ KUHN. O NOUĂ PERSPECTIVĂ ÎN FILOSOFIA EDUCAȚIEI AFTER KUHN. A NEW APPROACH IN PHILOSOPHY OF EDUCATION**

**Constantin Stoenescu**  
(Universitatea din București)

Scopul cercetării mele îl reprezintă identificarea unora dintre influențele pe care filosofia științei, elaborată de Thomas Kuhn, le-a avut în domeniul academic al filosofiei educației. În primul rând, Kuhn aduce în atenție comunitatea științifică înțelegând ca o comunitate de cercetare, ceea ce a servit ulterior drept model pentru reconfigurarea practicilor educaționale. În al doilea rând, problemele schimbărilor

conceptuale care au loc de-a lungul procesului educațional au fost regândite din perspective multiple, sociologic, psihologic și lingvistic. În al treilea rând, abordările multiculturale, pluraliste și relativiste, au găsit în opera lui Kuhn surse pentru o mai bună legitimare. În toate aceste trei cazuri conceptul de gândire critică are un rol cheie. În acest sens, folosind chiar terminologia lui Kuhn, putem vorbi despre o nouă paradigmă educațională constituită, direct sau prin mediere, sub influența sa.

The purpose of my research is to identify some of the influences that the philosophy of science elaborated by Thomas Kuhn had in the academic field of the philosophy of education. First, Kuhn brings into focus the scientific community understood as a research community, which later served as a model for the reconfiguration of educational practices. Second, the issues of conceptual changes that occur throughout the educational process have been rethought from multiple perspectives, sociological, psychological and linguistic. Thirdly, multicultural, pluralistic and relativistic approaches found in Kuhn's work sources for a better legitimation. In all three cases the concept of critical thinking has a key role. In this sense, using Kuhn's terminology, we can talk about a new educational paradigm established, directly or through mediation, under his influence.

**Cuvinte cheie:** Thomas Kuhn, comunitate de anchetă, schimbare conceptuală, abordare multiculturală, gândire critică.

**Key words:** Thomas Kuhn, community of inquiry, conceptual change, multicultural approach, critical thinking.

## **DEMERSUL DIDACTIC: DE LA REFLEXIE LA IMPROVIZAȚIE ȘI CREATIVITATE**

### **DIDACTIC APPROACH: FROM REFLECTION TO IMPROVISATION AND CREATIVITY**

**Mihaela Marari**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

La prima vedere s-ar putea vorbi despre inutilitatea proiectării didactice întrucât, uneori, se realizează plecând de la manuale învechite, programe insuficient adaptate și este extrem de cronofagă. În ce măsură, însă, aceste „neajunsuri” sunt decisive pentru renunțarea la acest tip de activitate? Trebuie văzut dacă un proces instructiv-educativ poate fi organizat pe termen lung doar pornind de la niște conținuturi sau presupune un proces îndelung de reflecție critică, unde creativitatea se împletește cu o analiză atentă a etapelor ce îl compun.

De aceea, în studiul nostru vom insista asupra necesității proiectării didactice, pornind de la documentele curriculare și nu de la manual. Vom încerca să arătăm că, dincolo de stereotipurile didactice, o bună organizare a activității didactice îi permite cadrului didactic să gândească orele, raportându-se la elevii săi. Nu în ultimul rând, vom arăta că, datorită proiectării didactice, profesorul poate contribui la formarea și desăvârșirea profilului absolventului, indiferent de disciplina pe care o predă, printr-o abordare proprie a materiei predate.

At first glance, one could talk about the uselessness of didactic design because, sometimes, it is done starting from outdated textbooks, insufficiently adapted programs and is extremely time-consuming. To what extent, however, are these "shortcomings" decisive for giving up this type of activity? It has to be seen if an instructive-educational process can be organized in the long term only starting from some contents or it requires a long process of critical reflection, where creativity is intertwined with a careful analysis of the stages that compose it.

Therefore, in our study we will insist on the need for didactic design, starting from the curriculum documents and not from the textbook. We will try to show that, beyond the didactic stereotypes, a good organization of the didactic activity allows the teacher to think about the lessons, relating to his students. Last but not least, we will show that, thanks to the didactic design, the teacher can contribute to the formation and perfection of the graduate's profile, regardless of the discipline he teaches, through his own approach to the taught subject.

**Cuvinte cheie:** proiectare didactică, competențe, programe școlare, adaptabilitate, profilul de formare al absolventului.

**Key words:** didactic design, skills, school programs, adaptability, graduate training profile.

## **CULTIVAREA DEPRINDERILOR DE GÂNDIRE CRITICĂ CULTIVATING CRITICAL THINKING SKILLS**

**Alexandra Gorea**

(Gimnaziul „Grigore Vieru” Ialoveni)

Cultivarea deprinderilor de gândire critică presupune învățarea de către elevi a unor exerciții de apreciere a ideilor și a le examina implicațiile, cu o doză de scepticism respectuos. Însă, ceea ce se întâmplă în procesul educațional, în majoritatea cazurilor, este că dascălii sunt în mare măsură preocupați de volumul materialului predat și mai puțin de calitatea și importanța lui pentru elevi.

Condiții pentru învățarea gândirii critice:

➤ implicarea activă prin confruntare de idei, cooperare și colaborare pentru găsirea soluțiilor adecvate;

➤ încurajarea elevilor să gândească independent, să speculeze, să reflecteze;

➤ convingerea elevilor că nu vor fi ridiculizați pentru opiniile exprimate;

➤ acceptarea diversității de opinii și idei;

➤ încrederea în capacitatea fiecăruia de a gândi în mod critic;

➤ aprecierea pozitivă a gândirii critice.

*Strategii didactice care promovează dezvoltarea gândirii critice.*

Elevul: exprimă puncte de vedere proprii, realizează schimb de idei cu ceilalți, argumentează, pune întrebări pentru a înțelege lucrurile, cooperează în realizarea sarcinilor.

Profesorul: organizează și dirijează învățarea, facilitează și moderează activitatea, ajută elevii să înțeleagă, acceptă și stimulează exprimarea unor puncte de vedere diferite, este partener în învățare.

Modul de învățare:

- prin apel la experiența proprie, euristic

- promovează învățarea prin colaborare

- accent pe dezvoltarea gândirii prin confruntarea cu alții.

Utilizarea metodelor ca: metoda Bulgăre de zăpadă, metoda Titluri, metoda Roata, Brainstorming, învățarea prin cooperare, comunicarea și gândirea de ordin superior dezvoltă la elevi capacitatea de a explica lucrurile și oamenii care îi înconjoară; capacitatea de a deduce, de autoreglementare și de evaluare a proceselor din societatea în care locuiesc alături de semenii lor, analiza propriu-zisă.

Cultivating critical thinking skills requires students to learn exercises to appreciate ideas and examine their implications, with a dose of respectful skepticism. However, what happens in the educational process, in most cases, is that the teachers are largely concerned with the volume of the material taught and less with its quality and importance for the students.

Conditions for learning critical thinking:

➤ active involvement through confrontation of ideas, cooperation and collaboration to find appropriate solutions;

➤ encouraging students to think independently, to speculate, to reflect;

➤ convincing the students that they will not be ridiculed for the opinions they express;

➤ accepting the diversity of opinions and ideas;

➤ confidence in everyone's ability to think critically;

➤ positive appreciation of critical thinking.

*Teaching strategies that promote the development of critical thinking.*

The student: expresses his own points of view, exchanges ideas with others, he argues, ask questions to understand the things, cooperates in carrying out tasks.

The teacher: organizes and directs learning, facilitates and moderates the activity, helps students to understand, accepts and stimulates the expression of some different points of view, is a partner in learning.

Learning mode:

- by appealing to one's own experience, heuristically
- promotes collaborative learning
- emphasis on the development of thinking through confrontation with others.

The use of methods such as: the Snowball method, the Titles method, the Wheel method, Brainstorming, cooperative learning, communication and higher-order thinking leads to developing in students the ability to explain the things and people that surround them; the ability to deduce, self-regulate and evaluate the processes in the society in which they live alongside their peers, the actual analysis.

**Cuvinte cheie:** gândire critică, procesul educațional, euristică, metoda Bulgăre de zăpadă, Brainstorming.

**Key words:** critical thinking, educational process, heuristics, Snowball method, Brainstorming.

## **REDIMENSIONAREA IDENTITĂȚII CULTURALE / NAȚIONALE / RELIGIOASE ÎN LUMEA DIGITALĂ REDIMENSIONING OF CULTURAL / NATIONAL / RELIGIOUS IDENTITY IN THE DIGITAL WORLD**

**Dumitru Dodul**

(Universitatea de Stat din Moldova)

Articol elaborat în cadrul proiectului: *Abordarea epistemologică a dezvoltării personale și a educației pentru societate: de la strategiile transdisciplinare la finalitățile pragmatice ale societății actuale din Republica Moldova*. Prioritatea temei – *Provocări societale* – este înscrisă în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul 20.80009.1606.08 / „Program de Stat” (2020-2023).

În lumea digitală procesarea, stocarea și distribuirea informației se realizează cu o viteză foarte mare, generând un sistem tot mai complex al rețelelor de comunicare. Evoluția tehnologiilor la etapa actuală, reprezintă o ofertă care rezonază cu domenii foarte variate. În același timp impactul pe care îl are Internetul asupra umanității, direcționează discursul către explicitarea „genezei” unei noi culturi a Internetului, despre care „nu avem izvoare istorice/surse scrise” și care ne provoacă să explorăm această lume virtuală - „preistorică”- a unei potențiale istorii a lumii digitale.

Este un proces continuu de transformare a omului și a lumii, unul complex și deseori contradictoriu. Pe aceleași paliere reprezentanții nomadismului contemporan conviețuiesc cu reprezentanții culturilor „sedentare” ultimii sunt mai puțin flexibili, fără mari șanse de integrare și adaptare într-o lume a simulacurilor și a transformărilor hiperdinamice.

Sursă de informare - Internetul s-a transformat într-un spațiu simbolic, cu indivizi virtuali, organizați în grupuri/triburi, concentrați în jurul unor interese (de grup/ de trib), implicând ideea unui set de attribute esențiale, care nu mai sunt naturale sau „tari”, ci virtuale - ca proprietate unică a membrilor unui grup și care ar forma „o altă” identitate. Cert este că, similaritatea și diferența, luate împreună, rămân principiile dinamice ale identității.

Astfel perspectiva redimensionării paradigmei construcției identitare în lumea digitală își poate găsi originea în principale orientări și curente teoretice centrate pe studiul identității, cu specificul elementelor acestui/ei cadru/model/matrici.

In the digital world, the processing, storage and distribution of information is carried out at a very high speed, generating an increasingly complex system of communication networks. The evolution of technologies at the current stage represents an offer that resonates with very varied fields. At the same time, the impact that the Internet has on humanity directs the discourse to explain the "genesis" of a new Internet culture, about which "we have no historical sources/written sources" and which challenges us to explore this virtual world - "prehistoric" - of a potential history of the digital world.

It is a continuous process of transformation of man and the world, a complex and often contradictory one. On the same levels, the representatives of contemporary nomadism coexist with the representatives of "sedentary" cultures, the latter are less flexible, without much chance of integration and adaptation in a world of simulations and hyperdynamic transformations.

Being a source of information, the Internet has turned into a symbolic space, with virtual individuals, organized in groups/tribes, focused around certain (group/tribe) interests, implying the idea of a set of essential attributes, which are not only natural or "hard", but virtual - as the unique property of the members of a group which would form an "another" identity. It is certain that

similarity and difference taken together remain the dynamic principles of identity, including in the digital world.

Thus, the perspective of resizing the paradigm of identity construction in the digital world can find its origin in the main orientations and theoretical currents centered on the study of identity, with the specific elements of this frame/model/matrix.

**Cuvinte cheie:** identitate, Internet, lume virtuală, lume digitală, nomadism.

**Key words:** identity, Internet, virtual world, digital world, nomadism.

**ASPECTE PRAGMATICE ALE EDUCAȚIEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA :  
PERSPECTIVE ALE GÂNDIRII CRITICE  
PRAGMATIC ASPECTS OF EDUCATION IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA:  
PERSPECTIVES OF CRITICAL THINKING**

**Eugenia Bogatu**

(Universitatea de Stat din Moldova)

Ne propunem să analizăm contextul instituțional și modalitățile în conformitate cu care se desfășoară, după anii 1990, educația socială în Republica Moldova. În perioada post-sovietică, învățământul din Republica Moldova a trecut și trece prin metamorfoze continui, implicit și la capitolul educație socială. Astfel, în învățământul de la ciclul primar, gimnazial, liceal în toți acești ani elevii au studiat mai multe discipline la începutul perioadei post-sovietice - *Noi și legea*, după anii 2001 – *Educația civică*, iar începând cu 2018 – *Educația pentru societate*. Toate aceste discipline au menirea să formeze actualii și viitorii cetățeni ai Republicii Moldova. Pentru a identifica care este starea de lucruri ce vizează predarea educației sociale în învățământul din Republica Moldova am realizat o cercetare calitativă privind disciplinele *Dezvoltarea personală* și *Educație pentru societate*, predate elevilor din ciclul liceal. Un factor determinant, pe care îl evidențiem în studiul nostru, îl reprezintă faptul că o importanță majoră o au rațiunile pragmatice, și în special contribuțiile aduse de pragmatismul american (Peirce, James, Dewey) de care trebuie să se țină cont în predarea educației sociale în instituțiile de învățământ. De exemplu, Dewey, autorul lucrării *Psychologia și pedagogia gândirii* face o distincție între logic și psihologic – valabilă și azi. De aspectul logic țin ideile fixate în cultură prin concepții, legi (inducție, deducție, raționament, concret-abstract etc); de latura psihologică țin aspectele anterioare ale educației, legate de formarea motivației.

Acțiunile eficiente, atât de importante pentru contextul social, sunt determinate în sensul cel mai direct de raționalitate și gândire critică. Iar gândirea critică autentică, din punct de vedere pragmatic este dezvoltată prin intermediul dinamicii reflecției filosofice. În instituțiile de învățământ din Republica Moldova reflecția filosofică ar putea fi dezvoltată atât în contextul studierii eticii, logicii și filosofiei pentru copii, cât și în cadrul celorlalte discipline umaniste studiate de către elevi.

We propose to analyze the institutional context and the ways in accordance with which, after the 1990s, social education is carried out in the Republic of Moldova. In the post-Soviet period, education in the Republic of Moldova went through and is going through continuous metamorphoses, implicitly also in the chapter of social education. Thus, in primary, secondary and high school education in all these years, students studied several subjects at the beginning of the post-Soviet period - *Us and the law*, after 2001 – *Civic education*, and starting from 2018 – *Education for society*. All these disciplines are meant to train current and future citizens of the Republic of Moldova. In order to identify the state of affairs regarding the teaching of social education in education in the Republic of Moldova, we conducted a qualitative research on the subjects *Personal Development* and *Education for Society*, taught to high school students. A determining factor, which we highlight in our study, is the fact that pragmatic reasons are of major importance, including the contributions brought by American pragmatism (Peirce, James, Dewey) that must be taken into account in the teaching of social education in institutions of education. For example, Dewey, the author of *Psychology and the Pedagogy of Thought* makes a distinction between logical and psychological - still valid today. The logical aspect includes ideas fixed in culture through concepts, laws (induction, deduction, reasoning, concrete-abstract, etc.); on the psychological side, hold the previous aspects of education, related to the formation of motivation.

Effective actions, so important to the social context, are determined in the most direct sense by rationality and critical thinking. And authentic, pragmatic critical thinking is developed through the dynamics of philosophical reflection. In the educational institutions of the Republic of Moldova, philosophical reflection could be developed both in the context of studying ethics, logic and philosophy for children, as well as in the other humanistic subjects studied by students.

**Cuvinte cheie:** educație, gândire critică, pragmatism, filosofie, etică, psihologie socială.

**Key words:** education, critical thinking, pragmatism, philosophy, ethics, social psychology.

## **SECȚIUNEA / SECTION**

### **EDUCAȚIE ȘI DEZVOLTARE MORALĂ / EDUCATION AND MORAL DEVELOPMENT**

#### **GÂNDIRE ETICĂ: ARGUMENTE MORALE PENTRU ACȚIUNI MORALE PRACTICE**

#### **ETHICAL THINKING: MORAL ARGUMENTS FOR PRACTICAL MORAL ACTIONS**

**Laura Pricop**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iasi)

Moral reasoning is the same as all reasoning due to the fact it involves premises and conclusions. The difference between moral reasoning and the others is that, by Shafer-Landau (2012), ethical thinking should have two complementary goals – getting right and being able to back up the views. Saunders (2013) is challenging this perspective sustaining that moral judgment is more than an application of domain-general reasoning to ethical questions and the that people’s moral judgments are reliably influenced by their emotions, especially disgust and happiness. In addition to these competing perspective, Nagel (2007/1970) bring into discussion a conception of ethics according to which some moral principles state rational conditions on desire and action, especially in the case of altruism. Since we are morally obliged to devote a significant proportion of our resources to helping others (Singer 2015) what are the effective arguments for moral action in the case of altruistic actions?

The paper will further discuss the arguments underlying effective altruism (Singer 2015, MacAskill, W. 2019) and the relations that prudent calculations develop with time, affecting both the present and future.

**Cuvinte cheie:** raționament moral, validitate, altruism efektiv, altruism rațional.

**Keywords:** moral reasoning, validity, effective altruism, rational altruism.

#### **FILOSOFIE ȘI LITERATURĂ: REFLECȚII DESPRE ROLUL LOR PENTRU EDUCAȚIA MORALĂ**

#### **PHILOSOPHY AND LITERATURE: REFLECTIONS ON THEIR ROLE FOR MORAL EDUCATION**

**Adrian Niță**

(Institutul de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru”, Academia Română)

Ne propunem să abordăm dintr-o perspectivă multi și interdisciplinară problematica educației morale la începutul secolului 21. Provocările ultimilor ani arată nevoia acută de educație pentru

stimularea altruismului, simpatiei, simțului dreptății și empatiei. Cultivarea atitudinilor și convingerilor tolerante, optimiste și încrezătoare cu ajutorul filosofiei și literaturii poate fi un bun exemplu de bune practici în acest domeniu.

Vom trece în revistă câteva teme din literatura ultimilor ani, le vom aborda cu metode și proceduri din filosofie și etică, apoi le vom integra într-o abordare de sinteză care să depășească aspectele strict individuale, ale unei singure discipline (filosofice sau literare) pentru a putea vedea contribuția la mai buna educație morală a elevilor și studenților.

We aim to approach from a multi- and inter-disciplinary perspective the issue of moral education at the beginning of the 21st century. The challenges of recent years show the acute need for education to stimulate altruism, sympathy, sense of justice and empathy. Cultivating tolerant, optimistic and confident attitudes and beliefs with the help of philosophy and literature can be a good example of good practice in this area. We will review some themes from the literature of recent years, we will approach them with methods and procedures from philosophy and ethics, then we will integrate them into a synthesis approach that goes beyond the strictly individual aspects of a single discipline (philosophy or literature) for to be able to see the contribution to the better moral education of pupils and students.

A typical issue is the relationship between moral education and the need for moral bio-enhancement techniques and procedures: will moral bio-enhancement replace moral education in a more or less near future? Recent literature deals a great deal with the good and centers around it highly philosophically challenging ideas. For example, Houellebecq builds his last novel (*Aneantir*) around the idea of the death of reason – so that man's need to find a substitute is more than pressing. Javier Marias raises the question of whether you can do good if you have an ambiguous identity: can you do good if you suffer from what I might call "moral ambiguititis"?

**Cuvinte cheie:** educație morală, bine, adevăr, dragoste, Javier Marias, Michel Houellebecq.

**Key words:** moral education, good, truth, love, Javier Marias, Michel Houellebecq.

## RAȚIONAMENT ETIC ȘI GÂNDIRE CRITICĂ ETHICAL REASONING AND CRITICAL THINKING

**Bogdan Popoveniuc**

(Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava)

Pornind de la funcțiile și scopul eticii, prezentarea ridică întrebarea despre rolul și influența gândirii critice asupra raționamentului etic. Se demonstrează că numai rațiunea este incapabilă să facă față asigurării unui curs persistent și în creștere al gândirii etice și să ofere stimulente către conduita etică, precum și antrenamentul afectiv nu este suficient pentru a asigura un comportament moral în diverse contexte sau situații.

În același timp, gândirea critică se poate dovedi a fi un instrument dublu, atât benefic, cât și periculos, datorită înclinației umane inerente către egoism și prejudecăți, autoînșelăciune și autojustificare, mai ales în problemele morale. Relevanța acestei relații pentru educația morală sunt dezvoltate din perspectivă teoretică și practică.

Starting from the functions and aim of ethics, the presentation raises the question about the role and influence of critical thinking on ethical reasoning. It is shown that solely reason is unable to cope with assuring a persistent and increasing course of ethical thinking and provide incentive toward ethical conduct, as well as the affective training is not enough to secure a moral behavior in various context or situations.

At the same time, critical thinking can prove to be a dual-sided tool, both beneficial and dangerous, due to human inherent propensity toward egotism and prejudice, self-deception and self-justification especially in moral issues. The relevance of this relation for moral education are developed from theoretical and practical perspective.

**Cuvinte cheie:** raționament etic, gândire critică, competență morală, caracter moral, intuiții educate.

**Key words:** ethical reasoning, critical thinking, moral competence, moral character, educated intuitions.

## **AUTONOMIE - RESPONSABILITATE ÎN DOMENIUL BIOETICII**

## **AUTONOMY - RESPONSIBILITY IN THE FIELD OF BIOETHICS**

**Silvia Ginghină**

(Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava)

Toate ființele se nasc libere. Omul s-a dezvoltat ca specie într-un mediu ostil și amenințător, dar a devenit liber și obligat în același timp să dezvolte abilități necesare supraviețuirii, cum ar fi forța fizică, agresivitatea, egoismul, într-o competiție pe viață și pe moarte. Grupul organizat în comun, în ceea ce va deveni, în timp, societatea, i-a oferit omului un mediu mai sigur și perspectiva evoluției, impunându-i simultan să-și tempereze agresivitatea. Se poate spune ca evoluția omului constă în atenuarea treptată a agresivității naturale concomitent cu dezvoltarea unui comportament bazat pe altruism și cooperare. Libertatea este o noțiune care sugerează absolutul, dar dificil de aplicat în context social, preferându-se conceptul de autonomie pentru a defini libertatea asumată în mod responsabil, de către omul capabil să-și guverneze viața conform propriilor dorințe și interese.

All man are born free. Man developed as a species in a hostile and threatening environment, but he became free and compelled at the same time to develop skills necessary for survival, such as physical strength, aggression, selfishness, in a competition for life and death. The jointly organized group, in what would eventually become society, provided man with a safer environment and the prospect of evolution, while requiring him to temper his aggression. It can be said that the evolution of man consists in the gradual attenuation of natural aggressiveness simultaneously with the development of a behavior based on altruism and cooperation. Freedom is a notion that suggests the absolute, but difficult to apply in a social context, preferring the concept of autonomy to define the freedom assumed responsibly, by man capable of governing his life according to his own desires and interests.

**Cuvinte cheie:** autonomie, bioetică, libertate, responsabilitate, principiile bioeticii.

**Key words:** autonomy, bio-ethics, freedom, responsibility, principles of bio-ethics.

## RAȚIUNE ȘI MORALĂ LA KANT

### REASON AND MORAL IN KANT

**Eugen Staicu**

(Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava)

Pentru a înțelege cunoașterea în genere trebuie să înțelegem diferența între noțiunile noastre dar și de unde izvorăsc acestea, precizia cu care trebuie făcut acest lucru, pentru Immanuel Kant fiind unul de nivel științific. Kant consideră că este necesară o delimitare a științelor și a rolului lor, astfel încât să punem rolul rațiunii în raport cu morala.

Acest mod de a vedea rolul filosofiei în lumea științelor apare mai târziu și la Husserl, și Schopenhauer care încearcă cu ajutorul logicii să găsească o delimitare și un rol determinant în evoluția științei. Aceasta delimitare se poate face atât după *obiectele cunoașterii*, *sursele cunoașterii* și modul în care se face cunoaștere. Plecând de la aceste idei putem întemeia posibilitatea unei științe și întinderea domeniului ei. Necesitatea delimitării îl ajută pe Kant să poată să întemeieze metafizica și domeniul ei.

În consecință, este necesară o organizare a principiilor de funcționare a tuturor științelor pentru a delimita în mod clar o cunoaștere metafizică. Kant ne arată că la temelia cunoașterii metafizice nu va sta, așadar, nici experiența externă, care reprezintă sursa fizicii propriu-zise, nici experiența internă, care constituie baza psihologiei empirice.

To understand knowledge in general, we must understand the difference between our notions and where they come from, the precision with which this must be done for Immanuel Kant being one of a scientific level. Kant believes that a delimitation of the sciences and their role is necessary, so that we can the role of reason in relation to morality.

This way of seeing the role of philosophy in the world of science also appears later in Husserl and Schopenhauer who try to find a delimitation and a determining role in the evolution of science with the help of logic. This delimitation can be done according to the objects of knowledge, the sources of knowledge and the way in which knowledge is made. Starting from these ideas we can establish the possibility of a science and the extent of its domain. The need for delimitation helps Kant to be able to establish metaphysics and its domain. The need for delimitation helps Kant to be able to establish metaphysics and its domain.

Consequently, an organization of the operating principles of all sciences is necessary to clearly delineate a metaphysical knowledge. Kant shows that the foundation of metaphysical

knowledge will therefore be neither external experience, which is the source of physics itself, nor internal experience, which is the basis of empirical psychology.

**Cuvinte cheie:** Kant, filosofie modernă, sensibilitate, intelect, rațiune, moral.

**Key words:** Kant, modern philosophy, sensibility, understanding, reason, moral.

**ROLUL REFLECȚIEI DESPRE FINITUDINEA VIEȚII PENTRU EDUCAȚIE ȘI  
MORALĂ  
THE ROLE OF REFLECTION ON THE FINITUDE OF LIFE FOR EDUCATION AND  
MORALITY**

**Alin Negomireanu**  
(Universitatea de Craiova)

Pentru Heidegger moartea se prezintă ca posibilitate a Dasein-ului de a fi în mod propriu, posibilitate necondiționată certă și astfel nedeterminată, dar și insurmontabilă ce se manifestă în angoasă și pune omul în condiția de a se decide pentru o existență autentică. Concluzia principală care se impune de la sine, datorită lui Heidegger este, că moartea a devenit o problemă fenomenologică, iar analitica heideggeriană a morții rămâne centrul indiscutabil al istoriei conceptului fenomenologic de moarte. Heidegger poate fi considerat, în mod legitim drept instauratorul problemei morții în cadrul preocupărilor fenomenologice, aducând în centru atenției discursului existența febrilă, situată, finită, aflată în orizontul sfârșitului.

Așa cum spunea Kant, proiectul uman moral nu constă în a ajunge să fim fericiți, ci a deveni demni de fericire, putem să schimbăm puțin registrul și să spunem că proiectul uman nu rezidă în a deveni nemuritori, ci în a trăi ca și cum am merita nemurirea. Martin Heidegger a deschis, în acest secol, cea mai atrăgătoare perspectivă pentru gândire și, asemeni unui vulcan, a spart crusta unei tradiții încremenite și închistate, făcând să târșească și să iasă la iveală originarul. Implicațiile pentru educație și morală sunt extrem de actuale în aceste condiții de război în Europa.

For Heidegger, death presents itself as the possibility of Dasein to be in its own way, a definite unconditional possibility and thus indeterminate, but also insurmountable which manifests itself in anguish and puts man in the condition to decide for an authentic existence. The main conclusion that is self-evident, thanks to Heidegger, is that death has become a phenomenological problem, and the Heideggerian analysis of death remains the indisputable center of the history of the phenomenological concept of death. Heidegger can legitimately be considered as the founder of

the problem of death within the framework of phenomenological concerns, bringing to the center of attention the feverish existence, situated, finite, on the horizon of the end.

As Kant said, the moral human project does not consist in becoming happy, but in becoming worthy of happiness, we can change the register a little and say that the human project does not consist in becoming immortal, but in living as if we have deserves immortality. Martin Heidegger opened, in this century, the most attractive perspective for thought and, like a volcano, broke the crust of a frozen and closed tradition, causing the original to gush forth and emerge. The implications for education and morale are extremely topical under these wartime conditions in Europe.

**Cuvinte cheie:** finitudine, ființă, timp, moarte, înțelegere, posibilitate, educație, morală.

**Key words:** ending, being, time, death, comprehension, phenomenology, possibility, education, morality.

## **EDUCAȚIA STOICĂ DE LA SPIRITUALITATE LA CONSUMERISM** **STOIC EDUCATION FROM SPIRITUALITY TO CONSUMERISM**

**Ariana Bălașa**

(Universitatea din Craiova)

Stoicii au fost unii dintre cei mai fervenți mari educatori ai voinței și mijloacele lor de educație sunt pur intelectuale. Evocând un ideal de fericire accesibil, în principiu, tuturor ființelor raționale, bazat pe idei clare și postulate esențiale ale bunului simț, morala stoică a stârnit energii, părând să acorde importanță doar sferei intelectului, adică faptelor pe care psihologia contemporană nu le face. Luați în considerare chiar condițiile primordiale și esența dorințelor omului. Într-adevăr, predarea sa a început cu exerciții de logică, iar logica a fost primul principiu; progresul studentului în ordinea practică era apreciat doar ca progres tehnic, în ordinea științei și scopul ultim pe care și-l propunea a fost o stare de cunoaștere perfectă și echilibrată a universului și a legilor care îl guvernează. Înțeleptul, fiind cel care înțelege necesitatea lucrurilor, se supune acestora, le dorește și este fericit, pentru că atinge desăvârșirea firii umane, care constă în înțelegerea conformității părților cu întregul.

Se pune întrebarea dacă și în ce mod se manifestă astăzi stoicismul și, implicit, educația stoică, într-o societate de consum, a cărei valoare principală și în același timp scop este acumularea de bunuri materiale.

Lucrarea de față își propune să analizeze transformările pe care educația stoică le-a suferit de-a lungul istoriei gândirii până la consumismul zilelor noastre.

The Stoics were some of the most fervent great educators of the will and His means of education are purely intellectuals. Evoking an ideal of happiness accessible in principle to all rational beings, based on clear ideas and the essential postulates of common sense, Stoic morality stirred energies, seeming to give importance only to the sphere of the intellect, i.e. to facts that contemporary psychology does not even consider primordial conditions nor the essence of man's desires. Indeed, his teaching began with exercises in logic, and logic was the first principle; the progress of the student in the practical order was appreciated only as technical progress, in the order of science and the ultimate goal he proposed was a state of perfect and balanced knowledge of the universe and the laws that govern it. The sage, being the one who understands the necessity of things, submits to them, desires them and is happy, because he attains the perfection of human nature, which consists in understanding the conformity of the parts to the whole.

The question arises whether and in what way Stoicism and, implicitly, Stoic education is manifested today, in a consumerist society, whose main value and at the same time goal is the accumulation of material goods.

The current work aims to analyze the transformations that Stoic education has endured throughout the history of thought up to the consumerism of our days.

**Cuvinte cheie:** educație stoică, raională, fericire, natură umană, cosumerism.

**Keywords:** stoic education, rational, happiness, human nature, cosumerism.

## **ROLUL EDUCAȚIEI MORALE: COMUNISM *VERSUS* DEMOCRAȚIE**

### **THE ROLE OF MORAL EDUCATION: COMUNISM *VERSUS* DEMOCRACY**

**Eliza Belu**

(Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”)

În România, comunismul a început odată cu câștigarea puterii la 23 August 1944, prin eliminarea oponentilor, în acord cu strategia lui Stalin, și cu sprijinul trupelor sovietice. După abdicarea Regelui Mihai I, în 30 decembrie 1947, România devine republică populară.

Partidul a urmat modelul sovietic organizând totul în planuri cincinale, iar industrializarea a implicat mutarea forței de muncă de la țară spre orașe, cazați în blocuri cu apartamente mici și depunând efort pentru urbanizare; în mod implicit, crește nivelul de școlarizare și nivelul de

pregătire profesională. Începând cu anii '80, austeritatea a marcat niveluri alarmante, datorită dorinței președintelui de a plăti datoria externă. Acesta este adevărul despre comunismul din România. În ce privește binele din comunism, nu s-a prea simțit. Pesemne, l-au simțit cei care au ocupat poziții în sistem, dar majoritatea cetățenilor, ca mine și familia mea, nu au simțit vreun bine în acea perioadă. De aici, nevoia de educație, nu numai morală, dar și istorică, pentru ca elevii și tinerii de azi să prețuiască societatea democratică în care trăiesc.

Communism in Romania began its rise to power after August 23, 1944, eliminating its opponents according to the Stalinist strategy and with the support of Soviet troops. After king Mihai I abdicated forcibly on December 30 after the overthrow, the Romanian Popular Republic was established.

The party followed the Soviet model by moving to economic planning by drawing up five-year plans. The industrialization involved bringing the labor force of the villagers from the villages, obviously, to the city, crowded in blocks of flats with small apartments, making an urbanization effort; implicitly increased the level of schooling and the level of professional training. Starting with the 80's, austerity is gaining alarming marks in Romania, due to the president's desire to pay off foreign debts. This is the truth about communism in Romania. As for the good in communism, it was not felt. Maybe those who held positions in the system felt it, but the average person like me and my family didn't feel it. Hence the need for education, not only moral, but also historical, so that today's students and young people value the democratic society in which they live.

**Cuvinte cheie:** adevăr, bine, comunism, democrație, educație morală.

**Key words:** truth, good, communism, democracy, moral education.

## **DELIBERAREA ETICĂ CA METODĂ DE DEZVOLTARE A COMPETENȚEI ETICE**

### **ETHICAL DELIBERATION AS A METHOD OF DEVELOPING ETHICAL COMPETENCE**

**Ana Marin**

(Universitatea din Sherbrooke, Canada)

Complexitatea lumii actuale necesită, din partea actorilor sociali, o adaptare continuă și o gândire critică. Etica aplicată contribuie la această dezvoltare a gândirii critice prin metodele ei aplicate la luarea de decizii în situații complexe. Una din metodele eticii aplicate, pe larg utilizate în domeniul eticii clinice dar și al eticii organizaționale în Québec, este deliberarea etică. Această

prezentare pune în evidență atât cadrul teoretic al deliberării etice (G. A. Legault, *Professionalisme et délibération éthique*, PUL, 2007; C. Bolly & V. Grandjean, *L'éthique en chemin. Démarche et créativité pour les soignants*, L'harmattan, 2004; H. Doucet, *L'éthique clinique. Pour une approche relationnelle dans les soins*, PUM, 2014) cât și cadrul conceptual referitor la dezvoltarea competenței etice (A. Lacroix, A. Marchildon & L. Begin, *Former à l'éthique en organisation. Une approche pragmatiste*, PUL, 2017).

The complexity of today's world requires continuous adaptation and critical thinking on the part of social actors. Applied ethics contributes to this development of critical thinking through its application methods to decision-making in complex situations. One of the methods of applied ethics, widely used in the field of clinical ethics but also of organizational ethics in Québec, is ethical deliberation. This presentation highlights both the theoretical framework of ethical deliberation (G. A. Legault, *Professionalisme et délibération éthique*, PUL, 2007; C. Bolly & V. Grandjean, *L'éthique en chemin. Démarche et créativité pour les soignants*, L'harmattan, 2004; H. Doucet, *L'éthique clinique. Pour une approche relationnelle dans les soins*, PUM, 2014) as well as the conceptual framework related to the development of ethical competence (A. Lacroix, A. Marchildon & L. Begin, *Former à l'éthique en organisation. Une approche pragmatiste*, PUL, 2017).

**Cuvinte cheie:** deliberare etică, competență etică, etica clinică, etica organizațională, etică aplicată.

**Key words:** ethical deliberation, ethical competence, clinical ethics, organizational ethics, applied ethics.

## **METODE ALE FILOSOFIEI ANALITICE ÎN DOMENIUL INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ANALYTIC PHILOSOPHY METHODS IN THE FIELD OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE**

**Zoltan Zakota**

(Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava)

Inteligența artificială a devenit poate cel mai interesant domeniu de studiu, nu numai în informatica contemporană, ci și în filosofie. Datorită implicațiilor sale în aproape toate domeniile vieții moderne, de la cele industriale la cele casnice, interesul general manifestat pentru aceasta este ușor de explicat. Dar, în ciuda tuturor avantajelor incontestabile oferite de inteligența artificială, problemele

generate de răspândirea ei au generat unele preocupări foarte severe, punând la îndoială chiar și întrebările de bază ale existenței noastre umane. Lucrarea mea își propune să prezinte unele dintre aceste probleme, în special cele de interes filosofic, cum ar fi problema conștiinței sau cea a alinierii. De asemenea, intenționez să prezint câteva instrumente care în prezent sunt considerate a fi cele mai eficiente în soluționarea întrebărilor enumerate, cum ar fi intenționalitatea sau zombii filosofici.

Artificial Intelligence has become maybe the most exciting field of study, not only in contemporary computer science, but also philosophy. Due to its implications in almost every realm of modern life, from industrial to domestic ones, the general interest shown for it is easily explicable. But despite all the undeniable advantages offered by AI, the problems generated by its spreading raised some very severe concerns, questioning even the core questions of our human existence. My presentation aims to showcase some of these problems, with regard to those of philosophical interest, like consciousness or the alignment problem. I also intend to present some tools which are nowadays considered to be most effective in dealing with the enumerated questions, such as intentionality or philosophical zombies.

**Cuvinte cheie:** inteligența artificială, informatica contemporană, problema conștiinței, alinierii, zombii filosofici.

**Key words:** artificial intelligence, contemporary computing, the problem of consciousness, alignments, philosophical zombies.

## **SECȚIUNEA / SECTION**

### **ORIENTĂRI SEMIOTICE ÎN GÂNDIREA CRITICĂ / SEMIOTIC ORIENTATIONS IN CRITICAL THINKING**

#### **SPRE UN NOU ORGANON SEMIOTIC: TRIBUT ÎNVĂȚĂTORILOR TOWARDS A NEW SEMIOTIC ORGANON: TRIBUTE TO MASTERS**

**Traian-Dinorel Stănciulescu**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iasi)

Fiecare dintre problemele formulate de știința comunicării umane au beneficiat de prezența implicită sau/și explicită a semioticii, înțeleasă atât ca teorie generală a semnelor, cât și ca metodologie integratoare. Valorificând modelele de comunicare deja existente, autorul propune GRAFUL SEMIOTIC ca un inedit instrument capabil să descrie și să controleze eficient orice tip de semioză. Privilegiile unor noi științe – precum BIOFOTONICA (Stănciulescu, Constantinescu, Manu 1993-2002), CREATOLOGIA (Belous, Stănciulescu, Moraru, 1992-1998) și SEMIO-BIO-FOTONICA (Stănciulescu, Poenaru, Nilaya, 2005-2017) – sunt implicit prezente în scenariul acestei noi științe a comuniunii umane, un integrator ORGANON capabil să-și asume transdisciplinar atributul esențial al omului: a fi într-o rezonanță creativă/holografică permanentă – într-o comunicare (intra/inter/trans) prin semne „lumină-sunet vii”, prin gândirea și vorbirea cu sine însuși și cu semenii săi, cu natura cosmică și Dumnezeu. În cele din urmă, autorul recunoaște că – în elaborarea unei astfel de sinergice metodologii – a primit permanent cunoașterea, sprijinul înțelept și iubitor al tuturor ÎNVĂȚĂTORILOR săi, cărora le exprimă – printr-un explicit RESTITUTIO – un profund tribut spiritual.

Each of the problems brought up by the communication science have benefited from the implicit or/and the explicit presence of semiotics, understood both as a general theory of signs and integrating methodology. By valorizing the already existent models of communication, the author is proposing a new “meta-language” the SEMIOTIC GRAPH – able to efficiently describe and control any type of semiosis. The privileges of some new sciences – such as BIOPHOTONICS (Stănciulescu, Constantinescu, Manu 1993-2002), CREATOLOGY (Belous, Stănciulescu, Moraru, 1992-1998) și SEMIO- SEMIO-BIO-PHOTONICS (Stănciulescu, Poenaru, Nilaya, 2005-2017) – are implicitly present into the scenario of this emergent science of human communion, an integrative ORGANON able to transdisciplinary assume the essential attribute of human being: to be in a permanent creative/holographic resonance – in an (intra/inter/trans) communication by

“living light-sound” signs, by thinking and speaking with himself and his fellow, with cosmic nature and God. Finally, the author is recognizing that in elaborating such an integrative methodology – he permanently received the knowledge, the wise and lovingly support of all his MASTERS, to whom he is expressing – by an explicit RESTITUTIO – a deep spiritual tribute.

**Cuvinte cheie:** semiotică, rezonanță holografică, graf semiotic, transdisciplinaritate, semio-bio-fotonică, învățători.

**Key words:** semiotics, communication resonance, semiotic graph, transdisciplinary, semio-bio-photonics, masters.

**LIMBAJUL SIMBOLIC AL VESTIMENTAȚIEI, EXPRESIE A STIMEI DE SINE.  
INTERPRETĂRI SEMIOTICE  
THE SYMBOLIC LANGUAGE OF CLOTHING, EXPRESSION OF SELF-ESTEEM.  
SEMIOTIC INTERPRETATIONS**

**Felicia-Mariana Roman**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

Conceptul de *stimă sau imagine de sine* se referă la capacitatea omului de a-și evalua propria persoană din punctul de vedere al atributelor bio-psiho-logice și sociale, al propriilor performanțe de cunoaștere, de acțiune practică etc. Vestimentația reprezintă unul dintre limbajele simbolice prin care stima de sine se exprimă nemijlocit, diferind de la un subiect uman la altul în funcție de vârstă și sex, de starea de sănătate și de educație, de statutul cultural etc., fiind posibil de interpretat din perspectiva analizei semiotice situaționale, a analizei sintactice, semantice, pragmatice etc.

Drept concluzie a acestor analize ar putea fi formulată aserțiunea: *Spune-mi ce tip de vestimentație, cum și cu ce consecințe o porți, pentru a-ți spune cine ești!* Cu alte cuvinte, o atare identificare ar putea transforma stima de sine – printr-o adecvată pozitivare mentală, printr-o obiectivă optimizare a sistemului imunitar etc. (potrivit principiului funcțional: *mens sana in corpore sano*) – într-un mijloc simbolic eficient de armonizare a stării umane de *wellbeing*.

The concept of self-esteem or self-image concerns the human being's capacity to evaluate his / her own personality attributes from a Bio-Phycho-Logical and Social point of view, respectively his / her cognitive performances, practical actions etc. The clothing represents one of the symbolic languages through which self-esteem is directly expressed, differing from one human subject to another, depending on age and sex, health and education, cultural status, etc. and being

possible to be interpreted from the perspective of situational semiotic analysis, of syntactic, semantic, pragmatic perspective etc.

As a conclusion of all these analyses, an assertion could be formulated: “Tell me what type of clothing, how and with what consequences you wear it, to tell yourself who you are! In other words, it will identify could transform self-esteem - through an adequate mental positivity, through an objective optimization of the immune system, etc. (according to the functional principle: *mens sana in corpore sano*) – in an effective symbolic means of harmonizing the human state of well-being.

**Cuvinte cheie:** limbaj simbolic, stima de sine, vestimentație, semiotică, wellbeing.

**Key words:** symbolic language, self-esteem, clothing, semiotics, well-being.

## IPOSTAZE ALE TĂCERII ÎN LIMITELE GÂNDIRII CRITICE POSTURES OF SILENCE WITHIN THE LIMITS OF CRITICAL THINKING

Vlad Rusu

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

Mulțimea distragerilor specifice perioadei contemporane are un efect bizar. Între prieteni, cunoștințe și nenumăratele persoane care ne înconjoară – mai ales în marile aglomerări urbane –, între televizor, radio și internet, mereu ocupați, mereu surescitați, descoperim, în momentele grele, că experimentăm *singurătatea în mijlocul mulțimii*, acel paradox care ne demonstrează că nu este suficientă existența altcuiva în preajmă (real sau virtual) pentru a ne ajuta să simțim cu adevărat binefăcător prezența sa.

Prea adesea suntem asaltați de persoane (indiferente, de fapt) care urmăresc să ne atragă într-un grup, fără a fi interesate de noi înșine, neapărat, ci de înscrierea noastră în catastifele înșelătoare ale acestui veac, de încolonarea noastră sub un stindard, adăugându-ne unui număr, nu unui mediu social. Iar solitudinea *de facto* devine alienare, îmbolnăvind-ne de însingurare efectivă și afectivă. De aici apare imposibilitatea adaptării la acest mod toxic de existență, urmată de autodistrugere. Omul trăiește cu intensitate momentele vieții și are impresia că predecesorii săi nu s-au confruntat cu astfel de provocări. „Viața noastră simte deocamdată că are dimensiuni mai mari decât cele din trecut”.<sup>1</sup>

Remediul este simplu – deși, poate, ancestral, nu modern: *întoarcerea către Dumnezeu*. Unicul aspect cu adevărat pozitiv al acestei vieți constă în cunoașterea și chemarea Tatălui ceresc atunci când ne este bine, ca și atunci când ne este greu. În această situație, singurătatea în mijlocul mulțimii și singurătatea reală, ambele acute, nu vor mai însemna mare lucru, vor fi reduse ca intensitate căci va fi

---

<sup>1</sup> José Ortega y Gasset, *Revolta maselor*, Editura Humanitas, București, 2007, p.71

alături de noi Însuși Creatorul și binefăcătorul nostru. Căci, potrivit unei bine aserțiuni biblice: „Căci, acolo unde sunt doi sau trei adunați în Numele Meu, sunt și Eu în mijlocul lor” (Matei 18:20).

Uneori, dincolo de prezentul dezlănțuit în tăceri zgomotoase, apar lumini printre idei și gânduri printre nori, care ne îndeamnă să nu ne pierdem nădejdea și care ne determină să ne ținem agățați de țelul nostru. Vine un moment, observăm, când pare necesar să îți declari răspicat adeziunea la o idee ori la alta, opusă. Sunt lucruri care ne pot modifica felul de a fi sau pot schimba felul în care suntem percepuți – dar asta nu înseamnă, neapărat, că am devenit, din acel moment, cu adevărat diferiți.

The multitude of distractions specific to the contemporary period has a bizarre effect. Between friends, acquaintances and the countless people who surround us - especially in large urban agglomerations -, between television, radio and the Internet, always busy, always overexcited, we discover, in difficult moments, that we experience loneliness in the middle of the crowd, that paradox that proves to us that it is not enough to have someone else around (real or virtual) to help us feel their presence truly beneficent.

Too often we are assailed by persons (indifferent, in fact) who seek to draw us into a group, not interested in ourselves, necessarily, but in our enrollment in the deceptive castes of this age, in our encampment under a banner, adding ourselves to a number, not a social environment. And de facto solitude becomes alienation, making us sick of effective and affective loneliness. Hence the impossibility of adapting to this toxic way of existence, followed by self-destruction. The man lives the moments of life with intensity and has the impression that his predecessors did not face such challenges. "For now, our life feels bigger than in the past."

The remedy is simple – though perhaps ancestral, not modern: turning to God. The only truly positive aspect of this life is knowing and calling upon our heavenly Father when it is good as well as when it is hard. In this situation, loneliness in the midst of the crowd and real loneliness, both acute, will no longer mean much, they will be reduced in intensity because our Creator and benefactor Himself will be with us. Because, according to a good biblical assertion: "For where two or three are gathered in my name, there am I in the midst of them" (Matthew 18:20).

Sometimes, beyond the present unleashed in noisy silences, lights appear among ideas and thoughts among clouds, urging us not to lose hope and causing us to cling to our goal. There comes a time, we notice, when it seems necessary to openly declare your adherence to one idea or another, opposite. There are things that can change the way we are or change the way we are perceived - but that does not necessarily mean that we have become, from that moment, really different.

**Cuvinte cheie:** dialog, liniște, singurătate, analiză, scop.

**Key words:** dialogue, silence, solitude, analysis, purpose.

## **MODUL DE PERCEPERE PRIN LIMBĂ A LUMII**

### **PERCEIVING THE WORLD THROUGH LANGUAGE**

**Elena Lacusta**

(Universitatea „Alec Russo” Bălți, Moldova)

Limba funcționează ca factor de diferențiere a comunităților nu doar la nivelul posibilităților comunicării verbale (a limbii pe care o folosesc). Limba oferă și perspectiva cunoașterii realității. Acest raport om/comunitate-limbă trebuie completat cu al treilea termen – realitatea. Limba în această triadă este mediator și modelator de realitate (cunoscută). Fiecare limbă naturală are o imagine specială asupra lumii, care se impune în procesul cunoașterii realității. „Faptul că lumea este lumea mea se arată prin aceea că limitele limbajului (ale limbii pe care numai eu o înțeleg) semnifică limitele lumii mele”, afirmă Ludwig Wittgenstein. Creând limba, creăm realitate.

Totodată, și realitatea se impune în cunoașterea/crearea limbii. Aceasta oferă premisele propriului nume, prin starea ei de a fi (din conștiința vorbitorului).

Language functions as a differentiating factor between communities not only in terms of the possibilities of verbal communication (the language they use). Language also provides the perspective of knowing reality. This human/community-language relationship needs to be complemented by a third term – reality. In this triad, language is the mediator and shaper of (known) reality. Each natural language has a special world view, which is imposed in the process of knowing reality. "The world being my world is shown by the fact that the limits of language (of the language that only I understand) signify the limits of my world", says Ludwig Wittgenstein. By creating language, we create reality.

At the same time, reality also imposes itself on knowing/creating the language. It provides the prerequisites of its own name, through its state of being (in the speaker's consciousness).

**Cuvinte cheie:** limbă, realitate, motivare lingvistică, tablou lingvistic, tabloul lumii.

**Key words:** language, reality, linguistic motivation, linguistic picture, world picture.

**CONTEXTUL SPIRITUAL SPECIFIC FILOSOFIEI WITTGENSTEINIENE: ANALIZĂ,  
CUNOAȘTERE ȘI GÂNDIRE CRITICĂ**  
**THE SPECIFIC SPIRITUAL CONTEXT OF WITTGENSTEINIAN PHILOSOPHY:  
ANALYSIS, KNOWLEDGE AND CRITICAL THINKING**

**Gabriela Rusu**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

Wittgenstein a scris într-o epocă în care logica matematică cunoaște o expansiune și o etapă prolifică în calea dezvoltării sale. Frege a remarcat aplecarea lui Wittgenstein direcționându-l către marii gânditori ai respectivei perioade: Whitehead și Russell. La scurt timp după întâlnirea lui Russell cu Wittgenstein, filosoful britanic l-a considerat pe Wittgenstein un geniu cu o gândire brillantă. Wittgenstein și-a propus să aducă modificări asupra logicii lui Russell. Filosoful austriac și-a pus în minte să extindă eforturile sale filosofice de la bazele logicii la natura lumii. Wittgenstein a dorit ca limbajul să constituie nimbul filosofiei. Până la abordarea wittgensteiniană limbajul ocupa un loc secund în aria de interes filosofică. Wittgenstein urma să se dedice necesității și complexității limbajului.

Logica experienței umane putea fi decriptată doar dacă era luat în seamă limbajul în care aceasta era formulată. Wittgenstein avea ca deziderat existența unei limbaj exact cu ajutorul căreia putea să povestească realitatea în toate dimensiunile vieții. Limbajul precis, propus de Wittgenstein, avea să provoace un ecou în filosofie. Atât Wittgenstein cât și Russell doreau să explice realitatea pornind doar de la legile logice. Wittgenstein lecturase operele lui Freud însă în lumina logicii a concluzionat că psihanaliza este la fel de lipsită de fecunditate la fel ca și psihologia. Wittgenstein nu s-a dedicat psihologiei cercetării, chiar dacă aceasta era în vizorul contemporanilor acelei perioade.

Filosoful austriac a preluat de la precursorii săi numeroase aspecte cum ar fi: ideea că sensul unei propoziții depinde și de posibilitatea acceptării falsității sale.

Ideea lui Wittgenstein că propozițiile și în general limbajul au funcția de a reprezenta faptul, realitatea de care vorbesc este de asemenea corelată cu opinia predecesorilor săi.

Wittgenstein wrote in an age when mathematical logic was experiencing an expansion and a prolific stage in its development. Frege noted Wittgenstein's leaning towards the great thinkers of the period: Whitehead and Russell. Shortly after Russell's meeting with Wittgenstein, the British philosopher considered Wittgenstein a genius with brilliant thinking. Wittgenstein set out to make changes to Russell's logic. The Austrian philosopher set out to extend his philosophical endeavors

from the foundations of logic to the nature of the world. Wittgenstein wanted language to be the nimbus of philosophy. Until the Wittgensteinian approach, language occupied a secondary place in the area of philosophical interest. Wittgenstein was to devote himself to the necessity and complexity of language.

The logic of human experience could only be deciphered if one took into account the language in which it was formulated. Wittgenstein desired the existence of an exact language with which he could narrate reality in all dimensions of life. The precise language proposed by Wittgenstein would cause an echo in philosophy. Both Wittgenstein and Russell wanted to explain reality only from logical laws. Wittgenstein had read Freud's works, but in the light of logic he concluded that psychoanalysis is as fruitless as psychology. Wittgenstein did not devote himself to research psychology, even if it was in the sights of contemporaries of that period.

The Austrian philosopher took over from his predecessors many aspects such as: the idea that the meaning of a sentence also depends on the possibility of accepting its falsity.

Wittgenstein's idea that sentences and language in general have the function of representing the fact, the reality they are talking about is also correlated with the opinion of his predecessors.

**Cuvinte cheie:** limbaj, analiză, gândire, logică, cunoaștere.

**Key words:** language, analysis, thinking, logic, knowledge.

## **CONFRUNTAREA CU MOARTEA ÎN CONDIȚII PANDEMICE: ÎNVĂȚĂTURI ALE FILOSOFIEI PRACTICE DEALING WITH DEATH IN PANDEMIC CONDITIONS: TEACHINGS OF PRACTICAL PHILOSOPHY**

**Cristina Vasile**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași; Social- og Sunshedsskolem Midt og Vest Midtjylland,  
Danemarca)

*„Dacă n-ar fi moarte, omul nu prea ar filosofa”* – am spune odată cu Schopenhauer, considerând că dacă nu ar exista moartea, oamenii ar trebui să o inventeze artificial, așa cum au făcut atunci când au utilizat arma nucleară sau când au favorizat/generat apariția armelor biologice și implicit a pandemiilor, așa cum este, bunăoară, cea recent determinată de un *corona virus* cine știe de unde venit. Soluțiilor strategice sau practice de (pre)întâmpinare, de la vaccinuri la stimularea sistemului imunitar, omul le-a adăugat întotdeauna, însă, și soluții filosofice, atitudini înțelepte care să-i ofere șanse sporite de supraviețuire.

În acest sens, lucrarea face referințe interpretative la *Pentalogul* filosofului danez Morten Dige, care se referă la: (1) *Confruntarea cu pandemia*, interpretată din punctul de vedere al epistemologiei, prin fuziunea dintre filosofie, religie și știință, al eticii și moralei raportată conviețuirii cu semenii, respectiv al laturii politice a problemei. (2) *Testarea modului de funcționare a sistemelor sociale și conducerea politico-administrativă*, urmărind în primul rând eficiența „sistemului imunitar”, presupunând un *sine-qua-non* „împreună”. (3) *O nouă strategie economică aplicată în domeniul sănătății*, prin reconsiderarea prioritară a investițiilor profilactice, în raport cu cele terapeutice. (4) *Învățăături despre evitarea stresului de moarte*, presupunând reevaluarea aspectelor prioritate pentru viață. (5) *Recuperarea sensurilor „privirii ochi în ochi”*, singurul privilegiu psiho-emoțional prin care omul este dator să dubleze tehnologia.

Toate acestea atitudini se pot împlini prin valorificarea unor eficiente strategii semio-logice, urmând implicit semioza situațională: *cine-cui, ce și cum, în ce context, cu ce scop*.

"If there were no death, human being would not really philosophize" – we would say with Schopenhauer, considering that if death did not exist, people would have to invent it artificially, as they did when they used the nuclear weapon or when they favored/generated the appearance of biological weapons and implicitly of pandemics, such as the one recently caused by a corona virus, who knows where it came from. To the strategic or practical (pre)vention solutions, from vaccines to the stimulation of the immune system, man has always added philosophical solutions, wise attitudes that would give him increased chances of survival. In this sense, the paper makes interpretive references to the Pentalogue of the Danish philosopher Morten Dige, which refers to: (1) *Confrontation with the pandemic*, interpreted from the point of view of epistemology, through the fusion of philosophy, religion and science, of ethics and morality related to coexistence with peers, respectively of the political side of the problem. (2) *Testing the functioning of social systems and political-administrative leadership*, primarily looking at the efficiency of the social "immune system", assuming a *sine-qua-non* "togetherness". (3) *A new economic strategy* applied in the field of health, through the priority reconsideration of prophylactic investments, in relation to therapeutic ones. (4) *Teachings about avoiding the stress of death*, presupposing the re-evaluation of priority aspects for life. (5) *Recovering the meanings of "looking eye to eye"*, the only psycho-emotional privilege by which man is obliged to duplicate technology. All these attitudes can be fulfilled by capitalizing on effective semio-logical strategies, implicitly following the situational semiosis: who-whom, what and how, in what context, with what purpose.

**Cuvinte cheie:** viață și moarte, pandemie, pentalog filosofic, strategii semiotice.

**Key words:** life and death, pandemic, philosophical pentalogue, semiotic strategies.

## **SECȚIUNEA / SECTION**

### **GÂNDIRE CRITICĂ ȘI METODĂ ÎN ȘTIINȚELE SOCIO-UMANE / CRITICAL THINKING AND METHOD IN THE SOCIAL AND HUMAN SCIENCES**

#### **REFLECȚII ASUPRA UNOR ASPECTE ALE FILOSOFIEI CONTEMPORANE REFLECTIONS ON SOME ASPECTS OF CONTEMPORARY PHILOSOPHY**

**Ecaterina Lozovanu**

(Universitatea de Stat din Moldova)

O privire de ansamblu asupra gândirii filosofice contemporane ne-ar relatea un tablou pestrîț de orientări cu o diversitate de contraste și contradicții care s-au accentuat în așa măsură, încât gânditorii nu se mai mulțumesc să argumenteze unii împotriva celorlalți, așa cum o făceau altă dată, ci merg mai departe, ajungând să susțină că ceea ce fac alții nu mai este filosofie. Privirea de la distanță asupra filosofiei ne dă posibilitatea să desprindem câteva moduri de a regândi un șir de probleme și de a repera un număr mai redus de răspunsuri posibile. Este știut lucru, că filosofia fără „filosofare” nu are sens, de aceea orice abordare a filosofiei implică efortul intelectual al dezbaterilor și deci al exercitării active a rațiunii și libertății.

La etapa actuală, filosofia s-a sustras uneia din sarcinile sale și nu a reflectat cu suficientă profunzime și nici cu suficientă precizie asupra progresului științei și tehnicii. Ea nu i-a ajutat pe contemporanii noștri, fie datorită aroganței sau a unui complex de inferioritate, să devină conștienți de nivelul spiritual și cultural, de progresul care le-a transformat universul și societățile, în așa fel încât acesta să fie înțeles și asimilat. În schimb, s-au dezvoltat diverse științe umane și sociale, care au ca obiect omul. Nu omul ca simplu fragment al naturii, ci omul subiect și obiect al istoriei, care contribuie la determinarea formei societății, care are o conștiință de sine, care se știe muritor, reflectează la soarta și menirea lui.

An overview of contemporary philosophical thinking would tell us a motley picture of orientations with a diversity of contrasts and contradictions that have intensified to such an extent that thinkers are no longer content to argue one against the other, as they once did, but go even further, coming to claim that what others do is no longer philosophy. Looking at philosophy from a distance gives us the possibility to pick out some ways of rethinking a set of problems and spot a smaller number of possible answers. It is known that philosophy without "philosophizing" has no meaning, therefore any approach to philosophy involves the intellectual effort of debates and therefore of the active exercise of reason and freedom.

At the current stage, philosophy has evaded one of its tasks and has not reflected with sufficient depth nor with sufficient precision on the progress of science and technology. It did not help our contemporaries, either due to arrogance or an inferiority complex, to become aware of the spiritual and cultural levels, of the progress that transformed their universe and societies, in such a way that it was understood and assimilated. Instead, various human and social sciences have developed, which have the man as their object. Not the man as a mere fragment of nature, but the man who is the subject and the object of history, who contributes to determining the form of society, who has self-awareness, who knows himself to be mortal, reflects on his fate and purpose.

**Cuvinte cheie:** conștiința de sine, reflecție, posibilitate, actualitate, contradicție.

**Key words:** self-awareness, reflection, possibility, actuality, a contradiction.

## **NECESITATEA GÂNDIRII CRITICE ÎN STUDIUL ECONOMIEI**

### **THE NEED FOR CRITICAL THINKING IN THE STUDY OF THE ECONOMY**

**Elena Taragan**

(Biblioteca Municipală „Bogdan Petriceicu Hasdeu” Chișinău)

Ce este economia? Înainte de a da o definiție, aș vrea să continui întrebarea propunând să facem niște asocieri cu termenul de „știință economică”. Economia se asociază cu managementul financiar, cu contabilitate bancară sau cu politici monetare și macroeconomice? Poate mai puțini asociază astăzi economia cu numele unui mare economist, precum Adam Smith, David Ricardo sau chiar Karl Marx. Este de subliniat însă faptul că știința economică nu este atât de obscură („the dull science”, cum este numită) și nu se rezumă la calcule și cifre, indicatori și formule. Este adevărat că fără a cunoaște formula rentabilității (Efort/Efect, Intrări/Ieșiri) nu o poți calcula, desigur, dar nu poți nici să operezi facil cu acest indicator de bază. De ce avem nevoie de economiști cu gândire critică? Pentru că o politică economică nu se poate „trage la xerox” sau prelua în totalitate din străinătate. O politică economică viabilă trebuie implantată pe tărâm autohton rațional și specific. Totodată, este de menționat faptul că o soluție economică de succes nu este general valabilă, știința economică făcând dovada unui fapt curios – acela ca doi oameni de știință să câștige Nobelul, unul susținând contrariul teoriei celuilalt. Avem nevoie de factori decidenți în domeniul economiei care să știe ce curent economic este cel mai potrivit și surprinde cel mai bine realitățile autohtone, poate e cazul să fixăm o taxă de impozitare progresivă, să dezvoltăm industria internă (protejând-o suficient, neexportând materii prime) înainte de a adopta, într-un avânt de entuziasm, liber-schimbismul? Gândirea critică își cere drepturile în orice domeniu formativ și de impact social.

What is the economy? Before giving a definition, I would like to follow up the question by suggesting that we make some associations with the term "economic science". Is economics associated with financial management, banking accounting or monetary and macroeconomic policies? Perhaps fewer today associate economics with the name of a great economist, such as Adam Smith, David Ricardo or even Karl Marx. It should be emphasized, however, that economic science is not so obscure ("the dull science", as it is called) and is not limited to calculations and numbers, indicators and formulas. It is true that without knowing the profitability formula (Effort/Effect, Inputs/Outputs) you cannot calculate it, of course, but you cannot operate easily with this basic indicator either. Why do we need critical thinking economists? Because an economic policy cannot be "copied" or taken over entirely from abroad. A viable economic policy must be implanted on rational and specific domestic territory. At the same time, it should be noted that a successful economic solution is not generally valid, economic science proving a curious fact - that of two scientists winning the Nobel, one supporting the opposite of the other's theory. We need decision-making factors in the field of economy who know which economic current is the most suitable and best captures the domestic realities, maybe it is necessary to fix a progressive taxation fee, to develop the domestic industry (protecting it sufficiently, not exporting raw materials ) before adopting, in a fit of enthusiasm, free trade? Critical thinking claims its rights in any field of formative and social impact.

**Cuvinte cheie:** curent economic, economie, indicator, Nobel, rentabilitate.

**Key words:** economic current, economy, indicator, Nobel, returns.

## **REFLECȚII CU PRIVIRE LA VIRTUȚILE OMULUI DE ȘTIINȚĂ**

### **REFLECTIONS ON THE VIRTUES OF THE SCIENTIST**

**Svetlana Coandă**

(Universitatea de Stat din Moldova)

Articol elaborat în cadrul proiectului: *Abordarea epistemologică a dezvoltării personale și a educației pentru societate: de la strategiile transdisciplinare la finalitățile pragmatice ale societății actuale din Republica Moldova*. Prioritatea temei – *Provocări societale* – este înscrisă în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul 20.80009.1606.08 / „Program de Stat” (2020-2023).

Problema responsabilității sociale și morale a savantului, a coraportului dintre libertate și responsabilitate în activitatea științifică este deosebit de importantă și actuală. Renumiți oameni de știință își expun opiniile cu referire la posibilitatea reglementării investigațiilor în așa fel, încât să se țină cont atât de interesele cercetătorului și ale organizației științifice, cât și de cele ale societății în ansamblu.

Astfel, Max Weber, în lucrarea *Omul de știință și omul politic*, relevând măreția științei și demonstrând că știința are sens și merită să i te consacri, cerea oamenilor de știință „cunoașterea mijloacelor și a consecințelor” în fața gravei dileme, când „mijloacele de distrugere, pe care progresul științei le pune la îndemână conducătorilor civili sau militari, au devenit atât de nemăsurate, încât savanții răspunzători pentru aceste descoperiri și pentru aplicarea lor își pun întrebări cu privire la răspunderile lor”.

În aceeași ordine de idei, Raymond Aron menționa că în secolul al XX-lea au existat astfel de regimuri politice, tiranii – cum le numește el, în timpul cărora pentru savanți „faptul de a cerceta și de a spune adevărul în mod obiectiv este insuportabil”. Concluzia, sfatul și îndemnul lui este crearea unor asociații ale savanților, deoarece în mod individual savantul nu poate să împiedice exploatarea lucrărilor sale de către industria de război. R. Aron atenționează asupra primejdiei ce o prezintă amenințarea savanților, a universităților și a științei în ansamblu de către anumite regimuri politice, care, cum s-a întâmplat, promovau deosebirea între „matematica ariană” și „matematica jidovită”, îl descalificau pe Einstein din cauza etniei și religiei sale. În cercetarea adevărului nu trebuie să intervină interesele și antagonismele politice, etnice, rasiale etc., susține R. Aron. Pentru a evita implicarea oamenilor de știință în asemenea „comedii nedemne”, a nu-i compromite, este necesară unirea forțelor, crearea unei comunități a savanților, pe care el o numește *Republica internațională a spiritelor*, *Republica internațională a savanților*.

De asemenea și Karl R. Popper, în studiul *Responsabilitatea morală a omului de știință*, menționează că dacă în secolele anterioare omul de știință avea doar o singură responsabilitate – cea de a căuta adevărul, actualmente, când practic toată știința poate deveni știință aplicată, apare problema responsabilității morale a omului de știință pentru efectele cercetărilor, deoarece „orice gen de studiu poate produce efecte care afectează viețile multor oameni”. În consecință, omul de știință este obligat să încerce în permanență să anticipeze și să contracareze orice pericol posibil, orice întrebuintare necorespunzătoare a muncii sale. Îndeosebi, sunt periculoase stările de război, care-l prind pe savant „în capcana unei teribile dificultăți morale și nimeni nu poate să-i dea sfaturi sau să-și asume responsabilitatea în locul lui”. Responsabilitatea omului de știință este cu mult mai mare decât a altor cetățeni, deoarece el deține cunoștințe deosebite, are acces la cunoaștere. După cum în trecut se considera că „noblesse oblige”, tot așa actualmente „sagesse oblige”, accentua K. Popper.

În special, o responsabilitate deosebită îl au cercetătorii din domeniul științelor sociale, deoarece ei cel mai des analizează „folosirea – corectă sau greșită – a puterii ca atare”. K. Popper consideră că obligația morală a cercetătorului din științele sociale este ca în cazul în care descoperă instrumente ale puterii care ar putea periclita cândva libertatea, el trebuie atât să avertizeze oamenii în legătură cu aceste pericole, cât și să se dedice descoperirii unor contramăsuri eficiente”, deoarece majoritatea oamenilor de știință prețuiesc foarte mult gândirea independentă și critică și detestă manipularea și totalitarismul.

The problem of social and moral responsibility of the scientist, of the relationship between freedom and responsibility in scientific activity is particularly important and current. Renowned scientists express their opinions with reference to the possibility of regulating investigations in such a way as to take into account both the interests of the researcher and the scientific organization, as well as those of society as a whole.

Thus, Max Weber, in the work *The Scientist and the Politician*, revealing the greatness of science and demonstrating that science has meaning and is worth devoting yourself to, asked scientists to "know the means and the consequences" in the face of the serious dilemma, when "the means of destruction, which the progress of science places within the reach of civil or military rulers, have become so immeasurable that the scientists responsible for these discoveries and their application question their responsibilities."

In the same vein, Raymond Aron mentioned that in the 20th century there were such political regimes, tyrannies - as he calls them, during which for scholars "the fact of researching and telling the truth objectively is unbearable ." His conclusion, advice and exhortation is the creation of associations of scholars, because individually the scholar cannot prevent the exploitation of his work by the war industry. R. Aron warns of the danger posed by the threat to scientists, universities and science as a whole by certain political regimes, which, as it happened, promoted the distinction between "Aryan mathematics" and "Jewish mathematics", disqualified Einstein because of ethnicity and his religion. R. Aron claims that political, ethnic, racial, etc. interests and antagonisms should not intervene in the search for truth. In order to avoid the involvement of scientists in such "unworthy comedies", not to compromise them, it is necessary to join forces, to create a community of scientists, which he calls the International Republic of Spirits, the International Republic of Scientists.

Likewise, Karl R. Popper, in the study *The moral responsibility of the scientist*, mentions that if in previous centuries the scientist had only one responsibility - that of searching for the truth, nowadays, when practically all science can become applied science, it appears the question of the moral responsibility of the scientist for the effects of research, because "any kind of study can

produce effects that affect the lives of many people". Consequently, the scientist is obliged to constantly try to anticipate and counteract any possible danger, any improper use of his work. Especially dangerous are states of war, which trap the scholar "in a terrible moral dilemma, and no one can give him advice or take responsibility for him." The responsibility of the scientist is much greater than that of other citizens, because he has special knowledge, he has access to knowledge. As in the past it was considered that "noblesse oblige", so today "sagesse oblige", emphasized K. Popper.

In particular, researchers in the field of social sciences have a special responsibility, because they most often analyze "the use - right or wrong - of power as such". K. Popper believes that the moral obligation of the researcher in the social sciences is that if he discovers instruments of power that could someday endanger freedom, he must both warn people about these dangers and dedicate himself to discovering effective countermeasures", because most scientists highly value independent and critical thinking and abhor manipulation and totalitarianism.

**Cuvinte-cheie:** om de știință, activitate științifică, responsabilitate, libertate, adevăr, asociații ale savanților.

**Key words:** scientist, scientific activity, responsibility, freedom, truth, associations of scientists.

## **GÂNDIREA CRITICĂ - OBIECTIV CENTRAL AL EDUCAȚIEI INTERDISCIPLINARE CRITICAL THINKING - CENTRAL OBJECTIVE OF INTERDISCIPLINARY EDUCATION**

**Ludmila Roșca**

(Universitatea de Stat din Moldova)

Acest studiu valorifică potențialul cognitiv, formativ al educației interdisciplinare. Educația interdisciplinară conferă mai puțin conținut și mai multă orientare pentru a căuta ce știi și felul în care poți dobândi cunoștințe semnificative pentru viață și activitate profesională, pentru integrarea în societate și cunoașterea succesului, autosuficienței. În cadrul modelului educației interdisciplinare educatorul este chemat să dezvolte o gândire proprie pentru a exersa raționamentul elevului, învățându-l să pună întrebări și să cerceteze, în loc să-i ofere răspunsuri prefabricate. Este nevoie ca elevul de orice nivel să fie încurajat către analiză și să nu se aștepte ca el să parcurgă toate etapele taxonomiei obiectivelor educaționale. Astfel de încurajare ghidează elevul spre folosirea uneltelor și metodelor de cercetare capabile să-l învețe să evalueze în mod competent, să observe

lucrurile evidente, să detecteze incoerențele și incompatibilitățile, să deducă concluzii corecte, să construiască ipoteze și să utilizeze criterii.

Dezvoltarea gândirii critice și a creativității sunt prioritățile sistemului educațional reînnoit care sunt legate de formarea competențelor de independență la tânăra generație. După ce au primit o anumită sarcină din partea profesorului, elevii trebuie să gândească printr-o traiectorie educațională individuală, în timpul căreia vor putea să facă față acestei probleme. În concluzie, autorul menționează că în cadrul noului model educațional are loc și schimbarea rolului profesorului din persoană ce-și impune cum poate autoritatea în partener sigur. Abordarea activă a noilor standarde educaționale ține să contribuie la crearea condițiilor pentru dezvoltarea culturală generală și personală a elevilor pe baza formării competențelor educaționale universale, care vor oferi nu numai achiziționarea de înaltă calitate a cunoștințelor, ca în școala clasică, dar și formarea unei imagini unificate a lumii, competențe puternice în toate domeniile cunoașterii cu aplicarea competențelor și atitudinilor personale.

This study values the cognitive, formative potential of interdisciplinary education. Interdisciplinary education gives less content and more orientation to search for what you know and how you can acquire significant knowledge for life and professional activity, for integration in society and knowledge of success, self-sufficiency. In the model of interdisciplinary education, the educator is called to develop his own thinking to exercise the student's reasoning, teaching him to ask questions and investigate, instead of giving him ready-made answers. The student at any level needs to be encouraged toward analysis and not expected to go through all the stages of the taxonomy of educational objectives. Such encouragement guides the student to use research tools and methods capable of teaching him to evaluate competently, to observe the obvious, to detect inconsistencies and incompatibilities, to draw correct conclusions, to construct hypotheses and to use criteria.

The development of critical thinking and creativity are the priorities of the renewed educational system that are related to the formation of independence skills in the young generation. Having received a certain task from the teacher, students must think through an individual educational trajectory, during which they will be able to cope with this problem. In conclusion, the author mentions that within the new educational model there is also a change in the role of the teacher from a person who imposes his authority as best he can to a safe partner. The active approach to the new educational standards aims to contribute to the creation of conditions for the general and personal cultural development of students based on the formation of universal educational skills, which will provide not only the acquisition of high-quality knowledge, as in the

classical school, but also the formation of a unified image of the world, strong competencies in all areas of knowledge with the application of personal skills and attitudes.

**Cuvinte cheie:** educație interdisciplinară, gândire critică, standarde educaționale, creativitate, model educațional.

**Key words:** interdisciplinary education, critical thinking, educational standards, creativity, educational model.

**DINAMICA ÎNTREBARE - RĂSPUNS ÎN CADRUL ORELOR DE ISTORIE. INTENȚIA  
DE SOLUȚIONARE A PROBLEMELOR  
DYNAMIC QUESTION-ANSWER IN HISTORY CLASSES. PROBLEM SOLVING  
INTENTION**

**Veronica Guja**

(Centrul de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo” Chișinău)

Educația istorică, prin prisma procesului didactic, reprezintă unul din cele mai importante și foarte actuale aspecte, care contribuie la dezvoltarea unui cetățean activ și responsabil de acțiunile sale, unde învățarea este o construcție/analiză de idei. În cadrul orelor de istoria românilor și universală, elevii învață să-și construiască propria viziune, interconectând informații noi, comparându-le cu cele anterioare, le memorează prin construirea unor afirmații proprii, argumentează pașii realizați. Astfel, cadrul didactic, prin formularea întrebărilor istorice, prin oferirea unor argumente, fapte, din epocile studiate, împreună cu elevii găsesc soluții în rezolvarea unor situații-probleme. Dinamica întrebare-răspuns în cadrul orelor de istorie, contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor și atitudinilor necesare viitorului lucrător medical/absolvent, pentru o autodezvoltare continuă și incontestabilă, încadrarea activă în viața socială și economică a acestui cetățean. Dezvoltarea gândirii critice, dezvoltarea competențelor de lucru utilizând sursele istorice, utilizând hărțile istorice, atlasul, formarea abilităților de analiză și evaluare a motivațiilor acțiunii umane, de stabilire a relației (cauză/ efect) dintre acțiunea umană și valorile unei societăți democratice, formarea mecanismelor intelectuale, stimularea asumării multiculturalității și a multiperspectivității, asigurarea intereselor și cerințelor educaționale ale elevilor în scopul dezvoltării personalității și asigurării inserției sociale într-o societate cu o continuă schimbare – sunt obiectivele urmărite de cadrul didactic în realizarea procesului educațional de calitate. Valorile, atitudinile, abilitățile și cunoștințele – fiind competențele vizate de cadrul didactic, pe parcursul a mai multor unități de învățare au un caracter transdisciplinar, ele definesc rezultatele învățării,

exprimate în convingeri, experiențe și produse istorice. Astfel, un produs istoric poate reflecta o dinamică întrebări – răspunsuri, fiind completat cu metode de soluționare a problemei.

Historical education, through the prism of the didactic process, represents one of the most important and very current aspects, which contributes to the development of an active citizen and responsible for his actions, where learning is a construction/analysis of ideas. In the Romanian and universal history classes, students learn to build their own vision, interconnecting new information, comparing it with previous ones, memorize it by building their own statements, argue the steps taken. Thus, the teaching staff, by formulating historical questions, by offering some arguments, facts, from the studied eras, together with the students find solutions in solving some situations-problems. The dynamic question-answer within the history classes contributes to the training/development of the skills and attitudes necessary for the future medical worker/graduate, for a continuous and indisputable self-development, the active inclusion in the social and economic life of this citizen. The development of critical thinking, the development of working skills using historical sources, using historical maps, the atlas, the formation of the skills to analyze and evaluate the motivations of human action, to establish the relationship (cause/effect) between human action and the values of a democratic society, the formation of intellectual mechanisms, stimulating the assumption of multiculturalism and multiperspective, ensuring the interests and educational requirements of students in order to develop personality and ensure social insertion in a society with continuous change - are the objectives pursued by the teaching staff in achieving the quality educational process. Values, attitudes, skills and knowledge - being the competences targeted by the teaching staff, during several learning units and having a transdisciplinary character, they define the learning outcomes, expressed in beliefs, experiences and historical products. Thus, a historical product can reflect a question-answer dynamic, being supplemented with problem-solving methods.

**Cuvinte cheie:** educație istorică, cetățean activ, situații-probleme, multiculturalietate, multiperspectivitate.

**Key words:** historical education, active citizen, situation-problems, multiculturalism, multiperspective.

**CENTRUL DE CERCETARE EPHES**  
**EPHES RESEARCH CENTER**

**Viorel Guliciuc**

(Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava)

EPHES (Ethics Philosophy Engineering & Society) este o entitate de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și didactică inter- și transdisciplinară, la intersecția dintre eticile aplicate, filosofie, inginerie și studiile sociale.

EPHES (Ethics Philosophy Engineering & Society) is a scientific, technological development and pedagogical inter- and transdisciplinary entity research, constituted at the crossborders of applied ethics, philosophy, engineering and social studies.

**Cuvinte cheie:** cercetare științifică, dezvoltare tehnologică, etici aplicate, studii sociale.

**Key words:** scientific research, technological development, applied ethics, social studies.

## **SECȚIUNEA / SECTION**

### **ANALIZA CRITICĂ A INFERENȚELOR CULTURALE, POLITICE ȘI IDEOLOGICE / CRITICAL ANALYSIS OF CULTURAL, POLITICAL AND IDEOLOGICAL INFERENCES**

#### **DIMENSIUNEA EUROPEANĂ A EDUCATIEI CIVICE. CAZUL BULGARIEI EUROPEAN DIMENSION OF THE CIVIC EDUCATION. THE CASE OF BULGARIA**

**Gergana Radoykova**

(Universitatea din Sofia, Bulgaria)

În 2020, în Bulgaria a fost introdusă o materie obligatorie – Educația civică. Ea vizează nu numai o orientare practică pentru statul democratic modern, separarea puterilor și statul de drept, ci și interpretarea acestora. O atenție sporită acordată formării culturii politice urmărește să-i ajute pe tineri să crească ca cetățeni activi și conștienți.

Dimensiunea europeană a acestui subiect, și anume dobândirea cunoștințelor de bază despre natura și funcționarea UE, precum și înțelegerea valorilor nemateriale ale UE, este cheia acestui proces.

In 2020, a compulsory subject of civic education was introduced in Bulgaria. It is aimed not only at a practical orientation for the modern democratic state, separation of powers and rule of law, but also at their interpretation. Greater attention to the formation of political culture aims to help young people grow as active and aware citizens.

The European dimension of this topic, namely the acquisition of basic knowledge about the nature and functioning of the EU, as well as the understanding of the non material values of the EU, is the key in this process.

**Cuvinte cheie:** Uniunea Europeană, Bulgaria educație civică, valori, identitate.

**Key words:** European Union, Bulgaria civic education, values, identity.

**CĂUTAREA UNIUNII EUROPENE PENTRU O NOUĂ NARAȚIUNE. ROLUL  
EDUCAȚIEI ȘI CULTURII  
THE EUROPEAN UNION'S SEARCH FOR A NEW NARRATIVE. THE ROLE OF  
EDUCATION AND CULTURE**

**Miruna Andreea Balosin**

(Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca)

Ca membri ai Uniunii Europene, împărtășim o identitate, valori, vise comune și o listă de priorități. UE are nevoie de „altceva” pentru a recâștiga inimile și mințile europenilor. În prezent, așa-numitul „altceva” încă lipsește.

Narațiunile UE sunt cea mai bună modalitate de a ajunge la public, dar teme precum pacea, prosperitatea sau protecția par puțin probabil să fie opțiuni viabile pentru a justifica integrarea europeană, deoarece sunt deja considerate de la sine înțelese de cetățenii UE.

Educația și cultura joacă un rol esențial pentru ca oamenii să se cunoască mai bine peste granițe, să experimenteze și să fie conștienți de ceea ce înseamnă să fii „european”. Este în interesul comun al tuturor statelor membre să valorifice pe deplin potențialul educației și culturii. O viziune pentru 2025 este o Europă în care învățarea, studiul și cercetarea nu ar fi împiedicate de diferite tipuri de granițe.

Accentul trebuie pus pe valorile comune și pe dimensiunea europeană a predării la toate nivelurile. O propunere personală este de a învăța despre moștenirea comună și diversitatea Europei și de a obține o bună înțelegere a originilor și funcționării UE, pentru a crea și a menține o societate europeană coerentă.

Suntem pregătiți să înlocuim „motto-ul/narațiunea” UE: uniți în diversitate? Ar trebui să ne bazăm pe distribuția existentă a sarcinilor și a competențelor, utilizând modalități testate și retestate de a lucra împreună.

As members of the European Union, we share a common identity, values, dreams and a list of priorities. EU needs ‘something else’ to regain the hearts and minds of Europeans. In present times, the so-called “something else” is still missing.

EU narratives are the best way of reaching the public but themes like peace, prosperity, or protection seem unlikely to be viable options for justifying European integration, since they are already taken for granted by the EU citizens.

Education and culture play a pivotal role for people to know better each other across borders, and experience and be aware of what it means to be "European". It is in the shared interest of all Member States to harness the potential of education and culture in full. A vision for 2025 is a Europe in which learning, studying and doing research would not be hampered by different types of borders.

The accent should be on common values and European dimension of teaching at all levels. A personal proposal is to learn about Europe's common heritage and diversity, and getting a good understanding of the origins and functioning of the EU, in order to create and maintain a cohesive European society.

Are we prepared to replace the EU “motto/ narrative”: united in diversity? We should rely on the existing distribution of tasks and competences, using tried-and-tested ways of working together.

**Cuvinte cheie:** narațiune europeană, educație, cultură, identitate europeană.

**Key words:** European narrative, education, culture, European identity.

## **ROLUL GUVERNULUI PRIVAT INDIRECT ÎN REVENIREA SPECTACULOASĂ A REBELILOR M23 THE ROLE OF INDIRECT PRIVATE GOVERNMENT IN THE SPECTACULAR COMEBACK OF THE M23 REBELS**

**Andreea Bianca Urs**

(Facultatea de Studii Europene Cluj)

În inima Africii, în extremitatea orientală a Republicii Democratice Congo, masacrele și dezastrele umanitare au atins apogeul haosului. La aproape 20 de ani de la sfârșitul marelui război african, violența armată este în creștere în regiunea Kivu de Nord, o zonă care continuă să înregistreze niveluri de violență mai ridicate decât unele locuri clasificate drept cele mai violente din lume. Militarizarea continuă să schimbe peisajul politic al țării, iar permanența și ascensiunea grupurilor armate au devenit fenomene recurente. Asistăm, astfel, la o înlănțuire vicioasă a grupurilor armate: când un grup dispare, altul apare din ruinele sale. Acest fenomen poate părea inexplicabil la prima vedere, mai ales după amalgamul de acorduri de pace și implicații externe, dar poate fi înțeles dacă îl analizăm sub spectrul guvernării private indirecte, concept teoretizat de Achille Mbembe în 1999. Astfel, departe de stat, într-un spațiu rupt de restul țării, apare o nouă formă de organizare a puterii, bazată pe principalele mijloace de constrângere (forța armată, mijloace de intimidare, închisoare, expropriere, asasinare) în cadrul unor teritorii care nu mai depind

de o concepție tradițională a statului. Provincia Kivu de Nord corespunde acestei descrieri, fiind un spațiu rupt de restul țării. Pornind de la ipoteza potrivit căreia cazul M23 reprezintă un exemplu concret de guvern privat indirect, această lucrare are ca scop verificarea aplicabilității acestui concept, prin descifrarea procesului de apariție a acestei adevărate burghezii militare est-congoleze, folosind revenirea spectaculoasă a grupului rebel M23 ca micro-studiu de caz. La aproape un deceniu după ce au fost înfrânți, rebelii M23 activează masiv în teritoriile greu-încercate din regiunea Kivu de Nord.

In the heart of Africa, in the eastern Democratic Republic of the Congo (DRC), massacres and humanitarian disasters have reached the heighest level of chaos. Nearly 20 years after the end of the Great African War, armed violence is on the rise in the North Kivu region, an area that continues to see levels of violence higher than some of the most violent places in the world. Militarization continues to change the country's political landscape, and the permanence and rise of armed groups have become recurring phenomena. There is a vicious chain of armed groups: when one group disappears, another emerges from its ruins. This phenomenon may seem inexplicable at first glance, especially after the amalgamation of peace agreements and external implications, but it can be understood if we analyze it under the spectrum of indirect private governance, a concept theorized by Achille Mbembe in 1999. Thus, far from the state, in a space cut off from the rest of the country, a new form of power organization appears, based on the main means of coercion (armed force, means of intimidation, imprisonment, expropriation, assassinations) within territories that no longer depend on a traditional conception of the state . The province of North Kivu corresponds to this description. Starting from the hypothesis that the case of M23 represents a concrete example of indirect private government, this paper aims to verify the applicability of this concept, by deciphering the process of the emergence of this true Eastern Congolese military bourgeoisie, using the spectacular return of the M23 rebel group as a case study. Almost a decade after being defeated, the M23 rebels are massively active in the hard-fought territories of the North Kivu region.

**Cuvinte cheie:** forța armată, mijloace de intimidare, guvern privat indirect, grup rebel M23, burghezie militară est-congoleză.

**Key words:** armed force, means of intimidation, indirect private government, rebel group M23, eastern Congolese military bourgeoisie.

**DIPLOMAȚIA LIMBAJULUI PROTOCOLAR. STRATEGII SEMIOTICE DE  
COMUNIUNE  
PROTOCOL LANGUAGE DIPLOMACY. COMMUNION SEMIOTIC STRATEGIES**

**Elisabeta Jalaboi**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

Situațiile de comunicare / comuniune diplomatic-protocolară actuale cercetate în teză sunt descrise parțial în literatura de specialitate atât prin considerații ale filosofiei / semioticii teoretice (implicând reperele conceptuale ale pregătirii comuniunii), cât și prin ipostaze ale filosofiei / semioticii practice (vizând strategiile procedural-ceremoniale ale comuniunii, de exemplu). Teoria ne mai arată că de la limbajul bio-fizic (intuitiv-semnificant) al manifestărilor protocolare la cel educativ (semnificativ-cultural) nu este decât un pas pe care în termenii științei semnelor îl numim semnificare, miezul oricare situații de comunicare (semioză). Aceste aspecte predominant sintactice și semantice care definesc începutul poveștii protocolare, sunt dublate de scrieri recente de factură predominant pragmatică, vizând instrumentele limbajului protocolar, care pot fi privite, la scenă deschisă, atât prin arta convingerii (persuasiune), cât și prin viclenia manipulării.

Cuvintele cheie care se lasă astăzi în slujbă sunt limbaj, comunicare, comuniune, semiotică, diplomație. Așa cum am învățat, cuvintele au un sens sau mai multe, cum ar spune Saussure, însă structura în care sunt transmise și maniera pot denota binele sau răul. Desigur, uneori, poate că ne este greu să ne dăm seama ce este bine sau rău, însă cred că modelele de analiză etică pot veni în ajutorul nostru.

The current diplomatic-protocol communication/communion situations researched in the thesis are partially described in the specialized literature both through considerations of theoretical philosophy/semiotics (involving the conceptual milestones of communion preparation) and through practical philosophy/semiotics (aiming at procedural strategies-communion ceremonies, for example). The theory also shows us that from the bio-physical language (intuitive-significant) of the protocol manifestations to the educational one (significant-cultural) is only a step that in the terms of the science of signs we call signification, the core of any communication situation (semiosis). These predominantly syntactic and semantic aspects that define the beginning of the protocol story, are doubled by recent writings of a predominantly pragmatic nature, targeting the tools of the protocol language, which can be seen, on the open stage, both through the art of persuasion (peer persuasion) and through the cunning of manipulation.

The key words used today are language, communication, communion, semiotics, diplomacy. As we have learned, words have one or more meanings, as Saussure would say, but the structure in which they are conveyed and the manner can denote good or bad. Of course, sometimes it may be difficult for us to figure out what is good or bad, but I think that models of ethical analysis can come to our aid.

**Cuvinte cheie:** limbaj, comunicare, comuniune, semiotică, diplomatie.

**Key words:** language, communication, communion, semiotics, diplomacy.

## **IDEOLOGIE ȘI PRAXIOLOGIE. CUM TESTĂM IDEOLOGHIILE?**

### **IDEOLOGY AND PRAXIOLOGY. HOW DO WE TEST IDEOLOGIES?**

**Cristinel Trandafir**

(Universitatea din Craiova)

Plecând de la recunoașterea și aplicarea principiilor individualismului metodologic, vom căuta, pe parcursul prezentării noastre, să arătăm mai întâi că departe de a fi indifferente la raționalitate și la diversele teorii și paradigme specifice mediilor științifice, ideologiile apar și se configurează inclusiv în relație cu activitatea și produsele acestora din urma; apoi ca ele, deși nu pot fi testate prin recurgerea la criteriul adevărului/falsului, pot fi evaluate, în schimb, pe baza analizei praxiologice și a calculelor economice.

Starting from the recognition and application of the principles of methodological individualism, first of all, we will seek, in our presentation, to display that, far being indifferent to rationality and to various theories and paradigms specific to scientific field, the ideologies appear and are configured including in the relationship with the activity and its outcomes; second off all, we intend to show that, despite the fact that they cannot be tested by resorting to the truth/false criterion, they can instead be evaluated on the basis of praxeological analysis and economic calculations.

**Cuvinte cheie:** individualism metodologic, ideologie, falsificare, testare, praxiologie, economie.

**Key words:** methodological individualism, ideology, falsification, testing, praxiology, economy.

**PROBLEME ALE CAMPIONATULUI EUROPEAN - CUM SĂ CREAȚI UN MONOPOL  
FĂRĂ A COMPROMITE CONCURENȚA**  
**PROBLEMS OF EUROPEAN CHAMPIONSHIP - HOW TO CREATE A MONOPOLY  
WITHOUT COMPROMISING COMPETITION**

**Natan Waśniowski**  
(Universitatea din Varșovia)

1. Prezentarea problemelor de disertație.

2. Metodologie.

3. Problema de metodologie: Cum se selectează corect:

- ramura economiei europene pentru o procedură calificată de control al concentrării care să permită crearea campionului european - problemă econometrică,

- criterii de măsurare a impactului subvențiilor pentru concurență.

4. Probleme de echilibru între normativitate și obiectivitate – cum să evitați părtinirea cercetării?

1 Presentation of dissertation problems.

1 Methodology.

2 Problem of methodology: How to correctly select:

- European economy branch for a qualified concentration control procedure enabling creation of the European champion - econometric problem,

- criteria to measure impact of subsidies for competition.

3 Problems of balance between normativity and objectivity – how to avoid research bias?

**Cuvinte cheie:** crearea campionului european, impactului subvențiilor pentru concurență, normativitate, obiectivitate, problemă econometrică.

**Key words:** the creation of the European champion, the impact of subsidies for competition, normativity, objectivity, econometric problem.

## SECȚIUNEA / SECTION

### CRITICĂ ȘI CRITICISM ÎN LITERATURĂ / CRITICISM AND CRITICISM IN LITERATURE

#### GÂNDIREA CRITICĂ ȘI G. IBRĂILEANU ÎN CULTURA ROMÂNĂ CRITICAL THINKING AND G. IBRĂILEANU IN ROMANIAN CULTURE

Oana-Elena Ionescu

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

Plecând de la studiul lui G. Ibrăileanu, *Spiritul critic în cultura românească*, ne propunem să evidențiem noțiunile de *spirit critic* și *gândire critică*, realizând o examinare a spiritului din secolul al XIX-lea, lucrarea reprezentând o aplicare a teoriei specificului, unde moldovenii se remarcă prin simț critic, spre deosebire de munteni, care au mai mult spirit politic. Studiul lui Ibrăileanu este apreciat ca fiind „o admirabilă demonstrație de volubilitate sofistică și de beție de idei”. În studiul lui Ibrăileanu se observă contrastul Muntenia-Moldova în secolul al XIX-lea, cea dintâi fiind definită de voință și sentiment, iar Moldova reprezintă inteligența, urmărind să adapteze cultura apuseană la sufletul românesc. Se remarcă aici prezența unei legiuni de spirite critice, chiar de la început se simte în Moldova nevoia criticii. Una dintre cauzele pentru care în Moldova s-a născut școala critică este faptul că scriitorii importanți și reprezentanții școlii critice erau fii de boieri. În Moldova se simte absența unei clase naționale cu instincte revoluționare, pe când în Muntenia, prezența unei asemenea clase a fost prielnică pentru răspândirea ideilor revoluționare.

Un alt aspect ce trebuie menționat este curentul poporan, născut în Moldova, ceea ce presupune cunoașterea literaturii populare și utilizarea ei în literatura cultă, tradiția literară moldovenească găsiindu-și un aliat în literatura și limba populară. În Moldova, literatura era mai bogată și avea un caracter superior, făcând posibilă rafinarea culturală. Astfel, Ibrăileanu concluzionează în unul dintre capitolele *Spiritului critic în cultura românească*, spunând că „Moldova a dat românismului cultura, sau, mai propriu, posibilitatea de cultură, prin acel spirit critic”. Ibrăileanu privește Moldova ca un spațiu care se ocupă de realități culturale și sociale.

Starting from G. Ibrăileanu's study, *The critical spirit in the Romanian culture*, we propose to highlight the notions of *critical spirit* and *critical thinking*, carrying out an examination of the spirit of the 19th century, the work representing an application of the theory of the specific, where the Moldovans he notes with a critical sense, unlike the highlanders, who have more political spirit. Ibrăileanu's study is appreciated as "an admirable demonstration of sophistic volubility and

drunkenness of ideas". In Ibrăileanu's study, the contrast between Muntenia and Moldova in the 19th century is observed, the former being defined by will and feeling, and Moldova representing intelligence, aiming to adapt Western culture to the Romanian soul. The presence of a legion of critical spirits is noticeable here, the need for criticism has been felt in Moldova from the very beginning. One of the reasons why the critical school was born in Moldova is the fact that the important writers and representatives of the critical school were sons of boyars. In Moldova, the absence of a national class with revolutionary instincts is felt, while in Muntenia, the presence of such a class was favorable for the spread of revolutionary ideas.

Another aspect that should be mentioned is the popular current, born in Moldova, which implies the knowledge of popular literature and its use in cult literature, the Moldovan literary tradition finding an ally in popular literature and language. In Moldova, literature was richer and had a superior character, making cultural refinement possible. Thus, Ibrăileanu concludes in one of the chapters of the Critical Spirit in Romanian culture, saying that "Moldova gave Romanian culture, or, more precisely, the possibility of culture, through that critical spirit". Ibrăileanu sees Moldova as a space that deals with cultural and social realities.

**Cuvinte cheie:** gândire critică, G.Ibrăileanu, Moldova, Muntenia, cultura română.

**Key words:** critical thinking, G. Ibrăileanu, Moldova, Muntenia, Romanian culture.

## **GÂNDIREA CRITICĂ CA FACTOR EMOTIV ÎN ROMANUL FOILETON ROMÂNESC AL SECOLULUI AL XIX-LEA CRITICAL THINKING AS AN EMOTIVE FACTOR IN THE ROMANIAN FOILETON NOVEL OF THE 19TH CENTURY**

**Lucreția Pascariu**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

Privind raportul operă – cititor în romanul foileton din literatura română a secolului al XIX-lea, ne propunem să investigăm în ce măsură gândirea critică devine un factor emotiv în orizontul de așteptare al cititorului, ca apoi să stabilim modul în care cititorul admite tratarea literaturii de consum, dar în special al romanului foileton, ca pe o modalitate de viață și conviețuire. Desigur, procesul publicării, inclusiv „strategiile publicitare” (anunțul, notorietate a romancierului în cercurile literare, activitate de gazetar, profilul postural al scriitorilor de consum etc.) pentru care optează romancierul, constituie o bună parte din diseminarea creațiilor de consum în rândul publicului (Thiesse 1984, Thérenty 2007, 2021, Suter 2010, Picker 2022).

În ceea ce privești publicul secolului al XIX-lea trebuie să menționăm că majoritatea cititorilor de romane de consum aparțin unei clase de mijloc, o clasă dinamică, necultivată, cu un public cu precădere feminin, care se lasă cucerit de rețeta senzatională și melodramatică a romanelor foileton. Discutăm despre un cititor ce depinde de comunicarea directă cu ziarul, căci nu mai avem de-a face cu „un laborator literar” al romancierului, ci, în această perioadă, ziarul începea să preia literatura, integrând în structura sa o multitudine de texte diverse și discontinue (Thérenty 2003, Suter 2010). Altfel spus, presa secolului al XIX-lea este o presă fragmentară care respectă cele patru principii specifice „matricei jurnalistice” și stabilite de M.É. Thérenty: periodicitatea, colectivitatea, efectul de coloană și știrea (Thérenty 2007). De pildă, în jurul periodicului ne confruntăm cu o periodicitate a lecturii manifestă într-o serie de obiceiuri în rândul publicului: în ziua de lucru a unei femei exista o perioadă dedicată parcurgerii romanelor foileton, în timp ce bărbații își dezvoltau anumite tabieturi în jurul periodicului (fumatul, pipa, alcoolul). În plus, lecturarea cu voce tare genera discuții și schimburi de foiletoane sau chiar propuneri de decupare a acestora din ziar (Thiesse 1987). Acest fapt, confirmă de fapt colaborarea indirectă dintre seducția publicitară și contaminarea romanului foileton cu rubricile ziarului. Asistăm la o modificare a tabieturilor de lectură care generează discuții în rândul publicului.

Ca urmare, implicarea gândirii critice ca factor emotiv se realizează în acele episoade în care cititorul empatizează cu personajul și-și închipui că-i ia locul. Această atitudine participativă confirmă de fapt proiectarea cititorului în lumea lecturii chiar până la anularea propriei personalități (Cornea 1980). Prin „transferul personalității”, cititorul se lasă influențat de episodul senzational, urmând ca apoi să renunțe la utilizarea oricăror elemente de gândire critică pentru a trăi experiența romanului în mod direct și complet. Având acest efect, literatura de consum își obține propriul succes în comparație cu literatura canonică, ce se opune proiectării.

Looking at the relationship between work and reader in the feuilleton novel in 19th century Romanian literature, we aim to investigate the extent to which critical thinking becomes an emotive factor in the reader's horizon of expectation, and then to establish how the reader admits the treatment of popular literature, but especially of the feuilleton novel, as a way of living and living together. Of course, the publication process, including the "publicity strategies" (advertisement, novelist's notoriety in literary circles, gazetteer activity, postural profile of writers, etc.) that the novelist opts for, constitutes a good part of the dissemination of consumer creations to the public (Thiesse 1984, Thérenty 2007, 2021, Suter 2010, Picker 2022).

Regarding the nineteenth-century audience, it should be noted that most readers of consumer novels belong to a middle class, a dynamic, uncultivated class with a predominantly female readership, which is won over by the sensational and melodramatic recipe of the feuilleton novel.

We are talking about a reader who depends on direct communication with the newspaper, for we are no longer dealing with the novelist's 'literary laboratory', but, in this period, the newspaper was beginning to take over literature, integrating a multitude of diverse and discontinuous texts into its structure (Thérenty 2003, Suter 2010). In other words, the nineteenth-century press is a fragmentary press that follows the four principles specific to the "journalistic matrix" and established by M.È. Thérenty: periodicity, collectivity, column effect and news (Thérenty 2007). For example, around the periodical we are confronted with a periodicity of reading manifested in a series of habits among the public: in a woman's working day there was a period dedicated to browsing through the feuilleton novels, while men developed certain taboos around the periodical (smoking, pipe, alcohol). In addition, reading aloud generated discussions and exchanges about the feuilleton or even proposals to cut them out of the newspaper (Thiesse 1987). This, in fact, confirms the indirect collaboration between the seduction of advertising and the contamination of the feuilleton novel with the newspaper columns. We are witnessing a change in reading taboos that generates discussion among the public.

As a result, the involvement of critical thinking as an emotive factor takes place in those episodes in which the reader empathizes with the character and imagines taking his place. This participatory attitude confirms the projection of the reader into the world of reading even to the point of cancelling his own personality (Cornea 1980). Through the 'transference of personality', the reader allows himself to be influenced by the sensational episode and then abandons the use of any elements of critical thinking in order to experience the novel directly and completely. With this effect, consumer literature achieves its own success compared to canonical literature, which resists projection.

**Cuvinte cheie:** roman foileton, gândire critică, strategie publicitară, periodicitate, ziar.

**Key words:** the feuilleton novel, critical thinking, advertising strategy, periodicity, newspaper.

**SPAȚIO-TEMPORALITATEA, DIMENSIUNE A CONCRETULUI SUBSTANȚIAL, ÎN  
DOCTRINA SUBSTANȚEI ȘI PATUL LUI PROCUST**  
**THE SPATIO-TEMPORALITY, DIMENSION OF THE SUBSTANTIAL REALITY IN  
DOCTRINA SUBSTANTEI AND PATUL LUI PROCUST**

**Ionela Starparu**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

Conceptul de spațio-temporalitate este inevitabil legat de realitate sau concretul vieții și poate fi privit atât pe orizontala existențială, ca o dimensiune fizică, măsurabilă, cât și pe axa verticală, ca spațiu și durată interioară, independente sau nu de cele exterioare.

Ceea ce dorim să arătăm, în prezentul studiu, este modul cum conceptul filosofic de spațiu-timp din *Doctrina substanței* devine ființă sau concret substanțial prin creația literară *Patul lui Procust*. Camil Petrescu, filosoful și literatul, două instanțe care însumează efortul de a da o semnificație existenței. O interacțiune dintre conceptul filosofic, obiectiv dezvoltat în doctrina sa filosofică și devenirea sau creșterea sa întru ființă din opera literară.

The concept of spatio-temporality is inevitably linked to reality or the concreteness of life and can be viewed both on the existential horizontal, as a physical, measurable dimension, and on the vertical axis, as inner space and duration, independent or not of the outer ones.

What we want to show, in the present study, is how the philosophical concept of space-time in *Doctrina Substantei* comes into being as a substantial reality through the artistic creation of the novel *Patul lui Procust*.

Camil Petrescu, the philosopher and the writer, two instances that sum up the effort to give meaning to existence. An interaction between the philosophical, objective concept developed in its philosophical doctrine and its becoming or growth into a being in the literary work.

**Cuvinte cheie:** spațiu - timp, substanță, concret substanțial, esență, cunoaștere absolută.

**Key words:** space-time, substance, substantial reality, essence, absolute knowledge.

**CRITICA SOCIALĂ CA MANIFESTARE A GÂNDIRII CRITICE ÎN ROMANUL  
HAIDUCESC DIN SECOLUL AL XIX-LEA  
SOCIAL CRITICISM AS A MANIFESTATION OF CRITICAL THINKING IN THE 19TH  
CENTURY HAJDUK NOVEL**

**Alexandra Olteanu**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

Actul revoltei haiducului are implicații sociale, fiind orientat către contestarea ordinii social-politice existente. Haiducul face parte din tipologia tâlharilor nobili și, alături de celelalte categorii, se erijează într-o voce a nemulțumirii colective. Memoria culturală și imaginarul colectiv au însă suficiente exigențe pentru a selecta din marea galerie de tâlhari doar câteva figuri reprezentative, devenite mai întâi eroi de baladă, iar apoi personaje de roman. Zorii modernității culturale ajung să fie invocați prin reprezentările simbolice ale revoltei tâlharului social. Foarte devreme, narațiunea romantică a revoltei cetelor de haiduci a căpătat o formulă standard, cristalizând o configurație canonică alternativă, pe care o vor aplica toți autorii de romane haiducești. Astfel, fiecare roman haiducesc este construit sub forma unei povești eroice, alcătuită pe un model maniheist, care glorifică rebeliunea nobilelor bandiți patrioți împotriva turcilor, fanarioților sau boierilor corupți, prezentați ca alteritate demonică. Modelele societale propuse de romanul haiducesc și dinamica raporturilor dintre autoritate și popor dau relief unor pagini edificatoare de critică socială, aspect care ne permite să integrăm proza cu haiduci și în configurația generică a romanului social.

The act of the outlaw's revolt has social implications, being oriented towards challenging the existing social-political order. The outlaw belongs to the typology of noble bandits and, along with the other categories, is a voice of collective discontent. However, cultural memory and the collective imagination are sufficiently demanding to select only a few representative figures from the great gallery of brigands, who first became ballad heroes and then novel characters. The dawn of cultural modernity is invoked through symbolic representations of the social outlaw's revolt. Very early on, the romantic narrative of the rebellion of the band of hajduks acquired a standard formula, crystalizing an alternative canonical configuration, which all authors of hajduk novels would use. Thus, each hajduk novel is constructed in the form of a heroic story, based on a Manichaeian view, which glorifies the rebellion of patriotic noble bandits against the Turks, the Phanariots or corrupt landlords, presented as a demonic otherness. The societal models proposed by the hajduk novel and the dynamics of the relationship between authority and the people give shape

to edifying pages of social criticism, an aspect that allows us to integrate the hajduk prose into the generic configuration of the social novel.

**Cuvinte cheie:** critică socială, roman, gândire critică, haiduc, istorie.

**Key words:** social criticism, novel, critical thinking, hajduk/outlaw, history.

**DEZVOLTAREA GÂNDIRII CRITICE PRIN FOLOSIREA ANALIZEI CONTRASTIVE  
ÎN PREDAREA LIMBII ROMÂNE CA LIMBĂ STRĂINĂ  
CONTRASTIVE ANALYSIS AS A WAY TO IMPROVE CRITICAL THINKING WHEN  
TEACHING ROMANIAN AS A FOREIGN LANGUAGE**

**Iosefina Blazsani-Batto**

(Universitatea de Stat din Arizona)

**Nicolae Adrian Henț**

(Universitatea Charles din Praga)

Identitatea culturală reprezintă esența evoluției și existenței, iar tradițiile și specificul ei facilitează formarea propriei istorii.

Metodologic, perspectiva sincronă, utilizată în această exegeză, ilustrează, folosind strategiile gândirii critice, descrierea contextului istoric și se analizează impactul asupra răscrucilor de mentalități care facilitează renașterea rezultatelor culturale în contemporaneitate. Întrucât scopul articolului nostru ia în considerare diferite variabile, dar care sunt supuse învățării unei limbi străine, metodele de lucru cu elevii au fost adaptate celor două concepte esențiale pe care ni le-am propus astfel: analiza textului literar și competența interculturală, cea din urmă fiind în plan secund dar nu mai puțin important. Astfel, cititorii, în special în acest caz, vorbitorii non-nativi, devin participanți activi la procesul de lectură, iar nevoia de îmbunătățire a competențelor lingvistice este o necesitate. În consecință, abordarea comunicativă care consideră că este abordarea de pionierat și eficientă în învățarea limbilor străine este implementată în mare măsură în sălile de limbi străine pentru a preda nu numai abilități lingvistice precum citirea, scrierea, ascultarea și vorbirea, ci și domeniile lingvistice precum vocabularul, gramatica, și pronunție. Prin urmare, atunci când înveți o limbă străină, primul lucru de care vă puteți împiedica este fonetica limbii țintă, care în majoritatea cazurilor este diferită de limba maternă. În acest caz, utilizarea analizei contrastive se dovedește a fi utilă și foarte eficientă.

Abordarea științifică explică termenul de comunicare interculturală sau comunicare directă între oameni de diferite culturi care apare în discursul social și implică mai mult decât înțelegerea normelor unui grup. Ea implică acceptarea și toleranța diferențelor pentru a crea un

dialog cultural și pentru a reprojeta nucleul principal al fiecărei reprezentări sociale, politice și culturale.

În concluzie, considerăm că identitatea culturală, în ansamblu, în propria sa evoluție istorică specifică, implică diverse niveluri de colaborare și înțelegere pentru a realiza o sinergie adecvată.

Cultural identity represents the essence of the evolution and existence, and its traditions and specificity facilitates the formation of its own history.

Methodologically, the synchronous perspective, used in this exegesis illustrates, using the critical thinking strategies, the description of the historical context and it is analyzed the impact regarding the crossroads of mentalities that facilitate the revival of cultural outcomes in contemporaneity. Since the purpose of our article takes into consideration different variables, but which are subjected to learning a foreign language, the work methods with students were adapted to the two essential concepts that we have proposed as follow: literary text analysis and intercultural competence, the latter being in the background but not less important. Thus, the readers, particularly in this case, non-native speakers, become active participants in the reading process and the need for language skills improvement is a must. As a consequence, the communicative approach that considers being the pioneering and effective approach in language learning is implemented largely in language classrooms to teach not only language skills such as reading, writing, listening and speaking, but also language areas such as vocabulary, grammar, and pronunciation. Therefore, when learning a foreign language, the first thing that you may stumble upon is the Phonetics of the target language which in most of the cases is different from the mother tongue. In this case, the use of the contrastive analysis proves to be helpful and highly efficient.

The scientific approach explains the term intercultural communication or direct communication between people of different cultures that appears in the social discourse and implicates more than the understanding of the norms of a group. It implies the acceptance and tolerance of differences in order to create a cultural dialogue and to re-design the main core of each social, political and cultural representation.

In conclusion, we believe that cultural identity, as a whole in its own specific historical evolution, implicates various levels of collaboration and understanding in order to achieve an appropriate synergy.

**Cuvinte cheie:** moștenire culturală, diversitate, gândire critică, comunicare culturală, cooperare.

**Key words:** cultural heritage, diversity, critical thinking, cultural communication, cooperation.

**DEZVOLTAREA GÂNDIRII CRITICE PRIN PREDAREA HERMENEUTICII TEXTULUI  
LITERAR LA LIMBA STRĂINĂ  
DEVELOPING CRITICAL THINKING THROUGH TEACHING THE HERMENEUTICS  
OF LITERARY TEXT IN A FOREIGN LANGUAGE**

**Ion Guțu**

(Universitatea de Stat din Moldova)

Gândirea critică se vrea o componentă majoră a sistemului de competențe-cheie destinat formării personalității secolului al XXI-lea atât la nivel european, cât și național. În acest sens, dezvoltarea gândirii critice, dar și a altor componente precum colaborarea, comunicarea, creativitatea, rezolvarea de probleme, devine o prioritate educațională chiar de la etapa preuniversitară a formării competențelor comunicative langajiere și interculturale la limba străină, în deplină concordanță cu abordările psiho/sociocentriste actuale și deschiderile spre auto/formarea și auto/evaluarea personalității elevului. La etapa universitară, procesul dezvoltării continue a gândirii critice poate atinge apogeul în cadrul predării hermeneuticii textului literar prin interpretarea axiologică în bază de valori/nonvalori/pseudovalori/antivalori la nivel metatextual (dimensiunea auctorială/societală/lectorială) și prin formarea unui HOMO EUROPÆUS capabil să evalueze și să acționeze în mod critic, constructiv și creativ.

Critical thinking is intended to be a major component of the system of key competences intended for the formation of the personality of the 21st century both at the European and national level. In this sense, the development of critical thinking, but also of other components such as collaboration, communication, creativity, problem solving, becomes an educational priority even from the pre-university stage of the formation of linguistic and intercultural communicative competences in a foreign language, in full accordance with the psychological approaches /current sociocentrists and openings towards the self/training and self/evaluation of the student's personality. At the university level, the process of continuous development of critical thinking can reach its peak in the teaching of the hermeneutics of the literary text through the axiological interpretation based on values/non-values/pseudo-values/anti-values at the metatextual level (the authorial/societal/lecturerial dimension) and through the formation of a capable HOMO EUROPÆUS evaluate and act critically, constructively and creatively.

**Cuvinte-cheie:** competențe-cheie, gândire critică, competențe comunicative/interculturale, interpretare axiologică, nivel metatextual, dimensiune auctorială/societală/lectorială.

**Key words:** key skills, critical thinking, communicative/intercultural skills, axiological interpretation, metatextual level, authorial/societal/lecturerial dimension.

## **GÂNDIREA CRITICĂ DREPT EXTENSIE A LECTURII CRITICE CRITICAL THINKING AS AN EXTENSION OF CRITICAL READING**

**Cristina Ursu**

(Universitatea de Stat din Moldova)

Articol elaborat în cadrul proiectului: *Abordarea epistemologică a dezvoltării personale și a educației pentru societate: de la strategiile transdisciplinare la finalitățile pragmatice ale societății actuale din Republica Moldova*. Prioritatea temei – *Provocări societale* – este înscrisă în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul 20.80009.1606.08 / „Program de Stat” (2020-2023).

Lectura prefigurează comunicarea dintre autor-text-cititor, articulează faptul-de-a-fi-laolaltă-cu-altul la nivelul înțelegerii. O lectură critică este o lectură în care „dez-depărtăm” textul, cu alte cuvinte, îl apropiem, ne angajăm într-o relație vie, deschisă cu semnificațiile iradiante ale structurii sale. De aceea, lectura critică vine să susțină scopul lecturii, să interconecteze ideile dinspre interior, să valideze înțelesurile într-un sistem armonios, care pășește dincolo de suprafața grafică; să formuleze întrebări și, pe parcurs, să răspundă la ele. Lectura e un fenomen în care textul se arată pe sine însuși, așa cum e structurat prin *lucruri-cuvinte* prezente, anunțând, totodată, ceva care nu se arată la prima vedere. O lectură critică vine tocmai să reveleze ceva care nu se arată în arătarea de sine a textului.

Prin urmare, are drept finalitate examinarea critică a textului și a temelor, ideilor sale implicite/ explicite. Aceasta implică diverse strategii, precum adresarea de întrebări despre intenția autorului/ textului, structura și scopul textului, semnificațiile cuvintelor și expresiilor individuale, „citirea printre rânduri”, harta conceptuală, tehnica jurnalului, notițe, relectura, parafrizarea, contradicția de perspective ale receptării, lentile critice etc. Lectura critică presupune prezentarea unui argument care evaluează și analizează materialul citit. Rămâne să argumentăm în ce măsură lectura și gândirea critică reprezintă temelia învățării și a dezvoltării personale.

Reading foreshadows the communication between author-text-reader, articulates the fact-of-being-together-with-another at the level of understanding. A critical reading is a reading in which we "distance" the text, in other words, bring it closer, engage in a living, open relationship with the radiating meanings of its structure. Therefore, critical reading comes to support the purpose of

reading, to interconnect ideas from within, to validate meanings in a harmonious system that goes beyond the graphic surface; formulate questions and, along the way, answer them. Reading is a phenomenon in which the text shows itself, as it is structured by present word-things, announcing, at the same time, something that is not shown at first sight. A critical reading comes precisely to reveal something that is not shown in the self-display of the text.

Therefore, it aims to critically examine the text and its themes, implicit/explicit ideas. This involves various strategies, such as asking questions about the intention of the author/text, the structure and purpose of the text, the meanings of individual words and phrases, "reading between the lines", concept mapping, the journaling technique, notes, re-reading, paraphrasing, the contradiction of reception perspectives, critical lenses etc. Critical reading involves presenting an argument that evaluates and analyzes the material read. It remains to be argued to what extent reading and critical thinking are the foundation of learning and personal development.

**Cuvinte cheie:** lectură critică, gândire critică, strategii de lectură, dezvoltare personală.

**Key words:** critical reading, critical thinking, reading strategies, personal development.

## **ESENȚA ACTIVITĂȚII TEATRALE ÎN CONTEXT PSIHO-PEDAGOGIC THE ESSENCE OF THEATRICAL ACTIVITY IN A PSYCHO-PEDAGOGICAL CONTEXT**

**Angela Bejan**

(Universitatea „Alec Russo” Bălți)

În învățământul primar aportul învățării experiențiale este esențial. Achiziționarea cunoștințelor are loc prin acțiune, nefiind un proces pasiv. Acest aspect devine mai mult decât un privilegiu. Elevii experimentând avansează în dezvoltarea cognitivă. Acționând, ei trăiesc experiența pe care mai apoi o integrează în structurile existente prin procesele de asimilare și de acomodare. În acest context, sarcina pedagogului constă în a alege și a structura experiențele cele mai potrivite pentru fiecare situație de învățare.

Teatrul s-a dovedit a fi una dintre metodele eficiente de învățare experiențială. Prin jocurile teatrale, elevii dobândesc cunoștințe, dezvoltă abilități de comunicare și relaționare, dar și abordează problemele cu care se confruntă. Teatrul, prin atributica sa, îi pregătește pe elevi să se dezvolte și să-și îmbunătățească dicția, vorbirea, empatia. Astfel, teatrul în școală îi ajută pe elevi să-și dezvolte încrederea în potențialul lor de învățare și reprezintă un catalizator pentru a-i forma și a le stimula personalitatea intelectuală și emoțională.

In primary education the contribution of experiential learning is essential. The knowledge acquisition takes place through action and is not a passive process. This aspect becomes more than a privilege. Students advance in cognitive development by experimenting. By acting, they live the experience which they then integrate into existing structures through the processes of assimilation and accommodation. In this context, the task of the teacher is to choose and structure the most appropriate experiences for each learning situation.

Theatre has proven to be one of the effective methods of experiential learning. Through theatrical games, students gain knowledge, develop communication and interpersonal skills, and tackle the problems they face. Theatre, through its attributes, prepares students to develop and improve their diction, speech, empathy. Thus, theatre in schools helps students develop confidence in their learning potential and is a catalyst for shaping and stimulating their intellectual and emotional personalities.

**Cuvinte cheie:** dezvoltare cognitivă, învățare experiențială, teatru, jocuri teatrale.

**Keywords:** cognitive development, experiential learning, theatre, theatre games.

## **ARHETIPUL COPILULUI-ELEV: PROFIL REAL ȘI FICȚIONAL THE CHILD-STUDENT ARCHETYPE: REAL AND FICTIONAL PROFILE**

**Viorica Popa**

(Universitatea „Alecu Russo” Bălți)

Lucrarea prezintă particularitățile de vârstă ale elevilor preadolescenți, pentru care s-a optat decongestionarea curriculară, recomandarea de texte literare considerate valorificatoare, conținuturi menite să pregătească elevul pentru ziua de mâine etc. Descoperim arhetipuri de copii-elevi ce își țin imperceptibil viața: între joc și problemă, între bucurie și durere; influențând modul în care ar trebui noi, profesorii, să privim fiecare aspect al vieții. Exemplele simbolice de personaje din *Kinderland* de Liliana Corobca și *Ghiozdanul zburător* de Nicolae Popa deschid posibilitatea analizei arhetipurilor/profilurilor de copii/elevi, prin aceasta creând modalități să-i înțelegem/ să-și înțeleagă sinele.

The paper presents the age characteristics of pre-adolescent students, for whom it was decided to decongest the curriculum, to recommend valued literary texts as well as content designed to prepare students for tomorrow. We discover archetypes of students imperceptibly weaving their

lives: between game and problem, between joy and pain; influencing the way we, teachers, should look at every aspect of life. The symbolic examples of characters in Liliana Corobca's *Kinderland* and Nicolae Popa's *The Flying Schoolbag* open up the possibility of analyzing the archetypes/profiles of children/students, thereby creating ways for us to understand them and for them to understand themselves.

**Cuvinte cheie:** arhetip, copil, elev, școală, particularitățile de vârstă, operă literară, personaj.

**Key words:** archetype, child, student, school, age characteristics, literary work, character.

## SECȚIUNEA / SECTION

### AUTORITATE EPISTEMICĂ ȘI GÂNDIRE INDEPENDENTĂ / EPISTEMIC

### AUTHORITY AND INDEPENDENT THOUGHT

## STRUCTURILE RAȚIONALE ÎN DISCURSUL PUBLICITAR

## RATIONAL STRUCTURES IN ADVERTISING DISCOURSE

**Anca Georgiana Mădăraș**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

Individuals, in the different social roles they assume, try to support or combat various ideas and thus offer different arguments and reasoning in different types of discourses. But why does every individual, even in everyday activities, try to argue? The social actor uses arguments in an unstoppable attempt to seduce, persuade or convince the other about his own ideas, beliefs or preferences. Argumentation gives us the opportunity and the means to meditate on an idea, to support or fight an idea, to adopt or reject the perspectives of others, and to come to terms with each other.

From everything that an advertising specialist knows, depending on several important variables, he has to choose that information, those ideas that have the greatest power to persuade consumers. Moreover, after giving up useless ideas and choosing the strongest arguments, the advertiser must pay maximum attention to the rational order of discursive construction. The specialist will be tasked with ordering the arguments in the most useful way according to their persuasive force. All the elements of a whole that are in a perfect fit attract our attention, delight our senses, and temper our critical intentions. I believe that a harmonious advertising discourse can differentiate a brand from competitors, can make it memorable and can persuade consumers.

At the same time, the order in which the arguments are presented in the advertising discourse is essential for building the *verisimilitude*, because the main purpose of the advertising discourse is not the truth, but the consumer's persuasion whose appearance must at least give the impression that the situation is real. Verisimilitude is created by using argumentative structures that at first glance seem correct, authentic, valid, but a closer analysis can be seen that it falls under fallacies. The advertising enthymemes (rhetorical syllogism / elliptical syllogism) are characterized by logical appearance and, thus, are differentiated from the authentic syllogism. In order to understand the message, the recipient of the advertising enthymema is often put in the situation of making even more deductive effort. In order to notice the differences between the logical appearance and the authentic syllogism, we must pay attention to the form of this argumentative structure because, for

example, in the case of an elliptical syllogism, either one of the premises or the conclusion may be missing, we can identify the error of reasoning.

Along with enthymemes, advertising discourses abound in *descriptive procedures* (*arguing by describing*) and the *use of narrative* (*arguing by storytelling*) in an attempt to seduce or persuade potential consumers. Through description and / or story, the advertising specialist can build a new universe around the product or service, a universe full of symbols, meanings and desires, a universe that has the power to capture the attention of the potential buyer and direct it to understand the message in a certain way that can cause the individual to adopt the buying behavior targeted by the advertiser. The advertising practice is framed in the field of utility, being considered an everyday, practical art. Through descriptive procedures and storytelling, *the advertising specialist increases his chances of being successful in arguing* and achieving his ultimate goal in relation to potential consumers.

**Cuvinte cheie:** discurs publicitar, argumentare, verosimilitate, persuasiune, comunicare aplicată.

**Key words:** advertising discourse, argumentation, verisimilitude, persuasion, applied communication.

## **GÂNDIREA CRITICĂ CA INSTRUMENT NECESAR ÎN JUDECAREA ȘI DISTINCȚIA FENOMENULUI DE FAKE NEWS CRITICAL THINKING AS A NECESSARY TOOL IN JUDGING AND DISTINGUISHING THE FAKE NEWS PHENOMENON**

**Roberto Ștefan Stan**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

Eseul va conține o încercare de definire a ceea ce înseamnă gândirea critică, dar evitând orice fel de definiție fixă, dat fiind faptul că înglobează o sumă de factori și condiții, astfel că o definiție frustă nu ar face decât să îi nege esența, și anume, aceea de gândire liberă. De asemenea, eseul va conține și modul în care gândirea critică își găsește utilitatea practică acum, poate mai mult ca niciodată, având în vedere torentul de informații și știri cu care suntem asaltați.

Intenția acestui eseu este de a prezenta un mod mai puțin ignorant și distructiv de raportare la informațiile din media și nu numai.

The essay will contain an attempt to define what critical thinking means, but avoiding any kind of

fixed definition, given the fact that it encompasses a number of factors and conditions, so that a poor definition would only deny its essence, namely, the free thinking. The essay will also contain how critical thinking finds its practical utility now, perhaps more than ever, given the torrent of information and news we are bombarded with.

The intention of this essay is to present a less ignorant and destructive way to relate to the informations from the media and beyond.

**Cuvinte cheie:** îndoială, pesimism, absurd, educație, alarmism.

**Key words:** doubt, pessimism, absurdity, education, alarmism.

## **ESTE AUTORUL UN GÂNDITOR CRITIC? IS THE AUTHOR A CRITICAL THINKER?**

**Irina Symons**

(University of Kansas, USA)

Michel Foucault este unul dintre filosoffi care se poziționează critic față de conceptul de autor. Potrivit lui Foucault, acest concept este problematic deoarece asumă posibilitatea unei cunoașteri perfecte și ultime. Cu alte cuvinte, conceptul de autor ascunde un optimism nejustificat în legătură cu capacitățile umane raționale și de reflecție de sine. Această lucrare explorează legătura dintre asumptiile privind raționalitatea umană și posibilitatea de gândire critică. Ipoteza mea este că, cu cât îmbrățișăm un concept mai puternic de autor, cu atât scade tendința noastră de gândire critică.

Michel Foucault is critical with respect to the concept 'author.' According to him, this is a problematic concept as long as it assumes the possibility of perfect and final knowledge. In other words, the concept 'author' expresses an overly optimistic attitude concerning human rational and self-reflective capacities. My hypothesis is that the stronger an 'author' concept one embraces, the lower their tendency towards critical thinking.

**Cuvinte cheie:** Michel Foucault, conceptul de autor, reflecție de sine, raționalitatea umană, posibilitatea de gândire critică.

**Key words:** Michel Foucault, the concept of the author, self-reflection, human rationality, the possibility of critical thinking.

**VALORIFICAREA OPTIMĂ A SURSELOR DE INFORMARE ÎN SCRIEREA  
ACADEMICĂ DIN ȘTIINȚELE COMUNICĂRII  
THE OPTIMUM VALUATION OF INFORMATION SOURCES IN ACADEMIC  
WRITING IN COMMUNICATION SCIENCES**

**Ioana Grancea**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

Lucrarea are în atenție situațiile studenților în raport cu sursele de informare pe care le utilizează în scrierea academică din Științele Comunicării. Pe baza a 112 de interviuri realizate în perioada 2021-2022 (interviuri individuale sau focus-grupuri) cu studenți înscriși în domeniul Științelor Comunicării din Iași, Cluj și București, am descoperit trei categorii de relaționări posibile cu sursele de informare. Prima, și cea mai frecvent invocată, tratează sursele strict ca autorități, iar cuvintele lor sunt considerate a fi un temei suficient pentru convingerile pe care studenții le exprimă pe parcursul lucrării. Acest prim tip de relație implică recunoașterea superiorității epistemice a sursei în raport cu nivelul la care se găsește studentul. O a doua categorie este abordată într-un orizont al egalității epistemice: studenții pot completa, nuanța sau contrazice anumite afirmații făcute de autorii citați, bazându-se pe propriile experiențe în domeniul despre care scrie (sau vorbește) autorul respectiv. A treia categorie de surse devine pentru studenți obiect al analizei critice, care presupune asumarea unei superiorități epistemice. Voi argumenta necesitatea tuturor celor trei categorii de surse pentru dezvoltarea gândirii critice a studenților. De asemenea, voi sublinia câteva disfuncții care se pot insinua în fiecare dintre cele trei cazuri. În sfârșit, voi identifica principalele căi de optimizare a procesului de relaționare cu sursele, printr-o mai bună cunoaștere a limitelor epistemice pe care le are fiecare punct de vedere exprimat în științele comunicării, limite accentuate de specificul acestui domeniu.

The paper takes into account the students' situations in relation to the sources of information they use in academic writing in Communication Sciences. Based on 112 interviews conducted during 2021-2022 (individual interviews or focus groups) with students enrolled in the field of Communication Sciences in Iasi, Cluj and Bucharest, we discovered three categories of possible relationships with information sources. The first, and the most frequently invoked, treats the sources strictly as authorities, and their words are considered to be a sufficient basis for the beliefs that the students express during the work. This first type of relationship involves the recognition of the epistemic superiority of the source in relation to the level at which the student is. A second category is approached in a horizon of epistemic equality: students can complete, nuance or contradict

certain statements made by the quoted authors, based on their own experiences in the field about which the respective author writes (or speaks). The third category of sources becomes for students the object of critical analysis, which assumes the assumption of an epistemic superiority. I will argue the necessity of all three categories of sources for the development of students' critical thinking. I will also point out some dysfunctions that can be insinuated in each of the three cases. Finally, I will identify the main ways to optimize the process of relating to the sources, through a better knowledge of the epistemic limits that each point of view expressed in the communication sciences has, limits accentuated by the specifics of this field.

**Cuvinte cheie:** studentul ca agent epistemic, superioritate epistemică, egalitate epistemică, inferioritate epistemică, gândire critică în Științele Comunicării.

**Key words:** the student as an epistemic agent, epistemic superiority, epistemic equality, epistemic inferiority, critical thinking in Communication Sciences.

**PREJUDECĂȚILE COGNITIVE CA O AMENINȚARE PENTRU GÂNDIREA CRITICĂ –  
UN STUDIU DE CAZ DE RETORICĂ PRO-BREXIT  
COGNITIVE BIASES AS A THREAT TO CRITICAL THINKING  
– A CASE STUDY OF PRO-BREXIT RHETORIC**

**Zuzanna Ptasińska**

(Universitatea din Varșovia, Polonia)

Gândirea critică este interpretarea și evaluarea a ceea ce observăm și a mesajelor, a informațiilor și argumentelor oferite nouă. Prejudecățile cognitive sunt amenințări la adresa gândirii critice, iar grupurile de advocacy folosesc tendințele psihologice ale indivizilor și ale maselor pentru a percepe realitatea într-un mod irațional. Această prezentare abordează problema prejudecăților cognitive în modelarea atitudinilor pro-Brexit înaintea referendumului privind retragerea Regatului Unit din Uniunea Europeană în 2016. Pe măsură ce procesul Brexit a continuat, mulți britanici au cerut ca referendumul să fie repetat, argumentând că au fost induși în eroare în formarea atitudinilor lor privind retragerea.

Autorul întreabă ce părtiniri cognitive în rândul alegătorilor au fost cele mai vizibile în abordare Brexitul-ui și procesul lor de luare a deciziilor. În prima parte a prezentării, autorul caracterizează o prejudecată cognitivă și puterea ei cauzală. În a doua parte, ea subliniază contextul referendumului pentru Brexit. A treia parte este o analiză a retoricii pro-Brexit asupra prejudecăților cognitive observate care influențează atitudinile față de retragere.

Autorul notează că categoriile de știri false și dezinformare nu epuizează fenomenul discutat, iar deciziile luate de o mulțime de cetățeni britanici au fost influențate în principal prin: părtinire de confirmare, părtinire negativă, epistemologie tribală, cascadă de disponibilitate și efectul Semmelweis. În prezentare, autorul a folosit metoda studiului de caz și analiza discursului înțeles ca o analiză a conținutului, a contextului formării acestuia și a răspunsului social la ea.

Critical thinking is the interpretation and evaluation of what we observe and of the messages, information, and arguments provided to us. Cognitive biases are threats to critical thinking, and advocacy groups use the psychological tendencies of individuals and masses to perceive reality in an irrational way. This presentation addresses the issue of cognitive biases in shaping pro-Brexit attitudes before the referendum on the withdrawal of the United Kingdom from the European Union in 2016. As the Brexit process proceeded, many Brits demanded that the referendum be repeated, arguing that they had been misled in shaping their attitudes towards the withdrawal. The author asks what cognitive biases among voters were most visible in approaching Brexit and their decision-making process. In the first part of the presentation, the author characterizes a cognitive bias and its causative power. In the second part, she outlines the context of the Brexit referendum. The third part is an analysis of the pro-Brexit rhetoric based on the observed cognitive biases influencing attitudes towards the withdrawal.

The author notes that categories of fake news and disinformation do not exhaust the discussed phenomenon, and the decisions made by a lot of British citizens were influenced mostly by: confirmation bias, negativity bias, tribal epistemology, availability cascade, and the Semmelweis effect. In the presentation, the author used the case study method and discourse analysis understood as an analysis of the content, the context of its formation, and the social response to it.

**Cuvinte cheie:** gândire critică, părtiniri cognitive, Brexit, Regatul Unit.

**Key words:** critical thinking, cognitive biases, Brexit, United Kingdom.

## DISCURSUL PUBLICITĂȚII ÎN POSTMODERNISM: JEAN BAUDRILLARD

## ADEVERTISING DISCOURSE IN POSTMODERNISM: JEAN BAUDRILLARD

**Nutu Butnariu**

(Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava)

Mediul ultraconcurențial nu lasă loc pe piață produselor lipsite de reclamă. Nimeni nu este aproape niciodată singur. Reclamele ni se adresează din diferite unghiuri și sub diferite forme. Într-un fel sau altul devenim subiecți și de multe ori suntem supuși unor discursuri și vrând-nevrând, conștienți sau nu, luăm parte la ele. Acest lucru presupune un răspuns care trebuie să vină din partea noastră. Pentru că nu putem trece nepăsători pe lângă acest fenomen, pentru că trăim într-un imperiu al produselor, mărfurilor și brandurilor aflate sub egida publicității și pentru că suntem părți sau actori ai acestei societăți ne propunem să aprofundăm domeniul publicității, să îl supunem viziunilor filosofice cu scopul clarificării și delimitării unui cadru al acestui domeniu. Vom încerca să redăm viziunea autorului Jean Baudrillard în ceea ce privește cele menționate mai sus dar, și a altor câtorva autori care combat spusele autorului.

The ultra-competitive environment leaves no room in the market for products without advertising. Almost no one is truly ever completely alone. Commercials come to us from different angles and different forms. In one way or another we become subjects and often we hear discourses and willingly or unwillingly, consciously or not, we become part of it. This requires a response that must come from us because we can not ignore this phenomenon, because we live in an empire of products, goods and brands under the auspices of advertising and because we are part or actors of this society, we propose to deepen the field of advertising, to subject it to philosophical vision with the purpose of clarifying and delimiting a framework of this field. We will try to reproduce the vision of the author Jean Baudrillard regarding the above mentioned but also of other authors who fight the author's words.

**Cuvinte cheie:** publicitate, discurs, reclama, societate, brand, marfa.

**Key words:** advertising, discourse, commercial, society, brand, goods.

## **SECȚIUNEA / SECTION**

### **CREATIVITATE ȘI DEZVOLTAREA ABILITĂȚILOR CRITICE / CREATIVITY AND THE DEVELOPMENT OF CRITICAL SKILLS**

#### **EDUCAȚIA GÂNDIRII CRITICE CA BAZĂ A DEZVOLTĂRII DURABILE BAZATE PE ȘTIINȚA DESCHISĂ CRITICAL THINKING EDUCATION AS BASIS OF OPEN SCIENCE BASED SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

**Nelly Țurcan**

(Universitatea de Stat din Moldova)

Secolul al 21-lea solicită resurse umane competente și de înaltă calitate. Problema dezvoltării gândirii critice devine importantă în politicile educaționale internaționale și naționale ca mijloc de promovare a cetățeniei active și, la rândul său, a dezvoltării durabile.

Gândirea critică este una dintre cele mai dificile competențe pentru formarea profesională, dar totuși ea este una dintre competențele cheie ale educației pentru dezvoltare durabilă. Deși sunt relativ puține cercetări privind relația dintre abordările didactice și competențele de durabilitate, este cert că modalitățile alternative de învățare, cum ar fi învățarea bazată pe proiecte, activitatea și cercetarea multidisciplinară și interdisciplinară, sunt mai eficiente în dobândirea acestei competențe. Astfel de alternative sunt oferite de practicile Științei Deschise.

Toate elementele Științei Deschise, inclusiv acces deschis la publicații și date, colaborarea și comunicare deschisă, evaluare deschisă, resurse educaționale deschise ș.a. sunt extensii ale modului tradițional de a obține deschiderea în știință și educație, care minimizează inegalitățile, inclusiv în ceea ce privește accesul la știință, oferind șanse egale, de exemplu pentru acces la rezultatele cercetărilor, colaborare și includerea unor părți mai mari ale societății în știință. Acest lucru facilitează introducerea de noi întrebări de cercetare, promovând astfel gândirea critică, precum și expertiza științifică în societate.

Întrucât cercetarea este o parte esențială a învățământului superior, instrumentele Științei Deschise își propune să ajute să echipeze studenții din învățământul superior cu abilitățile de Știință Deschisă de care au nevoie pentru a naviga în mediul de cercetare modern al erei digitale.

The 21st century demands competent and high-quality human resources. The issue of developing critical thinking is becoming important in international and national educational policies as a means of promoting active citizenship and, in turn, sustainable development.

Critical thinking is one of the most difficult skills to acquire, yet it is one of the key skills of education for sustainable development. Although there is relatively little research on the relationship between teaching approaches and sustainability competences, it is certain that alternative ways of learning, such as project-based learning, multidisciplinary and interdisciplinary activity and research, are more effective in acquiring this competence. Such alternatives are offered by Open Science practices.

All elements of Open Science, including open access to publications and data, open collaboration and communication, open assessment, open educational resources, etc. are extensions of the traditional way of achieving openness in science and education, which minimizes inequalities, including in access to science, by providing equal opportunities, for example for access to research results, collaboration and the inclusion of larger parts of society in science. This facilitates the introduction of new research questions, thereby promoting critical thinking as well as scientific expertise in society.

As research is an essential part of higher education, the Open Science tools aim to help equip higher education students with the Open Science skills they need to navigate the modern research environment of the digital age.

**Cuvinte cheie:** educația gândirii critice, dezvoltare durabilă, știință deschisă, competențe pentru practicile științei deschise.

**Key words:** critical thinking education, sustainable development, open science, competencies for open science practices.

**PROCESUL GÂNDIRII CRITICE ȘI PRINCIPALELE SALE CARACTERISTICI ÎN  
VIZIUNEA LUI MATTHEW LIPMAN  
THE PROCESS OF CRITICAL THINKING AND ITS MAIN CHARACTERISTICS IN  
THE VIEW OF MATTHEW LIPMAN**

**Marin Bălan**

(Universitatea din București)

Articol elaborat în cadrul proiectului: *Abordarea epistemologică a dezvoltării personale și a educației pentru societate: de la strategiile transdisciplinare la finalitățile pragmatice ale societății actuale din Republica Moldova*. Prioritatea temei – *Provocări societale* – este înscrisă în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul 20.80009.1606.08 / „Program de Stat” (2020-2023).

Gândirea critică este un concept la modă în politică, în cultură, în educație, cu multe înțelesuri: abilități, practici sau comportamente critice care pot fi adoptate sau dezvoltate. Mijloacele pedagogice de care dispunem pentru a dezvolta gândirea critică sunt variate și depind atât de contextul disciplinar în care lucrăm, cât și de propria noastră concepție despre gândirea critică. În viziunea lui Matthew Lipman, gândirea critică este acea gândire abilă și responsabilă care facilitează o bună judecată deoarece: (1) se bazează pe criterii; (2) se autocorectează; (3) este sensibilă la context. Instituția școlară este investită cu mai multe misiuni. Dar care ar trebui să fie prioritatea școlii? Desigur, doar memorarea informațiilor nu este suficientă și nici practicarea izolată a unei serii de abilități. Dincolo și prin însușirea conținutului disciplinar, formarea gândirii rămâne esențială. Devine esențial ca școala să pregătească tinerii să se poată distanța de ceea ce citesc sau văd pe web, în mass-media, dar și în învățarea școlară, și pentru a-i dota să-și construiască o reprezentare critică a situațiilor cu care se confruntă.

Critical thinking is a fashionable concept in politics, in culture, in education, with many meanings: critical skills, practices or behaviors that can be adopted or developed. The pedagogical means available to us to develop critical thinking are varied and depend both on the disciplinary context in which we work and on our own conception of critical thinking. In Matthew Lipman's view, critical thinking is that skillful and responsible thinking that facilitates good judgment because: (1) it is based on criteria; (2) is self-correcting; (3) is context sensitive. The school institution is endowed with several missions. But what should be the school's priority? Of course, merely memorizing information is not enough, nor is practicing a series of skills in isolation. Beyond and through the acquisition of disciplinary content, the formation of thinking remains essential. It becomes essential that the school prepares young people to be able to distance themselves from what they read or see on the web, in the media, but also in school learning, and to equip them to build a critical representation of the situations they face.

**Cuvinte cheie:** gândire critică, învățare școlară, mijloace pedagogice, conținut disciplinar, Matthew Lipman.

**Key words:** critical thinking, school learning, pedagogical tools, disciplinary content, Matthew Lipman.

**CREATIVITATEA UMANĂ, DE LA INTUIȚIA FILOZOFICĂ LA RAȚIONALITATEA  
MATEMATICĂ - sensuri conceptual-metodologice -  
HUMAN CREATIVITY, FROM PHILOSOPHICAL INTUITION TO MATHEMATICAL  
RATIONALITY - conceptual-methodological meanings -**

**Simona Tudoran-Sherringham**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Halstead Prep School, Anglia)

Stimularea creativității umane, în general, a educației novatoare a tinerei generații în proces de formare, în special, reprezintă un imperativ care se confruntă în prezent cu impasurile unei societăți aflată deja – prin numeroase aspecte disfuncționale – într-o criză globală. Ca atare, un semnal de alarmă generat de o conjunctură internațională extrem de complicată – marcată de pandemie, conflicte militare, dezastre ecologice etc. – se impune asociat cu afirmația: „vom fi creativi sau nu vom mai fi deloc”. Aceasta, cu atât mai mult cu cât situația unei astfel de semioze „catastrofice” este fără precedent pentru cunoștințele actuale ale omului sau pentru posibilitatea soluționării sale tehnologice, fiind o situație care a generat – așa cum o numea Constantin Noica cu decenii în urmă – o „criză a creativității”, una dintre „bolile” majore ale spiritului contemporan. În consecință, tocmai aspirației de a găsi soluții pentru a depăși un astfel de impas i se subordonează și cercetarea de față.

În acest context, realizarea unei strategii stimulativ-creative bazată pe o modelare semiologică a conjuncției dintre filosofie cu matematica reprezintă o atitudine înțeleaptă, permițând elaborarea unui instrument integrator de evaluare și stimulare a potențialului creativ uman. Cu alte cuvinte, pentru a ieși din capcana „crizei creativității” sunt necesare și posibile soluțiile unei „creativități a crizei” – legate de îmbogățirea cunoștințelor științifice din domeniul implicat („limbaj obiect”), pe de o parte, de strategiile metodologice inedite („metalimbaj”), pe de altă parte –, soluții pe care lucrarea de față își propune să le configureze în principiu.

The stimulation of human creativity, in general, of the innovative education of the young generation in the process of formation, in particular, represents an imperative that is currently facing the impasses of a society already – due to numerous dysfunctional aspects – in a global crisis. As such, an alarm signal generated by an extremely complicated international situation – marked by pandemics, military conflicts, ecological disasters, etc. – is required associated with the statement: "we will be creative or we will not be at all". This, all the more since the situation of such a "catastrophic" semiosis is unprecedented for the current knowledge of human being or for the possibility of its technological solution, being a situation that generated – as Constantin Noica

called it decades ago – a "crisis of creativity", one of the major "diseases" of the contemporary spirit. Consequently, the present research is subordinated precisely to the aspiration to find solutions to overcome such an impasse.

In this context, the realization of a stimulating-creative strategy based on a semiological modeling of the conjunction between philosophy and mathematics represents a wise attitude, allowing the development of an integrative tool for evaluating and stimulating human creative potential. In other words, in order to get out of the trap of the "crisis of creativity", the solutions of a "creativity of the crisis" are necessary and possible – related to the enrichment of scientific knowledge in the field involved ("object language"), on the one hand, to new methodological strategies ("metal language"), on the other hand –, solutions that the present work aims to configure in principle.

**Cuvinte cheie:** criză, creativitate, filosofie și matematică, strategii semiotice.

**Key words:** crisis, creativity, philosophy and mathematics, semiotic strategies.

## **NECESITATEA DEZVOLTĂRII STRATEGIILOR DE GÂNDIRE CRITICĂ ÎN SOCIETATEA ACTUALĂ**

### **THE NEED TO DEVELOP CRITICAL THINKING STRATEGIES IN TODAY'S SOCIETY**

**Felicia Ceașu**

(Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane” Iași)

Educația nu poate fi analizată în afara interacțiunii complexe dintre individ și societate, deoarece „dacă eliminăm factorul social din copil, rămânem doar cu o abstracție; dacă eliminăm factorul individual din societate, rămânem doar cu o masă inertă și fără viață” (J. Dewey, 1992, p.48).

Nu putem vorbi despre școală fără a nu face referire la tipul de societate în care aceasta există, deoarece, pe de o parte, schimbările din societate își pun amprenta asupra mediului educațional, iar pe de altă parte, școala este sau ar trebui să fie principalul factor de susținere și promovare al schimbărilor din societate. Cunoașterea condițiilor sociale, a culturii și civilizației actuale dar și a tendințelor de evoluție, devine o necesitate pentru orice profesor/ educator/ formator care formează cetățenii lumii de mâine.

*Critical thinking* este unul dintre cele mai populare obiecte de învățământ în țările de limbă engleză. Se învață la liceu, în loc de logică. Se învață la colegiu, ca pregătire pentru a învăța să compui discursuri sau eseuri, să scrii articole, să dezbați o teză sau un caz. Există cursuri de gândire critică pentru juriști și cursuri de gândire critică pentru poeți. Gândirea critică este adesea asociată

cu filosofia, dar poate fi strict asociată cu logica informală. Cel care gândește critic pune întrebări, însă le pune pentru a decide ce este rezonabil să creadă.

Indiferent dacă este vorba de noi înșine sau de altcineva, a lua poziție într-o problemă înseamnă a aserta sau a pretinde ceva. A gândi critic înseamnă a supune unei evaluări raționale atât respectiva aserțiune sau pretenție, cât și temeiurile pe care se bazează aceasta. A gândi critic presupune: - a proceda calm, rațional, a nu ne lăsa influențați de nici un fel de factori externi - a ne baza, în principal, pe cunoștințe referitoare la aserțiune și la justificarea acesteia. În acest studiu voi investiga importanța dezvoltării gândirii critice în special la nivelul școlii.

Education cannot be analyzed outside of the complex interaction between the individual and society, because "if we remove the social factor from the child, we are left with only an abstraction; if we eliminate the individual factor from society, we are left with only an inert and lifeless mass." (J. Dewey, 1992, p.48)

We cannot talk about school without referring to the type of society in which it exists, because, on the one hand, changes in society leave their mark on the educational environment, and on the other hand, school is or should be the main factor supporting and promoting changes in society. Knowing the social conditions, the current culture and civilization, but also the trends of evolution, becomes a necessity for any teacher/educator/trainer who trains the citizens of tomorrow's world.

Critical thinking is one of the most popular educational subjects in English-speaking countries. It is taught in high school, instead of logic. It is learned in college, as preparation for learning to compose speeches or essays, to write articles, to debate a thesis or a case. There are critical thinking courses for lawyers and critical thinking courses for poets. Critical thinking is often associated with philosophy, but it can be strictly associated with informal logic. The critical thinker asks questions, but he asks them to decide what it is reasonable to believe.

Whether it's about ourselves or someone else, taking a stand on an issue means asserting or claiming something. To think critically means to subject to a rational evaluation both the respective assertion or claim, as well as the grounds on which it is based. To think critically requires: - to proceed calmly, rationally, not to be influenced by any kind of external factors - to rely, mainly, on knowledge related to the assertion and its justification. In this study I will investigate the importance of developing critical thinking especially at school level.

**Cuvinte cheie:** mediu educațional, gândire critică, școală, schimbări din societate, evaluări raționale.

**Key words:** educational environment, critical thinking, school, changes in society, rational evaluations.

# **CRITICĂ ȘI EDUCAȚIE. CÂT DE CRITICĂ AR PUTEA FI GÂNDIREA CRITICĂ?**

## **CRITICISM AND EDUCATION: HOW CRITICAL COULD BE THE CRITICAL THINKING?**

**George Bondor**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

Pornind de la ideea conform căreia gândirea critică nu implică doar raționalitatea logică, ci și alte capacități precum imaginația, intuiția și perspicacitatea (Kerry S. Walters), voi analiza tipurile de critică efective în modelele educaționale moderne și contemporane și influența lor asupra modurilor în care înțelegem transmiterea culturii. Apoi voi tematiza anumite exagerări ale criticii, întâlnite în proiectele actuale ale educației, care își au originea în preferința pentru hermeneutica suspiciunii ca model privilegiat de cunoaștere și voi indica avantajele unui model educațional care conectează critica și o raționalitate dialogică.

Starting from the idea that critical thinking involves not only the logical rationality, but also other capacities such as imagination, intuition and perspicacity (Kerry S. Walters), I will analyze the forms of criticism which are effective in modern and current models of education and I their influence on the ways one understands the transmission of culture. Then I will consider some exaggerations of criticism in current projects of education, due to the preference for the hermeneutics of suspicion as the main model of knowledge and I will indicate the advantages of an educational model which connect criticism with a dialogical rationality.

**Cuvinte cheie:** educație, critică, gândire critică, hermeneutică, dialog.

**Key words:** education, criticism, critical thinking, hermeneutics, dialogue.

## **COMUNICAREA ÎN VREMURILE ACTUALE**

### **COMMUNICATION IN TODAY'S TIMES**

**Eugenia Zaițev**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

Lumea actuala încearcă să (se) adapteze (la) un mod nou de a exista datorită ritmului alert și al tehnologiilor, fapt ce duce la întrebarea: cum mai comunicăm astăzi? Dacă în trecut comunicarea cu cineva era posibilă prin intermediul scrisorilor în plicuri, prin telefoane cu fir, în secolul nostru

tehnologia tot mai modernă contribuie la formarea unei comunicări virtuale prin diverse forme/ platforme. Datorită instabilităților actuale, se formează un dezechilibru între principiile gândirii clasice și a celei moderne, iar comunicarea în acest sens devine tot mai diversă.

Today's world is trying to (adapt) to a new way of being due to the fast pace and technologies, which leads to the question: how do we communicate today? If in the past communication with someone was possible through letters in envelopes, through wired phones, in our century the increasingly modern technology contributes to the formation of a virtual communication through various forms/platforms. Due to the current instabilities, an imbalance is formed between the principles of classical and modern thought, and communication in this sense is becoming more and more diverse.

**Cuvinte cheie:** tehnologie, dezvoltare personală, comunicarea astăzi, interdisciplinar, intercultural.

**Key words:** technology, personal development, communication today, interdisciplinary, intercultural.

**NECESITATEA DEZVOLTĂRII ABILITĂȚILOR *SOFT* ÎN FORMAREA ÎNȚIALĂ A  
OFIȚERILOR DE POLIȚIE  
NECESSITY OF DEVELOPING *SOFT SKILLS* IN THE INITIAL FORMATION OF  
POLICE OFFICERS**

**Angela Zelenschi**

(Academia „Ștefan cel Mare” a MAI)

Un obiectiv important al sistemului de învățământ superior este asigurarea cu cadre de înaltă calificare, capabile să-și îndeplinească misiunile specifice domeniului profesional. Consolidarea serviciilor de poliție bazate pe respectarea drepturilor omului, profesionalismul ofițerilor de poliție și colaborarea eficace cu cetățenii, necesită un efort de motivare a studenților de a-și dezvolta atât competențele tehnice, de calificare în domeniul profesional – *hard skills*, cât și abilităților denumite *soft skills*, ce contribuie la dezvoltarea personalității, sporirea eficacității activității și dezvoltarea unor relații interumane de colaborare la locul de muncă. Modelul abilităților *soft* include gândirea critică, creativitatea, flexibilitatea, rezolvarea problemelor prin găsirea și implementarea unor soluții, asumarea responsabilității, integritatea, leadershipul, comunicarea eficientă, gestionarea constructivă a conflictelor, orientarea spre obținerea de rezultate etc.

Dezvoltarea abilităților *soft* a studenților necesită crearea anumitor condiții de organizare a procesului educațional, în care cadrul didactic ar avea posibilitatea să-și asume rolul de coach, iar studenții ar beneficia de un anumit grad de libertate în realizarea lucrărilor la cursuri. În desfășurarea activităților didactice este important să se ofere posibilitatea studenților să-și poată argumenta poziția, să reflecteze asupra unei experiențe de învățare și să proiecteze modele de evaluare a procesului de interacțiune în realizarea sarcinilor de grup. În condițiile actuale este necesar de a dezvolta capacitățile studenților de a acționa și de a aplica în practică cunoștințele obținute.

An important objective of the higher education system is to provide highly qualified staff capable of fulfilling their specific professional tasks. Strengthening police services based on respect for human rights, professionalism of police officers and effective cooperation with citizens, requires an effort to motivate students to develop both technical skills, professional skills - hard skills, and qualities called soft skills, which contribute to the development of personality, increase the effectiveness of their activities and develop collaborative interpersonal relationships at work. The soft skills model includes critical thinking, creativity, flexibility, problem solving by finding and implementing solutions, taking responsibility, integrity, leadership, effective communication, constructive conflict management, results orientation, etc.

The development of students' soft skills requires the setting up of certain conditions for the organisation of the educational process, in which the teacher would be able to assume the role of coach and students would have a certain degree of freedom in carrying out coursework. In carrying out teaching activities, it is important to provide opportunities for students to be able to argue their position, to reflect on a learning experience and to design evaluation models of the interaction process in carrying out group tasks. In the current conditions, it is necessary to develop students' abilities to act and apply in practice the acquired knowledge.

**Cuvinte cheie:** abilități soft, formare, ofițer de poliție, student.

**Key words:** soft skills, formation, police officer, student.

**ASPECTE EPISTEMOLOGICE PRIVIND DREPTUL LA EDUCAȚIE A COPIILOR ÎN  
SITUAȚIE DE STRADĂ  
EPISTEMOLOGICAL ASPECTS REGARDING THE RIGHT TO EDUCATION OF  
CHILDREN IN A STREET SITUATION**

**Tatiana Mărgărint**

(Universitatea de Stat din Moldova)

Articol elaborat în cadrul proiectului: *Abordarea epistemologică a dezvoltării personale și a educației pentru societate: de la strategiile transdisciplinare la finalitățile pragmatice ale societății actuale din Republica Moldova*. Prioritatea temei – *Provocări societale* – este înscrisă în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul 20.80009.1606.08 / „Program de Stat” (2020-2023).

Cercetarea dată își propune o evaluare a gradului respectării drepturilor copiilor în situație de stradă în școli. Acestor copii li se încalcă dreptul la educație de calitate de către unele cadre didactice, aceasta deoarece ei au rămas în urmă cu însușirea materiei, nu dispun de rechizitele necesare la ore, sunt din familii social-vulnerabile, resping prin igiena lor precară etc. Unele cadre didactice etichetează, discriminează, ignoră copiii din această categorie.

Încălcarea dreptului la educație în cadrul instituțiilor de educație este o ilegalitate gravă care necesită a fi pedepsită. Managerii instituțiilor sunt responsabili de gestionarea cazurilor de discriminare, etichetare, ignorare a copiilor în cadrul lecțiilor. Ședințele cu profesorii ar trebui să reflecte și această componentă – drepturile copiilor în situație de risc și a copiilor în situație de stradă. Unele instituții de învățământ: gimnazii, licee se declară a fi prietenoase copilului și ar fi extraordinar dacă această prietenie ar viza toți copiii fără de excepție.

The given research proposes an evaluation of the degree of respect for the rights of street children in schools. These children's right to quality education is violated by some teaching staff, this is because they have fallen behind in mastering the subject, they do not have the necessary supplies in class, because they are from socially vulnerable families, they are rejected by their poor hygiene, etc. Some teachers label, discriminate, ignore children from this category.

Violation of the right to education in educational institutions is a serious illegality that needs to be punished. Institution managers are responsible for handling cases of discrimination, labeling, ignoring children in lessons. Meetings with teachers should also reflect this component – the rights of children at risk and street children. Some educational institutions: gymnasiums, high schools

declare themselves to be child-friendly, and it would be extraordinary if this friendliness targeted all children without exception.

**Cuvinte cheie:** dreptul la educație, copiii în situație de stradă, educație, discriminare, școli.

**Key words:** the right to education, street children, education, discrimination, schools.

## **GÂNDIREA CRITICĂ ȘI CREATIVĂ ÎN FUNDAMENTAREA COMPETENȚELOR PROFESIONALE**

### **CRITICAL AND CREATIVE THINKING IN THE FOUNDATION OF PROFESSIONAL COMPETENCES**

**Tatiana Dumitraș**

(Centrul de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo” Chișinău)

Schimbările actuale dictează necesitatea formării la elevi a gândirii critice și creative care va oferi rezultate optime atunci când cei instruiți participă activ la procesul de învățare. Acest obiectiv este posibil prin implicarea următoarelor elemente: claritate, acuratețe, profunzime, însușire, semnificație, precizie și relevanță. Învățarea și gândirea critică sunt stimulate de crearea unor ocazii pentru aplicarea cunoștințelor noi la rezolvarea unor sarcini concrete. Formarea gândirii critice și creative la elevi se realizează prin intermediul unor metode active (de exemplu, învățarea prin descoperire, învățarea problematizată, exersarea lucrului pe grupe sau în echipă în cadrul temelor care permit cooperarea elevilor etc.), care pot contribui la formarea capacității de comunicare, de manifestare a spiritului critic, tolerant, la exprimarea liberă și argumentată a propriei opinii. Unitatea de curs care îi oferă necondiționat implicarea elevului în postura de partener al educației este filosofia. Printre facilitățile obținute se evidențiază formarea conștiinței filosofice individuale, cunoașterea de sine ca preocupare permanentă a omului și a științelor (de ex. dacă anatomia și fiziologia omului cercetează corpul uman, atunci cunoașterea filosofică a omului este complementară cunoașterii științifice a ființei umane, ea nu are în vedere trăsături particulare ale omului, ci încearcă să ofere o perspectivă de ansamblu asupra existenței acestuia, fiind o cunoaștere generală a lui. Finalitățile vizate sunt respectarea și promovarea principiilor de bază ale eticii și deontologiei medicale în cadrul activității profesionale a specialistului medical, comunicarea, consilierea și susținerea pacienților în problemele relevante de sănătate și sociale, deasemenea depășirea situațiilor de criză și conflict.

Current changes dictate the need to train students in critical and creative thinking that will provide optimal results when those trained actively participate in the learning process. This objective is possible by involving the following elements: clarity, accuracy, depth, appropriation, significance, precision and relevance. Learning and critical thinking are stimulated by creating opportunities to apply new knowledge to solving concrete tasks. The formation of critical and creative thinking in students is carried out through active methods (for example, learning through discovery, problem-based learning, practicing working in groups or in teams within the framework of tasks that allow students to cooperate, etc.), which can contribute to the formation of the ability to communication, to show the critical, tolerant spirit, to the free and reasoned expression of one's own opinion. The course unit that unconditionally involves the student in the role of partner in education is philosophy. Among the facilities obtained are the formation of individual philosophical consciousness, self-knowledge as a permanent concern of man and the sciences (e.g. if human anatomy and physiology researches the human body, then the philosophical knowledge of man is complementary to the scientific knowledge of the human being, it has no in view of particular features of man, but tries to offer an overall perspective on his existence, being a general knowledge of him. The intended purposes are the observance and promotion of the basic principles of medical ethics and deontology within the professional activity of the medical specialist, communication, advising and supporting patients in relevant health and social issues, also overcoming crisis and conflict situations.

**Cuvinte cheie:** gândire critică și creativă, învățare, competențe profesionale.

**Key words:** critical and creative thinking, learning, professional skills.

## **SECȚIUNEA / SECTION**

### **DEZVOLTARE UMANĂ ȘI GÂNDIRE CRITICĂ / HUMAN DEVELOPMENT AND CRITICAL THINKING**

#### **GÂNDIRE CRITICĂ ȘI PROTOTIP ÎN STUDIILE LITERARE COMPUTAȚIONALE: SPRE UN PROTOTIP AL ROMANULUI DE CONSUM CRITICAL THINKING AND PROTOTYPING IN COMPUTER LITERARY STUDIES: TOWARD A PROTOTYPE OF THE POPULAR NOVEL**

**Roxana Patras**

(Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Al.I.Cuza”, Iași)

Pornind de la interogația polemică a lui Allan Galley și Stan Ruecker („Why speculate when we can prototype?”), ne propunem să explorăm noțiunea de „prototip” și recenta sa integrare în discursul teoretic al studiilor literare computaționale (Goodwin 2020, Underwood 2019, Galey 2010, Piper 2018, McGann 2010) și apoi să prezentăm, drept studiu de caz în care sunt implicate toate procesele gândirii criticii, un prototip al romanului de consum. Pentru că narațiunea fondatoare în digital humanities (DH) și în toate domeniile conexe (SLC) pare să aibă legătură cu dematerializarea și cu revenirea nostalgică la o paradigmă esențialistă (Rieder and Röhle 2012, Hayles 2012), noțiunea de prototip este menționată direct sau evocată fie prin intermediul unor metodologii (topic modelling, sentiment analysis, stilometrie etc), fie prin intermediul unei terminologii conexe (schema, model, matrice, folksonomie, operaționalizare, ontologie, digitalitate, computaționalitate, teorie productivă, eșec productiv, algoritm, învățare automată, universalii etc.), fie prin intermediul unor principii de analiză (explicația, predicția). Ceea ce se observă este preferința cercetătorilor pentru modele predictive și, în contrapartidă, chestionarea și renunțarea treptată la modelele explicative de referință. De pildă, deși are o istorie milenară, teoria genurilor a fost supusă unui examen riguros care a scos la iveală faptul că vechile instituții nu sunt stabile și că logica internă a fenomenului generic rămâne ceva „complex și necunoscut”, care necesită o modelare agnostică, din afară: mai precis, pentru ca etichetarea generică să fie și validă, ar fi necesară găsirea unor funcții care cartografiază relația dintre variabilele predictive și variabilele efective. În același fel am dorit să procedăm și în cazul romanului de consum: încercăm să aplicăm 7 variabile predictive asupra unei baze de date formate din 637 de intrări constituite de romane românești publicate între 1840 și 1920. Variabilele sunt: 1. Foileton (da/nu); 2. Receptare (peste/ sub 5 comentarii critice); 3. Interval (peste/ sub 10 ani edițiile republicate); 4. Dimensiune (Peste/

sub 250p sau 65 foiletoane); 5. Corp literă (mare/ mic/ invalid - raportat la 250 cuvinte per pagina); 6. Ilustrații (da/ nu/ invalid); 7. Paratext (navigational/ interpretative/ commercial/ titlu/subtitle/ fara paratext); 8. Etichetă generică (haiducesc/ senzațional/ sentimental/ istoric/ mistere/ criminal). În prezentarea noastră vom evidenția discuțiile din jurul acestor variabile și modul în care am selectat între 11 opțiuni inițiale. **Acknowledgement: This work was supported by a grant of the Romanian Ministry of Education and Research, CNCS-UEFISCDI, project number PN-III-P1-1.1-TE-2019-0127, within PNCDI III.**

Starting from Allan Galley and Stan Ruecker's polemical question ("Why speculate when we can prototype?"), we propose to explore the notion of "prototype" and its recent integration into the theoretical discourse of computational literary studies (Goodwin 2020, Underwood 2019, Galey 2010, Piper 2018, McGann 2010) and then present, as a case study involving all the processes of critical thought, a prototype of the popular novel. Because the foundational narrative in digital humanities (DH) and all related fields (CLS) seems to be related to dematerialization and the nostalgic return to an essentialist paradigm (Rieder and Röhle 2012, Hayles 2012), the notion of prototype is either directly mentioned or evoked through methodologies (topic modelling, sentiment analysis, stylometry, etc.) or through related terminology (schema, model, matrix, folksonomy, operationalization, ontology, digitality, computability, productive theory, productive failure, algorithm, machine learning, universals, etc) or through a couple of analysis principles (explanation, prediction). What can be noticed is the preference of researchers for predictive models and, conversely, the questioning and gradual abandonment of explanatory reference models. For example, despite its millennia-long history, genre theory has been subject to rigorous scrutiny which has revealed that the old institutions are not stable and that the internal logic of the generic phenomenon remains something "complex and unknown", requiring agnostic, outsider modelling: more precisely, for generic labelling to be valid as well, it would be necessary to find functions that map the relationship between predictive variables and response variables. In the same way we wanted to proceed in the case of the popular novel: we try to apply 7 predictive variables on a database of 637 entries consisting of Romanian novels published between 1840 and 1920. The variables are: 1. Foileton (yes/no); 2. Reception (above/below 5 critical comments); 3. Interval (over/under 10 years republished editions); 4. Size (over/under 250p or 65 leaflets); 5. Type size (large/ small/ invalid - based on 250 words per page); 6. Illustrations (yes/ no/ invalid); 7. Paratext (navigational/ interpretive/ commercial/ title/subtitle/ no paratext); 8. Generic label (haunting/ sensational/ sentimental/ historical/ mystery/ crime). In our presentation we will highlight the discussions around these variables and how we selected them from 11 initial options. **Acknowledgement: This work was supported by a grant of the Romanian Ministry of**

**Education and Research, CNCS-UEFISCDI, project number PN-III-P1-1.1-TE-2019-0127, within PNCDI III.**

**Cuvinte cheie:** „prototip”, procesele gândirii criticii, teoria genurilor, romanul de consum, variabile predictive.

**Key words:** "prototype", critical thinking processes, genre theory, consumer novel, predictive variables.

**STATUTUL CONDUITEI (AUTO-)REFLEXIVE ȘI CRITICE ÎN REFERENȚIALUL DE  
COMPETENȚE AL PROFESIEI DIDACTICE  
THE STATUS OF (SELF-)REFLEXIVE AND CRITICAL BEHAVIOR IN THE  
COMPETENCY REFERENCE OF THE TEACHING PROFESSION**

**Constantin Cucos**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

Competența autoreflexivă, critică, în raport cu propria activitate educativă (inclusiv în legătură cu propria dezvoltare profesională), este una dintre componentele ce aureolează competența profesională a cadrelor didactice. Dincolo de competența academică (științifică), didactică, psiho-relațională, colaborativă, digitală, de gestionare a conflictelor etc., cea autoreflexivă, ce se bazează pe experiență personală procesată și dorință de perfectare, devine de mare importanță pentru că va conduce la autonomie, creativitate, eficiență, prestigiu. Profesorul autentic trebuie să își supravegheze activitatea educativă, să-și dezvolte conduite metacognitive în perspectiva ameliorării propriului demers didactic. „Profesorul reflexiv” nu este o simplă figură de stil, ci și semnul unei altitudini sau realizări profesionale, un punct de inflexiune ce demonstrează maturitate valorizatoare, dinamism didactic, creativitate, chiar curaj. În același timp, acesta devine responsabil de propria evoluție profesională ce trebuie să se înscrie în logica unei dezvoltări sau revalorizări permanente. Unele contextualizări le vom face în raport cu experiența educațională online sau hibrid, din ultimii ani.

Self-reflexive, critical competence, in relation to one's own educational activity (including in relation to one's own professional development), is one of the components that aureoles the professional competence of teaching staff. Beyond the academic (scientific), didactic, psycho-relational, collaborative, digital, conflict management, etc. competence, the self-reflective one, which is based on processed personal experience and desire for perfection, becomes of great

importance because it will lead to autonomy, creativity, efficiency, prestige. The authentic teacher must supervise his educational activity, develop his metacognitive behaviors in the perspective of improving his own teaching approach. The "reflective teacher" is not a simple figure of speech, but also the sign of a professional altitude or achievement, a turning point that demonstrates valuing maturity, didactic dynamism, creativity, even courage. At the same time, he becomes responsible for his own professional development, which must be part of the logic of a permanent development or revaluation. We will make some contextualizations in relation to the online or hybrid educational experience of recent years.

**Cuvinte cheie:** competențe didactice, competență autoreflexivă, gândire critică, formarea profesorilor, educație digitală.

**Key words:** teaching skills, self-reflective competence, critical thinking, teacher training, digital education.

**PERSPECTIVA REPREZENTĂRILOR SOCIALE ÎN STUDIUL SCHIMBĂRILOR  
ORGANIZAȚIONALE DIN INSTITUȚIILE EDUCAȚIONALE  
APPROACHING ORGANIZATIONAL CHANGES WITHIN EDUCATIONAL  
INSTITUTIONS THROUGH THE PERSPECTIVE OF SOCIAL REPRESENTATIONS**

**Natalia Cojocaru**

(Universitatea de Stat din Moldova)

Din punct de vedere psihosocial, orice schimbare organizațională necesită analiza unor aspecte legate de: percepțiile privind necesitatea unor asemenea schimbări (cum sunt percepute de diferite categorii de beneficiari); rezistența și gradul de pregătire pentru schimbare (experiențe anterioare, practici de succes, abilități ce necesită a fi dezvoltate etc.); percepțiile privind echitatea și justiția social-organizațională ș.a. Investigarea acestor aspecte este esențială, deoarece, în fond, nu doar schimbarea în sine contează (importanța și urgența acesteia), ci și modul în care este percepută, acceptată și asumată de către actorii implicați în acest proces. Totodată, schimbările organizaționale nu pot fi disociate de schimbările societale în sens larg, acestea fiind în fond niște răspunsuri și ajustări instituționale la aceste schimbări. Orice proces de schimbare societală, dar și organizațională, demarează prin analiza contextului în care schimbarea va fi implementată. În termenii teoriei reprezentărilor sociale, acest fapt ar însemna investigarea reprezentărilor pe care grupul sau grupurile le au cu referire la problematica schimbării, acesta fiind de altfel și punctul de plecare în strategia pe care trebuie să o adopte agenții schimbării. Respectiv, așa cum reprezentările

sociale ghidează acțiunile și conduitele umane, o asemenea abordare ne-ar permite să identificăm și posibile răspunsuri atitudinale și comportamentale la schimbarea planificată. În acest context, ne propunem să analizăm modul în care perspectiva reprezentărilor sociale poate fi utilizată în implementarea cu succes a schimbărilor strategice la nivel instituțional, dar și rolul psihologului școlar în acest sens.

**\*Notă:** Lucrarea este elaborată în cadrul proiectului „Bazele teoretice și metodologice ale asigurării activității psihologice în sistemul de învățământ general din perspectiva abordărilor societale contemporane” (cifra proiectului 20.80009.1606.10, direcția strategică „Patrimoniul național și dezvoltarea societății”).

From a psychosocial point of view, any organizational change requires the analysis of certain aspects related to the perceptions regarding the need for such changes (as perceived by different categories of beneficiaries); the resistance and degree of readiness for such changes (previous experiences, successful practices, skills that need to be developed, etc.); the understanding of equity and social-organizational justice, etc.

Investigating these aspects is essential because, in the end, it is not only the change itself that matters (its importance and urgency), but also how it is perceived, accepted and assumed by the actors involved in this process. At the same time, organizational changes cannot be disconnected from societal changes in a broad sense, which are in fact institutional responses and adjustments to these changes. Any process of societal transformation, as well as organizational, starts by analysing the context in which the change will be implemented. In the terms of the theory of social representations, this fact would mean investigating the representations that the group or groups have with reference to the issue of change, which is also the starting point in the strategy that change agents have to consider. Accordingly, as social representations guide human actions and behaviours, such an approach would also allow us to identify possible attitudinal and behavioural responses to the planned change. In this context, we propose to analyse how the perspective of social representations can be used in the successful implementation of strategic changes at the institutional level, but also the role of the school psychologist in this sense.

**Cuvinte cheie:** schimbări organizaționale, reprezentări sociale, conduită umană, schimbări strategice, instituții organizaționale.

**Key words:** organizational changes, social representations, human behavior, strategic changes, organizational institutions.

# **PERSPECTIVE FILOSOFICE ASUPRA METODEI PSIHANALIZEI FREUDIENE**

## **PHILOSOPHICAL PERSPECTIVES ON THE METHOD OF FREUDIAN PSYCHOANALYSIS**

**Marius Dumitrescu**

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iasi)

În această lucrare ne propunem să indicăm acele perspective filosofice ce se pot identifica în ceea ce Freud anunța la o conferință, ținută la Clark University, Worcester în septembrie 1909 ca fiind o nouă metodă și pe care o numește psihanaliză. Această metodă, după cum ne spune autorul acesteia, își propune să descifreze structurile inconștientului prin identificarea mecanismelor de proiecție și transfer ale unui subiect.

Psihanaliza studiază gradul de rezistență al conștiinței la aceste structuri inconștiente pe care Freud le identifică în Supra-eu, ca element ce i se impune individului din partea societății ca un element ce se originează în exteriorul său și în pulsunile sinelui, legate strict de individ, de ceea ce Freud numea ideea de „suflet liber”.

Vom arăta că pentru metoda psihanalizei devine prioritar rolul de mediator pe care îl are Eul sau conștiința în raportul dintre Supra-eu și universul pulsuniilor, respectiv dintre valorile pe care societatea le acceptă la un moment dat și interesele vitale ale individului.

Considerăm, în acest sens, că rolul principal al psihanalizei este să intervină mai ales atunci când, de regulă sub amenințarea vieții, această calitate de mediator a Eului este grav perturbată punând sub semnul întrebării buna funcționare a societății și raportul acesteia cu indivizii care o formează.

In this paper we aim to indicate those philosophical perspectives that can be identified in what Freud announced at a conference, held at Clark University, Worcester, in September 1909, as a new method that he called psychoanalysis. This method, as its author tells us, aims to decipher the structures of the unconscious by identifying the projection and transfer mechanisms of a subject.

Psychoanalysis studies the degree of resistance of consciousness to these unconscious structures that Freud identifies in the Super-ego, considered as an element that is imposed on the individual by society as an element that originates in his exterior and in the drives of the self, which are strictly related to individual, of what Freud called the idea of the "free soul".

We will show that, for the method of psychoanalysis, the role of mediator that the Ego or consciousness has in the relationship between the Super-ego and the universe of drives, respectively

between the values that society accepts at a given moment and the vital interests of the individual, becomes a priority.

In this regard, we consider that the main role of psychoanalysis is to intervene especially when, usually under the threat of life, this mediating quality of the Ego is seriously disturbed, calling into question the proper functioning of society and its relationship with the individuals who form it.

**Cuvinte cheie:** psihanaliză, conștiință, Supra-eu, pulsivitate, societate.

**Key words:** psychoanalysis, consciousness, Superego, drive, society.

## **EMOȚIILE ȘI ROLUL LOR ÎN DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII. PERSPECTIVE MODERNE**

### **EMOTIONS AND THEIR ROLE IN PERSONALITY DEVELOPMENT. MODERN PERSPECTIVES**

**Marinela Rusu**

(Academia Română, Filiala Iași)

Este general acceptată ideea că *emoția* se referă la o serie de stări psihice ce includ *experiențe subiective, conduite expresive* (corporale, faciale etc.) cât și *răspunsuri fiziologice periferice* (bătăile inimii, respirația etc.). De asemenea, există o largă acceptare a ideii că emoțiile reprezintă o *trăsătură centrală* în orice model psihologic al minții umane. Dincolo de aceste elemente general acceptate, orice altceva legat de emoție, poate fi subiect de dezbatere. Astfel, există o pleiadă de abordări ale emoției: unii autori văd emoțiile ca fiind caracterizate de *pattern*-uri relativ coerente ale unor răspunsuri subiective, expresive și fiziologice. Alții notează surprinzătoarea *lipsă de cuplare* între componentele răspunsului emoțional, subliniind *variația* ce există în cadrul răspunsurilor asociate cu o anumită emoție. Totuși, sunt și autori care subliniază ideea că toate stările mentale implică experiențe subiective, conduite expresive și răspunsuri psihologice, sugerând totodată, că aceste trei elemente nu oferă cu adevărat o definiție unică a emoțiilor *per se*. Abordări din curentul controverselor actuale, includ și alte aspecte în studiul lor, cum ar fi: ce se consideră a fi o emoție, cine poate avea o emoție (copiii, animalele) și care ar fi cele mai bune metode de studiu al emoțiilor.

Vom analiza în lucrarea de față diferențele existente între opiniile și accentele științifice, reflectate în varietatea foarte mare a perspectivelor asupra emoției. Pentru a organiza numeroasele perspective (de multe ori contradictorii) asupra emoției, am considerat util să găsim o serie de

elemente corelate, fundamentale care ne vor ajuta în decelarea acestor abordări. Teoriile respective vor fi prezentate într-o manieră *grafică* și *sistematică*.

It is widely agreed that *emotion* refers to a collection of psychological states that include *subjective experience*, *expressive behavior* (e.g., facial, bodily, verbal), and *peripheral physiological responses* (e.g., heart rate, respiration). It is also widely agreed that emotions are a *central feature* in any psychological model of the human mind. Beyond these two points of agreement, however, almost everything else seems to be subject to debate. Some theorists view emotions as being characterized by unique and relatively consistent *patterns* of subjective, expressive, and physiological responses. Others note the surprisingly *loose of coupling* among emotion response components, and highlight the *variability* in responses associated with any particular emotion.

Still others emphasize the idea that all mental states involve subjective experience, expressive behavior, and physiological responses and suggest that these three responses don't really provide a unique definition of emotion *per se*. Other points of view in the current controversy include also other elements in their study: what counts as an emotion, who has emotions (infants, animals), and what the best methods are for studying emotion.

Our paper presents these differences in opinion and scientific emphasis which are reflected in the wide range of perspectives on emotion. To organize the myriad perspectives on emotion (often contradictory), we find it useful to consider a series of interrelated elements, fundamentally, which help us to separate all these approaches. These theories will be presented in a *graphically* and *systematically* way.

**Cuvinte cheie:** emoție, perspectivă asupra emoției, abordarea sistematică, autocontrol, personalitate.

**Key words:** emotion, perspectives on emotion, the systematic approach, self-control, personality.

# DEZVOLTAREA GÂNDIRII CRITICE ÎN MODELUL EDUCAȚIONAL AL LUI JOHN DEWEY

## THE DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING IN JOHN DEWEY'S MODEL OF EDUCATION

**Alexandru Lupușor**

(Universitatea de Stat din Moldova)

Articol elaborat în cadrul proiectului: *Abordarea epistemologică a dezvoltării personale și a educației pentru societate: de la strategiile transdisciplinare la finalitățile pragmatice ale societății actuale din Republica Moldova*. Prioritatea temei – *Provocări societale* – este înscrisă în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul 20.80009.1606.08 / „Program de Stat” (2020-2023).

Studiul își propune să urmărească cum, în opinia filosofului și pedagogului John Dewey, dezvoltarea gândirii critice speculative (pe care Dewey o numește gândire reflexivă) este concepută ca parte integrantă a educației. În acest scop, studiul va presupune trei pași. Primul pas prezintă concepția deweyană despre cunoaștere. Aici va fi descris modul în care Dewey concepe cunoașterea ca fiind rezultatul unei examinări critice, efectuată prin gândire reflexivă, a viabilității unei ipoteze. Pentru a vedea întreaga sferă a acestei teorii a cunoașterii privind dezvoltarea gândirii reflexive, se face recurs, în special, la patru concepte: experiență, continuitate, creștere și cercetare. A doua etapă a acestui studiu ne va permite să explorăm modul în care dezvoltarea gândirii reflexive devine garanție a libertății individuale. Una din tezele lui Dewey discutate aici e cea potrivit căreia cetățenia implică neapărat o viață reflexivă. În cele din urmă, studiul intenționează să abordeze trei concepte cheie legate de educație care, potrivit lui Dewey, influențează dezvoltarea gândirii reflexive. În primul rând e vorba de conceptul de experiență din perspectiva educației cetățenești. Dar, de asemenea, va fi vorba de alte două concepte centrale pe care Dewey le dezvoltă în modelul său de educație: interesul și creșterea. Pe temeiul unei atare clarificări conceptuale, se va încerca elucidarea problemei educației pentru cetățenie, pe care, de altfel, Dewey nu o abordează în mod direct.

The study aims to trace how, according to philosopher and educator John Dewey, the development of speculative critical thinking (which Dewey calls reflexive thinking) is conceived as an integral part of education. To this end, the study will assume three steps. The first step presents the Deweyan conception of knowledge. Here it will be described how Dewey conceives the

knowledge as the result of a critical examination, carried out through reflective thinking, of the viability of a hypothesis. To see the full scope of this theory of knowledge regarding the development of reflective thinking, four concepts are used in particular: experience, continuity, growth and research. The second stage of this study will allow us to explore how the development of reflective thinking becomes a guarantee of individual freedom. One of Dewey's theses discussed here is that citizenship necessarily involves a reflective life. Finally, the study intends to address three key concepts related to education that, according to Dewey, influence the development of reflective thinking. First of all, it is about the concept of experience from the perspective of civic education. But it will also be about two other central concepts that Dewey develops in his model of education: interest and growth. On the basis of this conceptual clarification, the study will try to elucidate the problem of citizenship education, which, by the way, Dewey does not address directly.

**Cuvinte cheie:** gândire critică, gândire reflexivă, libertate individuală, educație pentru cetățenie.

**Key words:** critical thinking, reflexive thinking, individual freedom, citizenship education.

## **SENTIMENTELE, ÎNTRE RAȚIONAL ȘI IRAȚIONAL: SCHOPENHAUER VS. NIETZSCHE**

### **FEELINGS, BETWEEN RATIONAL AND IRRATIONAL: SCHOPENHAUER VS. NIETZSCHE**

**Ionuț Răduică**

(Universitatea din Craiova)

Interesul pentru studiul sentimentelor a crescut începând cu secolul al XIX-lea. Schopenhauer și Nietzsche sunt primii mari filosofi care dedică pagini întregi acestei teme, construind unele dintre cele mai avansate teorii ale vremii, dar și două perspective opuse. În această lucrare intenționez să identific modul în care sentimentele sunt considerate ca separate de rațiune, dar raționale în esență, la Schopenhauer. Astfel voi analiza, atât sensul metodologic, cât și conceptual al sentimentelor, urmărind etapele: 1. relația din subiectivitate și reprezentare; 2. raportul dintre intelect și principiul cauzalității; 3. relația dintre corp și sentimente; 4. raportul dintre emoții și corporalitate; 5. convergența dintre sentimente și voință.

În a doua parte a lucrării, analizez paradigma iraționalistă a lui Nietzsche, observând natura irațională a sentimentelor, dar foarte utilă intellectului, de-a lungul *Operei* acestuia. Mai exact, voi

urmări amprenta dionisiacului și apolinicului asupra sentimentelor, din primele scrieri, ajungând la conceptul de voință de putere, care influențează puternic această temă, în lucrările târzii.

Interest in the study of feelings has grown since the 19th century. Schopenhauer and Nietzsche are the first great philosophers to devote entire pages to this theme, building some of the most advanced theories of the time, but also two opposing perspectives. In this paper I intend to identify how feelings are considered as separate from reason, but essentially rational, in Schopenhauer. Thus I will analyze both the methodological and conceptual meaning of feelings, following the stages: 1. the relationship from subjectivity and representation; 2. the relationship between the intellect and the principle of causality; 3. the relationship between the body and feelings; 4. the relationship between emotions and corporeality; 5. the convergence of feelings and will.

In the second part of the paper, I analyze Nietzsche's irrationalist paradigm, observing the irrational nature of feelings, but very useful to the intellect, throughout his work. Specifically, I will trace the Dionysian and Apollonian imprint on feelings, from the early writings, reaching the concept of will to power, which strongly influences this theme, in the late works.

**Cuvinte cheie:** sentimente, rațional, irațional, corporalitate, voință de putere.

**Key words:** feelings, rational, irrational, corporeality, will to power.

## UNIVERSUL VALORIC – CARTEA DE VIZITĂ A UNEI PERSOANE THE VALUE UNIVERSE – A PERSON'S BUSINESS CARD

**Ala Cazacu**

(Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava)

Când ne punem prima dată întrebarea *cum putem defini ființa drept categorie filosofică și deținătoare de valori*, trebuie să menționăm faptul că problema omului ca creație unică a Universului aparține problemelor filosofice „eternă”, întrucât orice tradiție filosofică se bazează pe relația dintre om și universul său valoric.

Omul în sine este o valoare supremă. Dar pentru a înțelege bine acest lucru, trebuie să descifrăm noțiunea de valoare. Valorile umane sunt principiile, convingerile și credințele interne pe care oamenii le adoptă și le urmăresc în activitățile lor zilnice. Ele alcătuiesc un set de măsuri și comportamente consecvente pe care oamenii aleg să le urmeze și să le aplice în practică. Zilnic fiecare persoană este antrenată în jocul social și în fața ei apare o listă de sarcini care trebuie

îndeplinite corect, așa cum cere legea conviețuirii. Regulile jocului se schimbă des, persoana trebuie să se adapteze acestor schimbări. În acest caz, valorile pe care le deține sunt foarte importante.

Dar, ca oameni ai epocii moderne, e prea puțin să fim moștenitori și asimilatori de valori. Ne mai lipsește ceva. Dar oare ce?... Omul modern trebuie să fie și creator de valori. Dar ce ar însemna creator de valori în viziunea fiecăruia? Din momentul în care fiecare valoare implică obiecte și aprecieri, omul, ca subiect principal al acestor aprecieri, este înzestrat cu potențialul necesar de a analiza și evalua, de a lua decizii cu privire la unele sau alte aspecte ale lumii. Valorile sunt: Frumosul, Binele, Credința, Adevărul, Dragostea, Creativitatea, Dorul.

When we first ask ourselves how we can define a creature as a philosophical and value-bearing person, we must mention the fact that the human problem as a unique creation of the Universe belongs to the "eternal" philosophical problems, since any philosophical tradition is based on the relationship between human and values. Any person is a supreme value. But to understand this well, we need to analyze the notion of value.

Human values are the principles, convictions and internal beliefs that people adopt and follow in their daily activities. They make up a set of consistent measures and behaviors that people choose to follow them and put them into practice. Every day each of us is trained in the social game and before this a list of tasks must be met, as required by the law of coexistence. The rules of the game often change and people must adapt to these changes. And in this case, the values we have are very important.

But as people of the modern age, it is too little for us to be just inheritors and assimilators of these values. Something is still missing. But what?... We must also be creators of values. But what does this mean to others? Since every value involves objects and assessments, people in general as the main subject of these assessments, is gifted with the necessary potential to analyze and evaluate, to make decisions about some aspects of the world. The values are: Beauty, Goodness, Faith, Truth, Love, Creativity, Yearning.

**Cuvinte cheie:** universul valoric, cartea de vizită, frumusețea spiritului, creativitatea, dorul.

**Key words:** the value universe, the business card, the beauty of the spirit, creativity, yearning.

# **METODELE EMPIRICE/TEORETICE ÎN ȘTIINȚELE SOCIO-UMANE**

## **EMPIRICAL/THEORETICAL METHODS IN THE SOCIAL AND HUMAN SCIENCES**

**Emanuel Florescu**

(Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava)

Studiile de specialitate susțin ipoteza că nu toate metodele de cercetare sunt potrivite pentru orice fel de cercetare științifică. Metodele empirice sunt opuse celor teoretice, astfel încât fiecare dintre ele are aria și specificul ei în metodologia științelor socio-umane. Ponderea metodelor de tip empiric ori teoretic este dată de relevanța și pertinența sau utilitatea lor într-o anumită știință socio-umană. De exemplu, metodele folosite în istorie sau sociologie nu sunt pertinente în filosofie. Concluzia este că natura cercetării științifice determină tipul de metodă folosită. O implicație particulară a acestei concluzii generale este că în cercetarea filosofică, care mă interesează în mod special, nu sunt adecvate metodele empirice, întrucât tipul acestei cercetări este unul teoretic și speculativ. În schimb, ele se aplică mai reușit în științele socio-umane, care operează cu date factuale, ca istoria sau sociologia. Important este ca metodele folosite să contribuie la dezvoltarea gândirii critice, ce reprezintă un factor esențial în educația modernă.

Specialized studies support the hypothesis that not all kinds of research methods are suitable for every kind of scientific research. Empirical methods are opposed to theoretical ones, so that each of them has its area and specificity in the methodology of social and human sciences. The weight of empirical or theoretical methods is given by their relevance and pertinence or utility in a certain socio-human science. For example, the methods used in history or sociology are not pertinent in philosophy. The conclusion is that the nature of scientific research determines the type of method used. A particular implication of this general conclusion is that empirical methods are not appropriate in philosophical research, which I am particularly interested in, since the type of this research is theoretical and speculative. Instead, they apply more properly in the social and human sciences that operate with factual data, such as history or sociology. What is important is that the methods used to contribute to the development of critical thinking, which is an essential factor in modern education.

**Cuvinte cheie:** metodă, empiric, teoretic, cercetare, știință.

**Key words:** method, empirical, theoretical, research, science.

## DEZVOLTAREA GÂNDIRII CRITICE LA COPIII

### THE DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING IN CHILDREN

**Maria Moisei**

*„Gândeți critic și nu memorați doar ceea ce vor alții să gândiți”.*

*Neale Donald Walsch*

Dezvoltarea gândirii critice la copii constituie un obiectiv important, de tip formativ și se realizează prin folosirea cu precădere a unor strategii interactive care îi scot pe copii din ipostaza de obiect al formării și îi transformă în subiecți activi, coparticipanți la propria formare.

A gândi critic înseamnă a fi curios, a pune întrebări, a căuta răspunsuri, a căuta cauze și implicații, a găsi alternative la atitudini deja fixate, a adopta o poziție pe baza unei întemeieri argumentate și a analiza logic argumentele celorlalți. Este un proces activ care îl face pe cel care învață să dețină controlul asupra informației, interogând-o, reconfigurând-o, adaptând-o sau respingând-o. Este evident că o asemenea capacitate nu se dezvoltă de la sine, ci ea trebuie exersată și încurajată într-un mediu de învățare propice. Învățarea deprinderilor de gândire critică se realizează eficient când se abordează în acest fel cunoștințele noi.

Gândirea critică își demonstrează utilitatea atunci când avem nevoie de idei noi, de soluții în rezolvarea problemelor ivite pentru a obține ceva, a scăpa de ceva sau pentru a ne da seama ce vrem. Învățământul actual cere centrarea pe copil, și în acest fel utilizarea metodelor interactive de predare-învățare în activitatea didactică contribuie la îmbunătățirea calității procesului instructiv-educativ și presupune o nouă abordare a educației, prin promovarea de metode didactice interactive. Cadru didactic va folosi metodele și tehnicile de predare-învățare menite să stimuleze gândirea critică a copiilor.

*"Think critically and don't just memorize what other people want you to think".*

*Neale Donald Walsch*

The development of critical thinking of children is an important objective, of a formative type, and is achieved mainly by using interactive strategies that remove children from the position of being the object of training and transform them into active subjects, co-participants in their own training.

Critical thinking means being curious, asking questions, looking for answers, looking for causes and implications, finding alternatives to already fixed attitudes, adopting a position based on a reasoned foundation, and logically analyzing the arguments of others. It is an active process that puts the learner in control of information by interrogating, reconfiguring, adapting or rejecting it. It

is obvious that such a capacity does not develop by itself, but must be practiced and encouraged in a conducive learning environment. Learning critical thinking skills is most effective when new knowledge is approached in this way.

Critical thinking proves its usefulness when we need new ideas, solutions to solve problems in order to get something, get rid of something or to realize what we want. Current education requires child-centeredness, and in this way the use of interactive teaching-learning methods in didactic activity contributes to improving the quality of the instructional-educational process and implies a new approach to education, by promoting interactive didactic methods. Teaching staff will use teaching-learning methods and techniques designed to stimulate children's critical thinking.

**Cuvinte cheie:** gândire critică, rezolvarea problemelor, activitatea didactică, centrarea pe copil, strategii interactive.

**Key words:** critical thinking, problem solving, didactic activity, child-centeredness, interactive strategies.

---

Bun de tipar 09.12.2020. Formatul  $60 \times 84 \frac{1}{8}$   
Comanda 137/22. Tirajul 70 ex.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM  
str. Al.Mateevici, 60, Chișinău, MD-2009  
e-mail: cep1usm@mail.ru; usmcep@mail.ru